

Jalostuksen tavoiteohjelma

TIIBETINMASTIFFI

Voimassa 1.1.2015-31.12.2019

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [28.09.2014]
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [11.11.2014]

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	5
2.1 Rodun synty	5
2.2 Nykyinen käyttötarkoitus	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
3.1 Jalostustoimikunta	7
4. RODUN NYKYTILANNE	7
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	8
4.1.2 Jalostuspohja	10
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	18
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	18
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	19
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta, käyttäytymisestä ja rodun käyttötarkoituksesta ...	19
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	19
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	19
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	19
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	25
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	26
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	28
4.3. Terveys ja lisääntyminen	29
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet	29
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet	42
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	47
4.3.4 Lisääntyminen	48
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	53
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	56
4.4. Ulkomuoto	57
4.4.1 Rotumääritelmä	57
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	59
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	60

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	60
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	61
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	62
5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen.....	64
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	66
6.1 Jalostuksen tavoitteet	66
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	68
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	69
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	70
6.5 Tavoiteohjelman toimintasuunnitelma ja seuranta.....	72
7. LÄHTEET	73

1. YHTEENVETO

Tämä on Suomen Tiibetinmastiffit ry:n jalostuksen tavoiteohjelma tiibetinmastiffille. Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu jalostukseen ja sen etiikkaan liittyvien yleisten suositusten lisäksi rotukohtaisia suosituksia.

Jalostustavoitteet keskittyvät jalostuspohjaan, luonteeseen, ulkomuotoon ja terveyteen. Tavoiteohjelmaa noudattamalla kasvattaja saa hyvät lähtökohdat suunnitellessaan pentueita. Tavoitteiden kokoaminen selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa jalostuksen tavoiteohjelmaan mahdollistaa rotumme jalostuksellisen edistymisen kasvattajien yhteistyönä.

Tiibetinmastiffi on seurakoira joka vahtii. Tänä päivänä sen vahtimistaipumusta voidaan hyödyntää laumanvartijana. Tiibetinmastiffeja on viime aikoina hankittu lammas- ja karjatalouksien turvaksi ja petovahdiksi. Tiibetinmastiffilla on luontainen taipumus vahtia omaa aluettaan, reviiriään. Oman alueen ulkopuolella sen ei kuitenkaan pitäisi osoittaa vahtimiselkeitä. Tiibetinmastiffeja on rekisteröity Suomessa 1745 kpl (4.10.2014 mennessä). Suomen Tiibetinmastiffit ry on tiibetinmastiffien rotujärjestö. Rotujärjestössä jalostusta ohjaa jalostustoimikunta. Jalostustoimikunta seuraa rodun terveydentilaa mm. järjestämällä terveystarkastuksia (vuosina 2005, 2008, 2010 ja 2014.)

Tiibetinmastiffien luonteiden kehittymistä seurataan jatkuvasti. Luonnetestissä on käynyt 37 koiraa (vuosina 1994-2014) ja MH-kuvauksessa 30 koiraa (vuosina 2010-2014). Yhdistys on järjestänyt 4 MH-luonnekuvausta. Luonteeltaan tiibetinmastiffin pitäisi säilyä itsenäisenä, suojelevana ja kunnioitusta herättävänä. Tiibetinmastiffin tulee olla erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen. Toisaalta myöskään vihaisuutta ja aggressiivisuutta ei sallita.

Yksi jalostuksen ongelma tiibetinmastiffeilla on edelleen yksittäisten urosten liikakäyttö, tosin hieman parannusta tähän on tullut, jälkeläismäärän rajaaminen 30 pentuun (1.1.2010 alkaen) lienee auttanut asiaa. Rotujärjestö pyrkii lisäämään jalostuskäytössä olevien urosten määrää mm. pitämällä uroslistaa netissä, järjestämällä joukkoterveystarkastuksia sekä PEVISA:an lisätyllä jälkeläisrajalla joka on siis 30 pentua per koira. Ns. kotikoiria pitäisi käyttää enemmän jalostukseen.

Rotujärjestö järjestää joukkoterveystarkastuksia muutaman kerran vuodessa. Tutkimuksiin kuuluu lonkka- ja kyynärkuvaus sekä silmätarkastus. Näin pyritään saamaan myös ei-jalostukseen aiottuja koiria terveystarkastusten piiriin. Vuosien 1998-2012 tilastojen mukaan lonkkakuvattuja koiria on 343 kappaletta ja kyynärkuvaattuja koiria on 243 kappaletta, silmätarkastuksia on tehty 317 koiralle.

Rodussa esiintyy edelleen liian paljon lonkka- ja kyynärniveldysplasiaa, vaikka lonkkien osalta tilanne on jo parantunut huomattavasti. Kyynärnivelten osalta seuranta on vasta alkanut (kuvaus tuli pakolliseksi jalostuskoirille 2012). Silmätarkastuksessa yleisimmät löydökset ovat olleet distichiasis ja erilaiset luomenkiertymät. PEVISA:n ulkopuolisista sairauksista merkittävimmät ovat kilpirauhasen vajaatoiminta, polven ristisidevauriot, demodikoosi, epilepsia ja korvatulehdukset.

Tiibetinmastiffin rotumääritelmä ei sisällä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille, mutta siitä puuttuu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. Rodun koko on ollut kasvussa 2000-luvun alusta lähtien.

Tiibetinmastiffi on ulkonäöltään monimuotoinen, useat värit ovat sallittuja, aina täysin mustasta puhtaana kullanvärieseen. Tämä monimuotoisuus halutaan säilyttää, tuomatta mukaan kuitenkaan liioiteltuja piirteitä. Tiibetinmastiffi on ainutlaatuinen alkukantainen rotu, jossa on paljon säilyttämisen arvoisia ominaisuuksia. Suomen oloissa mm. säänkestävyys.

2. RODUN TAUSTA

2.1 Rodun synty

Tiibetinmastiffin varhaisista vaiheista tiedetään vähän. Tiibet oli hyvin suljettu maa ja vieraat ajettiin maasta järjestelmällisesti pois, harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta. Mutta ne, jotka törmäsivät matkoillaan tiibetinmastiffeihin, poikkeuksetta kuvailivat nämä pelottomiksi eläimiksi, jotka yleensä vartioivat kyliä tai olivat työkoirina.

Rotu on ollut voimakkaasti myyttien ympäröimä. Aristoteleen (384–322 eKr.) maininnasta Aasiaan vuonna 1271 matkanneen Marco Polon kuuluisiin kirjoituksiin saakka, kaikki historialliset selonteot ylistävät tiibetinmastiffin niin fyysistä kuin psyykkistäkin luontaista vahvuutta ja vaikuttavuutta. Jopa sen haukkua on kuvattu ainutlaatuiseksi ja rodun tarkkaan vaalituksi erityispiirteeksi. Menneiden aikojen johtavat eurooppalaiset kynologit kuten Martin ja Youatt, Megnin, Beckmann ja Siber sekä Strebel ja Bylandt ovat tarkasti kuvailleet tiibetinmastiffirotua, sillä heitä on kiehtonut sen alkuperä ja osuus tiibetiläisessä kulttuurissa. Rotua on jopa pidetty kaikkien kookkaiden vuoristokoira- ja mastiffirotujien esi-isänä. Koirat kuvattiin aasin kokoisiksi mikä on harhaanjohtavaa. Tiibetiläiset ihmiset olivat pienikokoisia paimentolaisia joten koirat saattoivat näyttää suurilta heidän rinnallaan.

Luostareissa pienet koirat olivat korkeilla muureilla ja ilmoittivat alempana oleville mastiffeille vaarasta. Max Siber, saksalainen tiibetinmastiffin tutkija, kertoo teoksessaan "Der Tibet Hund" (Tiibetin koira) 1897, että tiibetinmastiffilla on ollut tunnettu ulkomuoto 3000 vuoden ajan. Varhaisemmat eläintieteilijät, kuten Keller ja Kraemer, uskoivat, että newfoundlandinkoira, englanninmastiffi ja bernhandinkoira, polveutuvat tiibetinmastiffista.

Koiria oli useampaa eri tyyppiä, ketterämpää ja raskaampaa. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847.

1800-luvun puolivälissä tuotiin tiibetinmastiffeja silloin tällöin Eurooppaan, etupäässä Englantiin. Usein näistä koirista tuli joko seurapiirien ihmettelyn kohteita tai ne päätyivät eläintarhojen ahtaisiin häkkeihin missä ne useimmiten eivät eläneet vanhoiksi.

Vasta 1928 alettiin rotua kasvattaa Englannissa rouva Irma Bailyn ansiosta, joka, kiitos hyvien suhteiden Tiibetin aateliiin, sai hankkia viisi erinomaista koira. Ruotsissa kasvatuksen aloitti Sicken Beckman 1983 ja Suomessa Inkeri ja Taisto Collanus vuonna 1984.

2.2 Nykyinen käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffin nykyinen käyttötarkoitus on olla laumanvartijana, vahtikoirana ja seurakoirana. Tänä päivänä kotitalouksissa harvoin on tilanteita joissa koira käytettäisiin työkoirana, vaikkakin lammas- ja karjataloudessa sen luontaista taipumusta vahtia on viime aikoina merkittävästi alettu hyödyntämään ja petovahtina käyttö onkin Suomessa lisääntynyt viime vuosina. Tiibetinmastiffi ei ole niin sanottu alistuva rotu, joten sillä ei ole mitään tarvetta miellyttää omistajaansa. Sille riittää, että se saa osallistua perheen tapahtumiin tarkkailijana, sivummalla, mutta tilanteen tasalla.

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Tiibetinmastiffi on ikivanha tiibetiläinen rotu, jonka käyttötarkoitus on ollut toimia luostareiden vahtina, jakki- ja lammaslaumojen, paimentolaisten telttakuntien suojelijana sekä taakkojen kantajana.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Rotu on tyypiltään hyvin monimuotoinen ja pysynyt hyvin alkuperäismuodoissaan.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Tiibetinmastiffin uskotaan olevan molossirotuisten koirien kantaisä.

Eri linjat

Rodussa ei ole varsinaista jakoa käyttö-/ metsästys-/tai näyttely- tms. linjoihin. Historian teksteistä löytyy kuitenkin seuraavaa. Tiibetiläiset jakoivat koirat kahteen eri päätyyppiin. Näitä molempia tyyppiä kutsutaan myös yleisesti nimellä do-khyi (kytkykoira). Rong khyi: koira joka asui laaksossa ja jonka ovat kasvattaneet laaksossa asuvat ihmiset, jotka pääosin pysyivät paikallaan. Rong khyi ei kykene paimentolaiselämään, mutta se on erittäin tehokas taistelemaan petoja vastaan. Sitä voidaan kutsua myös nimillä tsang khyi, bzang khyi tai sang khyi. Brog khyi: paimentolaisten kasvattama koira joka kykenee paimentolaiselämään. Pystyy myös taistelemaan petoja vastaan, mutta ei niin tehokkaasti kuin rong khyi. Yleisesti pienempi kooltaan ja ketterämpi kuin rong khyi. Yksi brog khyin muunnos on seng khyi (lion dog). Seng khyillä on pitkistä karvoista muodostuva leijonanharja.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Ensimmäiset tiibetinmastiffit tulivat Suomeen v. 1984, Taisto ja Inkeri Collanuksen omistamaan Rajakan kenneliin, narttu Ruotsista ja uros Iso-Britanniasta. Ensimmäinen Rajakan kennelissä syntynyt pentue syntyi 31.12.1986, jossa oli kaksi urosta; näitä kumpaakaan ei käytetty jalostukseen. Seuraava pentue syntyi joulukuussa 1987, josta osaa käytettiin jo jalostuskoirina. Vuonna 1990 syntyi ensimmäinen Of Zlazano – pentue, Alankomaan tuontien jälkeläiset. Vuonna 1991 syntyi Parvatin kennelin ensimmäinen pentue, jolloin viimeistään voitiin katsoa rodun vakiintuneen suomeen.

Tiibetinmastiffien rekisteröintien kehitys:

Vuonna 1991 rekisteröityjä tiibetinmastiffeja oli noin 40 ja vuonna 1992 ylitettiin 100 rekisteröidyn raja. Vuonna 1994 rekisteröityjä oli 210 ja vuonna 1999 rekisteröintejä oli 544. Tuhannen rekisteröidyn raja ylitettiin vuonna 2005 ja vuonna 2009 rekisteröityjä oli 1301. 2010-luvulla vuosittaiset rekisteröinnit ovat vaihdelleet 47 ja 100 välissä ja tuontirekisteröinnit vuosittain ovat vaihdelleet 5 ja 15 välissä. Tiibetinmastiffeja on rekisteröity Suomessa niiden 20 vuoden kuluessa, jonka ajan rotua on maassamme esiintynyt, noin 1700 yksilöä.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Tiibetinmastiffien rotujärjestö on Suomen Tiibetinmastiffit ry. Suomen Tiibetiläiset ry perustettiin vuonna 1971 jolloin siihen kuului useita rotuja, kuten tiibetinspanielit, tiibetinterrierit ja lhasa apsoit. Tiibetinmastiffit ry:n perustamispäätös tehtiin Helsingin Messukeskuksessa pidetyn näyttelyn yhteydessä 3.12.1989, yhdistykseksi rekisteröinti sekä sääntöjen hyväksyntä tapahtui vuonna 1991 ja Suomen Kennelliiton alaiseksi jäsenyhdistykseksi se hyväksyttiin 5.5.1992. Ennen omaksi jäsenyhdistykseksi hyväksymistä tiibetinmastiffien jalostuksesta vastasi Suomen Tiibetiläiset Ry. Kun Suomen Tiibetiläiset ry:en kuului rotuna enää tiibetinmastiffit, päätti rotujärjestö vaihtaa nimensä Suomen Tiibetinmastiffit ry:si.

Yhdistys julkaisee Tiibetinmastiffi-lehteä, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lisäksi joka vuodelta toimitetaan vuosikirja. Yhdistyksellä on myös omat kotisivut: <http://www.suomentiibetinmastiffit.fi>. Yhdistyksen hallitukseen kuuluvat vuosikokouksessa valittu puheenjohtaja, joka valitaan yhdeksi vuodeksi, sekä kahdeksi vuodeksi valitut neljä (4) varsinaista jäsentä sekä kaksi (2) varajäsentä.

Yhdistyksellä ei ole erillistä pentuvälittäjää, vaan jalostustoimikunta ylläpitää yhdistyksen sivuilla olevaa pentuelistaa. Pentuvälitykseen otettavien pentueiden tulee täyttää yhdistyksen kulloinkin

määrittelemät kriteerit. Näillä kriteereillä tähdätään jalostuksen tavoiteohjelmassa asetettujen tavoitteiden täyttymiseen.

Rotujärjestö on järjestänyt joidenkin tapahtumiensa yhteyteen jalostustarkastuksen. Näihin toivotaan osallistuvan mahdollisimman paljon koiria, varsinkin sellaisia, jotka eivät osallistu näyttelyihin. Jalostustarkastus on ulkomuototuomarin antama yksityiskohtainen arvio koiran ulkomuodollisista ominaisuuksista ja käytöksestä. Jalostustarkastus on nostettu yhdistyksessä samanarvoiseen asemaan kuin näyttelyarvostelu. Jälkeläisarvostelu olisi myös tärkeä saada suoritetuksi mahdollisimman monelle jalostuskoiralle, sillä jalostuskoiran arvo tulee ilmi siinä, millaisia sen jälkeläiset ovat ja miltä ne näyttävät suhteutettuna rotumääritelmään. Rotujärjestön ja kasvattajien tulisi myös tähdentää omistajille terveystarkastusten merkitysten tärkeyttä, jotta rodun terveystilanteesta saataisiin mahdollisimman kattava kuva kuvaamaan jalostuskoiran arvoa myös terveysnäkökulmasta.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäseniä yhdistyksessä oli vuoden 2013 lopussa 271, joka luku osoittaa jäsenmäärän asteittaista kasvua. Jäsenmäärä on noin kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

3.1 Jalostustoimikunta

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rodun jalostusta ohjaa ja hoitaa rotujärjestön (Suomen Tiibetinmastiffit ry) vuosikokouksessaan valitsema jalostustoimikunta. Toimikunta valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jalostustoimikunta pitää tiiviisti yhteyttä rodun kasvattajiin. Jalostustoimikuntaan kuuluu yleensä neljä jäsentä, joista yksi toimii puheenjohtajana. Jalostustoimikunta seuraa rodun terveydentilaa mm. järjestämällä terveystarkastuksia (vuosina 2005, 2008, 2010 ja 2014).

Hallitus ohjaa ja valvoo jalostustoimikuntaa. Jalostustoimikunta valmistelee jalostukseen liittyviä päätöksiä ja esittelee ne hallitukselle.

Jalostustoimikunnan tehtäviin kuuluu kerätä ja julkaista tietoa koirien terveydestä sekä rekisteröinnistä. Jalostustoimikunta antaa myös pyydettyä jalostusneuvoja, kuten urosehdotuksia kasvattajille. Sen tehtävänä on esittää sopivaksi katsomiaan vaihtoehtoja kasvattajan toiveiden perusteella, mutta kasvattajalla on aina valinnan vapaus sekä vastuu tekemistään ratkaisuista ja kasvattamistaan pennuista. Jalostustoimikunta ei tee valintoja kasvattajan puolesta, vaan sen rooli on lähinnä tiedottaa, neuvoa ja tehdä ehdotuksia.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko

rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole.

Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimääristä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Lähde: kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

<u>Vuositolasto - rekisteröinnit</u>	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Pennut (kotimaiset)	71	121	78	57	62	82	99	95	55	90
Tuonnit	5	8	12	8	10	10	5	9	10	7
Rekisteröinnit yht.	76	129	90	65	72	92	104	104	65	97
Pentueet	11	16	12	10	10	14	17	16	9	13
Pentuekoko	6,5	7,6	6,5	5,7	6,2	5,9	5,8	5,9	6,1	6,9
Kasvattajat	10	11	8	7	7	10	12	8	6	7
Jalostukseen käytetyt eri urokset										
-kaikki	11	14	12	10	9	9	13	9	8	9
-kotimaiset	8	7	8	9	7	5	8	7	4	7
-tuonnit	2	4	3	1	2	4	4	2	2	2
-ulkomaiset	1	3	1	0	0	0	1	0	2	0
-keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v 6kk	4v4kk	4v 1kk	5v 6kk	4v 1kk	3v 6kk	3v 8kk	5v 7kk	4v 5kk	4v 9kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut										
-kaikki	11	14	10	9	10	13	16	14	9	13
-kotimaiset	8	11	7	6	10	10	9	13	6	13
-tuonnit	3	3	3	3		3	7	1	3	
-keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v7kk	3v7kk	3v 1kk	4v	4v 1kk	3v 5kk	2v 8kk	4v 5kk	2v11kk	2v11kk
Isoisät	19	24	17	11	14	20	26	16	16	12
Isoäidit	18	24	19	14	17	20	28	19	16	17
Sukusiitosprosentti	1,93%	2,49%	5,31%	2,76%	4,19%	1,70%	2,93%	6,21%	2,95%	7,25%

Taulukko 1. Vuositolasto – rekisteröinnit syntymävuoden mukaan (tiedot poimittu koiranet 12.9.14)

Rekisteröintimäärät Suomessa

Rodun rekisteröintimäärät ovat pysyneet tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tiibetinmastiffilla on kiima kerran vuodessa ja käytännössä lähes kaikki pennut syntyvät aikavälillä marraskuu-maaliskuu.

Jakautuminen linjoihin

Rodussa ei ole tapahtunut varsinaista jakaantumista erillisiin linjoihin. Ulkomuodossa on havaittavissa muutos, jossa osa kasvattajista pyrkii suureen massiiviseen koiraan (mastiffityypin piirteitä) ja osa pyrkii säilyttämään ns. vanhan tyyppin joka on pienempi ja kevyempi. Lisätietoa osiossa ulkomuoto. Koska varsinaisia eri linjoja ei ole, niistä ei voida laskea vuosittaisia rekisteröintimääriä, ja eri tyyppisiä koiria myös käytetään jalostukseen keskenään.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä on vuosina 2004-2013 vaihdellut viidestä kahteentoista, keskiarvon ollessa 8,4 koiraa per vuosi. Tuontimäärät ovat pysyneet tasaisena, tosin kaikkia tuonteja ei ole rekisteröity Kennelliittoon. Suurin osa tuontikoirista on lähtöisin Virosta. Tuontikoirien osuus (k-a) on noin 10% vuosittaisista rekisteröinneistä.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen eri urosten ikä (k-a) vuosina 2004-2013 oli 4 vuotta ja 5 kuukautta. Jalostukseen käytettyjen eri narttujen ikä (k-a) samoina vuosina on ollut 3 vuotta 6 kuukautta. Rodussa jalostukseen käytettävien koirien ikä ei ole erityisen korkea tai matala, ja se on pysynyt tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Erityistä nousua tai laskua ei ole havaittavissa. Jalostusurosten ja -narttujen iän perusteella rodun keskimääräinen sukupolven pituus on noin 4 vuotta.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitetykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %. (lähde: kennelliitto.fi, MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Jalostustietojärjestelmän sukusiitosaste on muilla kuin kotimaisilla roduilla laskettu puutteellisen sukupolvitiedon mukaan, joten se on aliarvio todellisesta tilanteesta. Sen kehittymissuunta on kuitenkin tärkeä. Sukusiitosprosentin keskiarvo oli vuosina 2004-2013 3,77%. Jalostuksessa suositellaan sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25% joten keskiarvo on selkeästi alle tämän. Sukusiitosaste on vaihdellut paljon vuodesta toiseen, korkein arvo on ollut 7,24% vuonna 2004 ja pienin 1,7% vuonna 2008. Pitkällä aikavälillä voidaan todeta sukusiitosasteen kääntyneen laskuun, v. 1994-2003 sukusiitosprosentin keskiarvo oli 5,7%. Tämä on positiivinen kehityssuunta.

4.1.2 Jalostuspohja

Vuositalasto - jalostuspohja

	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Per sukupolvi (4 v.)										
- pentueet	49	48	46	51	57	56	55	50	44	45
- jalostukseen käytetyt eri urokset	38	35	30	29	29	27	28	25	26	27
- jalostukseen käytetyt eri nartut	38	36	37	38	45	42	44	36	38	38
- isät/emät	1	0,97	0,81	0,76	0,64	0,64	0,64	0,69	0,68	0,71
- tehollinen populaatio	51(52%)	48(50%)	46(50%)	46(45%)	51(45%)	47(42%)	49(45%)	42(42%)	44(50%)	45(50%)
- uroksista käytetty jalostukseen	7 %	10 %	14 %	17 %	18 %	17 %	14 %	11 %	8 %	8 %
- nartuista käytetty jalostukseen	9 %	15 %	23 %	23 %	23 %	21 %	20 %	23 %	25 %	24 %

Taulukko 2. Jalostuspohja per sukupolvi (tiedot poimittu koiranet 12.9.14)

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä (per sukupolvi)

Rodun uroksista käytetään jalostukseen noin 12 % (10v. k-a) ja nartuista 21 % (10v. k-a). Käytettyjen narttujen osuus on siis lähes kaksinkertainen verrattuna uroksiin. Tilastosta on kuitenkin nähtävissä että jalostukseen käytettyjen urosten osuus on 2007-2010 välisenä aikana suurempi, se on luonnollista koska urosten jalostuskäytön keskimääräinen ikä on ~4,5v. Nuorimpien ikäluokkien koiria käytetään vielä jalostukseen, joten voidaan olettaa että näiden prosenttiluvut kasvavat tulevien vuosien aikana. Mitä suurempaa osuutta rodun koirista käytetään jalostukseen, sitä suurempi on myös kannan tehollinen koko. Rodussa jalostukseen käytettävien urosten osuus syntyneistä tulisi olla suurempi.

Isät/emät -luku (per sukupolvi)

Isät/emät-suhde osoittaa merkkejä parantumisesta, vuodesta 2010 lähtien on lähennytty arvoa yksi ja v. 2013 suhde oli tasan yksi. Mitä lähempänä suhde on yhtä, sitä tasaisempaa on urosten jalostuskäyttö. Rodussa on hyödynnetty mm. kaksoisastutusta ja jälkeläismäärän rajoittaminen on purrut nimenomaan urosten käyttöön. Mitä tasaisemmin uroksia käytetään jalostukseen, sitä tehokkaammin saadaan säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön

geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Jos rodun tehollinen koko on alle 50 - 100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön geenejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Lähde: kennelliitto.fi MMT Katariina Mäki 31.10.2013)

Rodun tehollinen populaatiokoko

Kennelliiton jalostustietojärjestelmän käyttämässä kaavassa ei pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia, joten tehollisen populaatiokoon luku on yliarvio. Sen kehityssuunta on kuitenkin tärkeä. Rodun tehollinen populaatiokoko (per sukupolvi) ei ole juurikaan noussut tai laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kymmenen vuoden keskiarvo (2004-2013) oli 47, joka on edelleen liian alhainen. Aiemman tavoiteohjelman keinoja tehollisen populaatiokoon nostamiseksi voidaan kuitenkin pitää onnistuneina, sillä pitkällä aikavälillä on saavutettu edistymistä. Edellisen kymmenvuotiskauden (1994-2003) keskiarvo oli 34.

# Uros	synt. vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä		
		Pentueita	Pentuja	osuus %	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja	
1	OF ZLAZANO LINGCHAIN	1997	8	41	5,54%	6 %	7	32	8	41
2	LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO	2004	6	40	5,41%	11 %	2	15	6	40
3	CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE	2007	4	28	3,78%	23 %	6	30	5	37
4	DAR SHING KARANDA	1999	5	32	4,32%	15 %	13	72	5	32
5	OF ZLAZANO LA-GOR	2004	6	30	4,05%	19 %	3	20	6	30
6	RAJAKAN CHI-GO	2001	3	28	3,78%	27 %	7	53	3	28
7	HO NGOC TAO SHAMBALA AT MEI DAN	2002	4	25	3,38%	30 %	2	9	4	25
8	OF ZLAZANO MAHR-PO	2004	6	25	3,38%	34 %	4	33	6	25
9	QUAERE STRAZCE Z TIBETU	2005	3	25	3,38%	37 %	3	19	3	25
10	OF ZLAZANO LINS-PA	1997	4	23	3,11%	40 %	7	39	5	26
11	RAJAKAN BKON-PA	1999	3	19	2,57%	43 %	0	0	3	19
12	DOUBLE EYE ASLAKKI	2007	2	17	2,30%	45 %	5	44	2	17
13	DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN	2010	2	17	2,30%	47 %			2	17
14	SHERPA GAUN KO CHHORO	2010	2	17	2,30%	50 %			2	17
15	CZAMLONG SUNDARI	2005	2	16	2,16%	52 %	3	15	2	16
16	OF ZLAZANO LHOTSEK	1993	2	15	2,03%	54 %	2	17	2	15
17	OF ZLAZANO GYELPO	2008	2	14	1,89%	56 %			2	14
18	HANUMILA'S WAMCHASS	2007	2	14	1,89%	58 %			2	14
19	HIMALAYA'S PANCHEN RIMPOCHE	1999	2	13	1,76%	59 %	6	14	2	13
20	DAR SHING TARA NATHA	2006	2	13	1,76%	61 %	3	21	2	13

Taulukko 3. Viimeisen 10 v. aikana (2004-2013) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (tiedot poimittu koiranet 27.9.14)

Urosten välisiä sukulaisuussuhteita on kuvattu eri värein. Samalla värillä on merkitty veli-puoliveli ja isä/poika suhteissa olevat koirat. Taulukosta voidaan todeta seuraavat asiat:

- 20 runsaimmin käytetyn uroksen jälkeläismäärän (Suomessa) keskiarvo on 23 pentua.
- 14 urosta on käytetty tuottamaan 50 % ajanjakson pennuista.
- Eniten käytetyn uroksen Of Zlazano Lingchain jälkeläiset ovat syntyneet ennen PEVISA:n jälkeläisrajoitusta.

Eniten käytetyillä uroksilla on jälkeläisiä suhteessa sukupolven (4v.) kokonaisrekisteröintimäärään:

	Sukupolvessa 2010-2013 (tiedot poimittu koiranet 15.9.14)	Pentueita	Pentuja	Yhteensä	% rekisteröinneistä
OF ZLAZANO LINGCHAIN		8	41		11,68 %
LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO		6	40		11,40 %
DAR SHING KARANDA		5	32		9,12 %
OF ZLAZANO LA-GOR		6	30		8,55 %
CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE		5	37		10,54 %
RAJAKAN CHI-GO		3	28		7,98 %
HO NGOC TAO SHAMBALA AT MEI DAN		4	25		7,12 %
OF ZLAZANO MAHR-PO		6	25		7,12 %
QUAERE STRAZCE Z TIBETU		3	25		7,12 %
OF ZLAZANO LINS-PA		5	26		7,41 %
RAJAKAN BKON-PA		3	19		5,41 %
DOUBLE EYE ASLAKKI		2	17		4,84 %
DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN		2	17		4,84 %
SHERPA GAUN KO CHHORO		2	17		4,84 %

CZAMLONG SUNDARI	2	16	4,56 %
OF ZLAZANO LHOTSEK	2	15	4,27 %
OF ZLAZANO GYELPO	2	14	3,99 %
HANUMILA'S WAMCHASS	2	14	3,99 %
HIMALAYA'S PANCHEN RIMPOCHE	2	13	3,70 %
DAR SHING TARA NATHA	2	13	3,70 %

Vuosina 2010-2013 rotua rekisteröitiin 351 kpl, rekisteröintimäärien perusteella sitä voidaan vielä pitää harvalukuisena. Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % suhteessa 4 v. rekisteröinteihin.

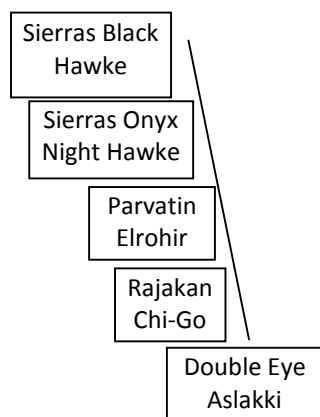
- Yhdellätoista eniten käytetyllä uroksella ylittyy jälkeläisten maksimimääräsuositus.
- Of Zlazano Linchain ja Of Zlazano Lins-Pa ovat täysveljiä. Niiden yhdessä tuottama jälkeläismäärä verrattuna neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröityihin tiibetinmastiffeihin on lähes viidesosa (19%).
- Dar Shing Karanda on Of Zlazano La-Gor:n isä. Of Zlazano La-Gor:in poika on Of Zlazano Gyelpo. Yhdessä ne ovat tuottaneet yli 30% neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista.
- Lafahhs Lha Gyalo La Yin Jalo:lla ja Czamlong Sundari:lla on sama isä. Yhteensä ne ovat tuottaneet noin 16 % neljän vuoden rekisteröidystä koiramäärästä.
- Rajakan Chi-Go on Double Eye Aslakin isä. Aslakin poika on Caesar Dzogchen. Yhdessä nämä koirat ovat tuottaneet jälkeläisiä määrän joka vastaa 17,7% neljän vuoden rekisteröinneistä.
- Sukulaisuussuhteet huomioiden 4 suosituinta urossukua on tuottanut jälkeläisiä 88% sukupolven rekisteröintejä vastaavan määrän. Useimmilta löytyy myös yhteisiä isovanhempia muiden 20 käytetyimmän joukossa olevien urosten kanssa.
- Populaation kokoon nähden tilanne on huolestuttava.

Toisen polven jälkeläismäärien tarkastelu (värikoodit samat kuin edellä):

#	Uros	Synt. vuosi	Jälkeläisiä 2. polvessa	% sukupolven rekis- teröintimäärästä
1	ARES STRAZCE Z TIBETU	1995	163	46,44 %
2	OF ZLAZANO YONSAN	1993	161	45,87 %
3	COREY V. ALTNAHARRA	1996	127	36,18 %
4	DRAKYI SENGE SUNDARI	2002	108	30,77 %
5	BHOTOO	1991	96	27,35 %
6	QUAMPA NEW FLAME	1992	85	24,22 %
7	SIERRAS' ONYX NIGHT HAWKE	1993	79	22,51 %
8	DAR SHING KARANDA	1999	72	20,51 %
9	SAIPAL GAMBIT	1992	70	19,94 %
10	CHENPOREWA ANDORG	2002	55	15,67 %
11	SIERRAS KAHLUA N CREAM	1996	54	15,38 %
12	VAYU MEI DAN NI A SOECHAVATI	1997	54	15,38 %
13	RAJAKAN CHI-GO	2001	53	15,10 %
14	CAMBU SUNDARI	2005	53	15,10 %
15	PARVATIN ELROHIR	1994	50	14,25 %
16	SIERRAS' BLACK HAWKE	1992	47	13,39 %
17	DOUBLE EYE ASLAKKI	2007	44	12,54 %
18	KANG-RI JIGNE SENGE ZANGPO	1990	44	12,54 %
19	OF ZLAZANO LINS-PA	1997	39	11,11 %
20	OGURR-TOUNDRRA BOHEMIA SIRAGUE	2004	38	10,83 %

Taulukko 4. Top 20 isoisät: 1990 lähtien syntyneet urokset (tiedot poimittu koiranet 15.9.14)

Suositus toisen polven jälkeläismäärästä pienilukuisissa roduissa on 10 % suhteessa rodun 4 v. aikana tehtyihin rekisteröinteihin.

Tilastokärki koostuu pääasiassa 90-luvun matadoreista, mutta myös uusia tulokkaita löytyy. Drakyi Senge Sundarin (jonka poikia ovat Cambu Sundari, Czamlong Sundari ja Lafahhs Lha Gyalo La Yin Jalo) toisen polven jälkeläismäärä todennäköisesti kasvaa edelleen, vaikka uroksella ei ole Suomessa syntyneitä jälkeläisiä. Runsaimmin käytettyjen urosten joukosta löytyy useita lähisukulaisia. Esim. kantauros Sierras Black Hawken poika, pojanpoika jne. ovat suoraan alenevassa polvessa Top 20 joukossa, viidessä sukupolvessa.

Mitä tämä merkitsee rodun jalostuspohjaa ajatellen? Toisen polven jälkeläisiä (elinikäinen määrä) koiralla pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. Tällä hetkellä suositeltava toisen polven jälkeläismäärä ylittyy 21 uroksella (synt. vuosi 1990->).

# Narttu	Synt. vuosi	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	osuus %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1 CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE EYE	2008	3	23	2,84%	1	7	3	23
2 DAR SHING DARLA	2009	3	21	2,59%	2	17	3	21
3 TEJAKES DESMORE	2005	2	19	2,35%	5	31	2	19
4 DOUBLE EYE CHIKHAI	2010	2	18	2,22%	1	6	2	18
5 CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	2009	2	17	2,10%			3	26
6 BUMO SONGCÄN GAMPO	2006	2	17	2,10%	7	62	2	17
7 TEJAKES NAMANA	2003	3	17	2,10%	11	70	3	17
8 TEJAKES DAMILLY	2005	3	17	2,10%	0	0	3	17
9 NAMAHU'S ANG-KI CHII	2009	2	16	1,98%			2	16
10 HANUMILA'S YAN-PO	2006	2	15	1,85%	3	21	2	15
11 OF ZLAZANO YETI ME-CEL	2002	2	15	1,85%	2	10	2	15
12 OF ZLAZANO GHA-DA	2003	2	15	1,85%	3	20	2	15
13 TEJAKES METTE-MARIT	2007	2	14	1,73%	1	7	2	14
14 OF ZLAZANO YU-MO	2003	3	14	1,73%	1	8	3	14
15 MEI DAN SAANA	2003	2	14	1,73%	2	11	2	14
16 OF ZLAZANO GYA GYA	2006	2	13	1,60%	2	16	2	13
17 TEJAKES DAKINI NAMAHU	2005	2	13	1,60%	2	16	2	13
18 MEI DAN PÄIVÄTÄR	2003	2	13	1,60%	1	5	2	13
19 ANDROMEDA IZ DOMA SIMBY	2002	2	12	1,48%	1	3	3	13
20 OF ZLAZANO YUM-BAN	2006	2	12	1,48%	5	34	2	12

Taulukko 5. Viimeisen 10 v. aikana (2004-2013) jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (tiedot poimittu koiranet 15.9.14)

Narttujen välisiä sukulaisuussuhteita on kuvattu vastaavasti väreillä kuten uroksilla. Samalla värillä on merkitty sisar-puolisisar ja äiti/tytär suhteessa olevat koirat. Värät ovat suuntaa antavia siinä mielessä että yhdellä koiralla voi olla useampia sukulaisuussuhteita muihin taulukossa esiintyviin koiriin, mutta värillä on pyritty seuraamaan tiettyä uros tai narttulinjaa.

- 20 runsaimmin käytetyn nartun jälkeläismäärän keskiarvo on 16 pentua.
- Viidellä eniten käytetyllä nartulla ylittyy jälkeläisten maksimimääräsuositus.
- Käytetyimpien narttujen taulukossa suurimmat pentuemäärät ovat kuitenkin vain kolme pentuetta, eli käytännössä maltillinen määrä. Populaation kokoon nähden ja monimuotoisuuden kannalta, nartuilla ei saisikaan olla tätä useampia pentueita.
- Tejakes Desmore, Damilly ja Dakini Namahu ovat täyssisaruksia, Tejakes Mette-Marit on näiden puolisisar. Kaikkien emä on Tejakes Namana. Yhdessä ne ovat tuottaneet jälkeläisiä määrän joka vastaa yli viidesosaa rodun neljän vuoden rekisteröinneistä .
- Chenporewa Hum Hariti of Double Eye ja Chenporewa Isha Imandar to Double Eye ovat täyssisaruksia. Yhdessä niiden jälkeläismäärä vastaa 14%:ia neljän vuoden rekisteröinneistä.
- Hanumila's Yan-Po:lla Of Zlazano Yum-Ban:illa on sama isä, samoin Of Zlazano Gha-Da:lla ja Yu-Mo:lla.
- Sukulaisuussuhteet huomioiden 4 suosituinta sukua on tuottanut jälkeläisiä 67% sukupolven rekisteröintejä vastaavasta määrästä. Useimmilta löytyy myös yhteisiä isovanhempia muiden 20 käytetyimmän joukossa olevien nartun kanssa.
- Populaation kokoon nähden tilanne on huolestuttava.

Eniten käytetyillä nartuilla on jälkeläisiä suhteessa sukupolven (4v.) kokonaisrekisteröintimäärään:

Sukupolvessa 2010-2013 (tiedot poimittu koiranet 15.9.14)	Pentueita	Yhteensä Pentuja	% rekisteröi- neistä
CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE EYE	3	23	6,55 %
DAR SHING DARLA	3	21	5,98 %
TEJAKES DESMORE	2	19	5,41 %
DOUBLE EYE CHIKHAI	2	18	5,13 %
CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	3	26	7,41 %
BUMO SONGCÄN GAMPO	2	17	4,84 %
TEJAKES NAMANA	3	17	4,84 %
TEJAKES DAMILLY	3	17	4,84 %
NAMAHU'S ANG-KI CHII	2	16	4,56 %
HANUMILA'S YAN-PO	2	15	4,27 %
OF ZLAZANO YETI ME-CEL	2	15	4,27 %
OF ZLAZANO GHA-DA	2	15	4,27 %
TEJAKES METTE-MARIT	2	14	3,99 %
OF ZLAZANO YU-MO	3	14	3,99 %
MEI DAN SAANA	2	14	3,99 %
OF ZLAZANO GYA GYA	2	13	3,70 %
TEJAKES DAKINI NAMAHU	2	13	3,70 %
MEI DAN PÄIVÄTÄR	2	13	3,70 %
ANDROMEDA IZ DOMA SIMBY	3	13	3,70 %
OF ZLAZANO YUM-BAN	2	12	3,42 %

Suositus jälkeläisten maksimimäärälle on pienilukuisissa roduissa 5 % neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista.

Toisen polven jälkeläismäärien tarkastelu (värikoodit samat kuin edellä):

#	Narttu	Synt. vuosi	Jälk. 2. polvessa	% sukupolven rekisteröintimäärästä
1	OF ZLAZANO LIN-GA	1995	88	25,07 %
2	ZLAZANO YARA	1991	72	20,51 %
3	TEJAKES NAMANA	2003	70	19,94 %
4	OF ZLAZANO LAMIDA	2002	62	17,66 %
5	BUMO SONGCÄN GAMPO	2006	62	17,66 %
6	FA-SIEN BOHEMIA BAL-JUL	1998	58	16,52 %
7	SIFFELTAPSIN SI-LI-LI	1997	54	15,38 %
8	OF ZLAZANO YIDAM	1991	52	14,81 %
9	OF ZLAZANO GAYA-GAURI	1998	46	13,11 %
10	OF ZLAZANO YETI MITI	1999	43	12,25 %
11	TAI WIND'S KIRA-LING	1994	41	11,68 %
12	OF ZLAZANO YA-LA	1993	40	11,40 %
13	OF ZLAZANO YUM-BAN	2006	34	9,69 %
14	OF ZLAZANO LIKARA	1993	32	9,12 %
15	TEJAKES DESMORE	2005	31	8,83 %
16	RAJAKAN ARA-BELLA	1997	31	8,83 %
17	OF ZLAZANO YETI MAI-TRI	2002	26	7,41 %
18	CHENPOREWA CA-BA CHENREZI	2005	25	7,12 %
19	BIBIBELLADONNA	1991	25	7,12 %
20	SAIPAL GALAXY	1992	25	7,12 %

Taulukko 6. Top 20 isoäidit: 1990 lähtien syntyneet nartut (tiedot poimittu koiranet 15.9.14)

Suositus toisen polven jälkeläismäärästä pienilukuisissa roduissa on 10 % suhteessa 4 v. rekisteröinteihin.

Tilastokärki koostuu pääasiassa 90-luvulla syntyneistä nartuista. Myös uusia tulokkaita löytyy, 2000-luvun puolen välin jälkeen syntyneiden narttujen toisen polven jälkeläismäärä kasvaa todennäköisesti edelleen. Neljäsosalla isoäideistä on ensimmäisessä polvessa vain yksi pentue. Runsaimmin käytettyjen koirien joukosta löytyy useita lähisukulaisia. Esim. isoisätilaston kakkosen Of Zlazano Yonsanin täyssisaruksia ovat Of Zlazano Yidam, Of Zlazano Yara ja Of Zlazano Ya-La, tyttäriä Of Zlazano Gaya-Gauri (samalla myös Saipal Galaxyn tytär) sekä Siffeltapsin Si-Li-Li ja lapsenlapsia ovat Of Zlazano Yum-Ban sekä Of Zlazano Lamida. Tällä hetkellä suositeltava toisen polven jälkeläismäärä ylittyy 12:sta nartulla (synt. vuosi 1990->).

Jalostuskoirien käyttömäärät

Jalostuskoirien käyttömäärät ylittävät suositukset ensimmäisessä ja toisessa polvessa, sekä urosten että narttujen osalta. Uusien matadorien syntyminen näkyy lähinnä toisen polven jälkeläismäärissä. Populaation kannalta olisi parempi käyttää laajemmin eri sukuisia uroksia ja narttuja.

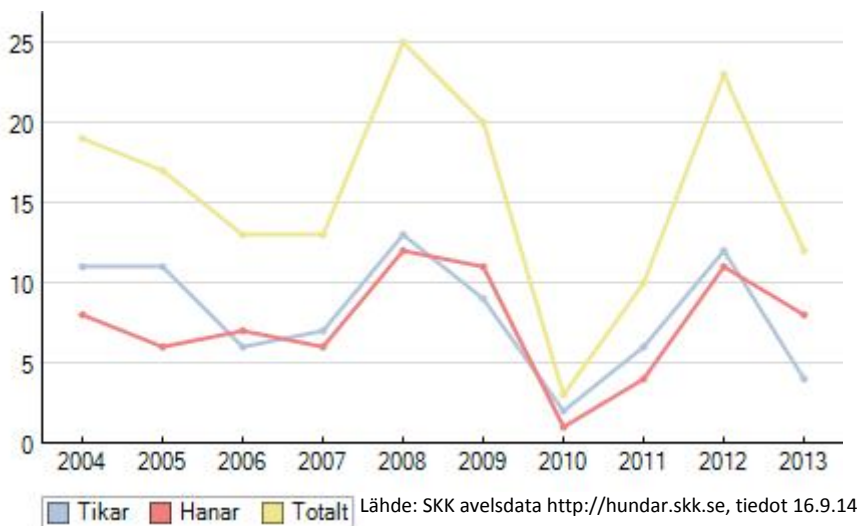
Koirankasvatus on vähintäänkin Euroopan laajuista, tuontikoiria on ollut jo aikaisemmin ja määrä on pysynyt tasaisena. Niinpä urosten toisen polven jälkeläistilastossa on mukana myös koiria, jotka eivät näy Suomen ensimmäisen polven tilastossa ollenkaan vaan ovat täällä sukupuukoiria. Nartuilla "matadoriksi" pääseminen on hitaampaa kuin uroksilla, joten niiden seuraavan polven tilastossa ei näy sukupuukoiria. Koiran vaikutus koko kantaan voi olla suuri, vaikka sillä itsellään ei olisikaan ollut paljon jälkeläisiä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Enemmistö jalostuskoirista kuuluu 4-5 suosituimpaan sukuhaaraan. Eniten käytetyt urokset ja nartut ovat vahvasti sukua keskenään.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun rekisteröintimääristä eri maissa ei ole kattavaa tietoa saatavilla. Suurimmat populaatiot ovat tämänhetkisen tiedon mukaan Virossa, Yhdysvalloissa, Suomessa ja todennäköisesti myös Kiinassa. Merkittäviä populaatioita löytyy lisäksi Itä- ja Keski-Euroopasta sekä Venäjältä.

Ruotsissa on rekisteröity v. 1990 jälkeen 308 tiibetinmastiffia, viimeisten 10 vuoden aikana keskimäärin 15,5 tiibetinmastiffia vuosittain. 1990-2013 syntyi 38 pentuetta, keskimääräinen pentuekoko oli 6. Ruotsissa urosten jälkeläistilastoa johtaa Uchangou de New Flame. Isoisä-tilaston kärjessä on suomalainen koira Parvatin Elrohrir. Eniten käytetty narttu ja isoäiti

tilaston kärki on Tai Winds Marty of Jamars (Tai Winds Kira-Ling:n emä).

Norjassa on rekisteröity keskimäärin yksi tiibetinmastiffi (tuonteja) per vuosi 2004 lähtien.

Virossa on rekisteröity vuosina 2004-2013 yhteensä 1567 tiibetinmastiffia (lähde: EKL koirarekisteri, register.kennelliit.ee, tiedot 16.9.14). EKL koirarekisteri on varsin epäinformatiivinen, se ei tarjoa tietoa populaatiosta tai jalostuskoirista. Sama ongelma toistuu monien muiden maiden kohdalla.

Yhdysvalloissa on rekisteröity v. 2007-2013 keskimäärin 207 tiibetinmastiffia vuosittain, luvut vaihtelevat 169-249 välillä. Yhdysvalloissa rotu siirtyi avoimesta täydelliseen rekisteröintiin v. 2006 jolloin rekisteröitiin 2925 koiraa (lähde: ATMA 18.9.14).

Saksassa on rekisteröity vuosina 2004-2013 yhteensä 172 pentua, keskimäärin 17 pentua per vuosi (lähde: VDH welpenstatistik vdh.de, tiedot 16.9.14).

Euroopasta ei ole kovinkaan helppoa löytää uusia koiria siitokseen. Useat eurooppalaiset koirat ovat suomalaisten tiibetinmastiffien hyvinkin läheisiä sukulaisia. Myös suosittujen tuontikoirien vaikutus leviää nopeasti koko Euroopan populaatioon. Kiinassa, joka on nykyään FCI-maa, esiintyy varsin monen tyyppisiä ja luonteisia tiibetinmastiffeja. Valitettavasti eläinsuojelu ja tietoisuus koiran terveyteen vaikuttavista tekijöistä on kehittyvissä maissa vielä lapsenkengissä eikä ylilyönneitä ole välttytty.

FCI:n ulkopuolisessa rekisterissä olevia koiria on mahdollista rekisteröidä Suomeen koirarekisteriohjeen mukaisella menettelyllä. Rotuunotto ei ole tällä hetkellä rodussa käytössä.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Rodun jalostuspohja on edelleen hyvin kapea. Vaikka rodun tehollinen populaatio on noussut viimeisten 10 vuoden aikana, on se silti liian matala ja populaatio erittäin haavoittuvassa tilassa. Tehollisen populaation koon pitäisi olla yli 50. Lisäksi runsaimmin käytetyt urokset ja nartut ovat vahvasti sukua toisilleen. Kasvattajien tulee edelleen kiinnittää huomiota teholliseen populaatioon, ja on pyrittävä käyttämään ei pelkästään eri yksilöitä, vaan myös eri sukuisia jalostuskoiria. KoiraNet ei

kaikissa tapauksissa tarjoa riittävästi tietoa sukulaisuussuhteista, tuontikoirista tallennetaan vain muutaman polven tiedot joten sukusiitosaste jää usein aliarvioksi todellisesta tilanteesta.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Rodussa on esiintynyt, ja esiintyy edelleen sekä yksittäisten koirien että linjojen jalostuksellista liikakäyttöä. Osiltaan ongelma johtuu sukulinjojen vähäisestä lukumäärästä. Nykyisillä rekisteröintimäärillä monen uroksen jälkeläismäärät ovat silti liian suuria. Myös eniten käytettyjen urosten ja narttujen läheinen sukulaisuussuhde kaventaa jalostuspohjaa.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Voimaantulo-vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2010			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2015-2019			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta, käyttäytymisestä ja rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmä, KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira. Rotumääritelmä viittaa myös välillisesti työkäyttöön lauseessa ”Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, vankkuus ja kestävyys; se soveltuu työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa.” Lisäksi kerrotaan tiibetinmastiffin luonteesta seuraavaa: Käyttäytyminen/luonne: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Suomessa tiibetinmastiffeilla ei ole selkeää jakautumista näyttely-, käyttö, tms. -linjoihin.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Tiibetinmastiffin PEVISA ei sisällä luonteita tai käyttäytymistä mittaavia kuvauksia tai testauksia.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tiibetinmastiffi on yksi laumanvartijaroduista ja se vahtii reviiriään. Taipumus vahtia voimistuu pimeään tullen. Reviirinsä ulkopuolella tiibetinmastiffin tulisi olla välinpitämätön ympäristöstään.

Luonnekysely

Luonnekysely on tehty vuosina 2005, 2008 ja 2010. Kysely on ollut vuosina 2008 ja 2010 samanlainen, mutta valitettavasti vuonna 2005 hieman erilainen. Täten tuloksia ei voi suoraan vertailla. Luonnekysely on tehty terveystarkastuksen yhteydessä. Vuonna 2014 tehtiin pelkkä terveystarkastus Kennelliiton tekemällä kaikille roduille yhteisellä kyselyllä (luonnekyselyä ei ollut käytettävissä).

Vuonna 2005 vastauksia palautettiin 70 kpl, vuonna 2008 141 kpl ja vuonna 2010 59 kpl. Vuonna 2010 pyydettiin vain päivitystä niiden koirien osalta, joiden terveydentilassa oli ollut muutoksia.

Vuonna 2005 luonteen kanssa ongelmia oli ollut neljällä koiralla. Kolmella koiralla oli ollut aggressiivisuutta ja yhdellä arkuutta. Aggressiivisiä koiria ei kyselyssä tullut esiin.

Luonneongelmat terveystieteissä 2008 ja 2010

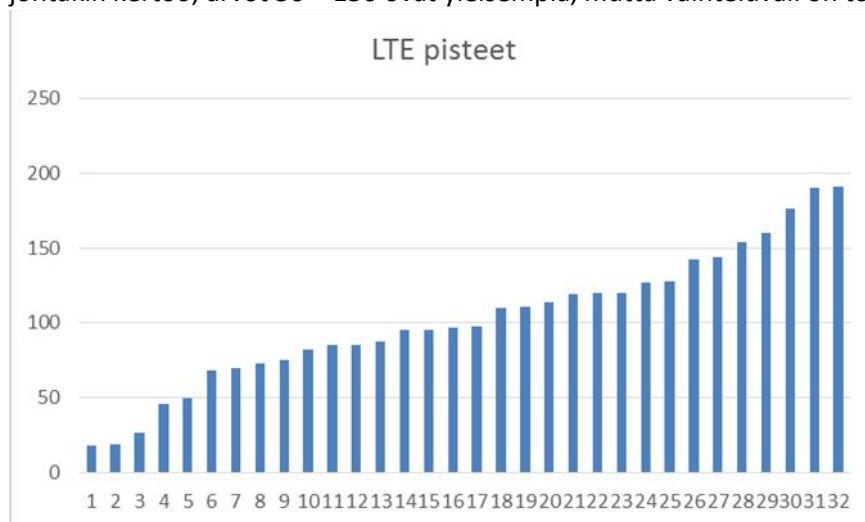
	2008	2010
Liian tiukka	8	1
Kova vahti	0	3
Epäluuloinen vieraita miehiä kohtaan	0	1
Liian arka	1	1
Koiriin kohdistuva liiallinen aggressiivisuus	0	1
Aggressiivisuus perheenjäsentä ja muita perheen koiria kohtaan	0	2
Aggressiivisuus syynä lopetukseen	0	2

Luonnetesti

vuosi	1994	1996	1997	1998	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2011	2012	2013	2014	Yhteensä
LTE	1	3	1	2	3	2	5	1	1	1	2	5	5		32
LTE kesk.													4	1	5
Summa	1	3	1	2	3	2	5	1	1	1	2	5	9	1	37

Taulukko 7. Luonnetestiin osallistuneet tiibetinmastiffit

Kokonaispisteissä tiibetinmastiffien keskiarvo on 102 ja hajonta 44. Pienin saatu pistemäärä on 18 ja suurin 191. Alla olevasta kuvasta näkee, että melkein kaikki lopputulokset ovat mahdollisia. Kuten hajontakin kertoo, arvot 50 – 150 ovat yleisempiä, mutta vaihteluväli on todella suuri.

Taulukko 8. Luonnetestissä saadut pisteet

Tiibetinmastiffin osalta on erityisen totta, että loppupisteitä tärkeämpää on eri osioissa saatu tulos ja sen vertailu ihanneprofiiliin. Kutakin osiota tutkittaessa näkyikin selvemmin rodulle ominainen profiili. Jotkut arvot ovat huomattavan tavallisia ja joitain arvoja ei käytännössä esiinny lainkaan.

Toimintakyky		Terävyys		Puolustushalu		Taisteluhalu		Hermorakenne	
Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl
+3		+3	8	+3	6	+3		+3	
+2		+2	1	+2	1	+2	4	+2	7
+1	10	+1	16	+1	14	+1		+1	18
-1	12	-1		-1	3	-1	9	-1	
-2	3	-2		-2		-2	10	-2	
-3		-3		-3		-3	2	-3	

Temperamentti		Kovuus		Luoksepäästävyys		Laukaisupelottomuus	
Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl	Arvo	Kpl
+3	2	+3	1	+3	18	+++	20
+2	20	+2		+2a	2	++	5
+1		+1	19	+2b	5	+	
-1b	3	-1		+1		-	
-2		-2	5	-1		---	
-3		-3		-2			

Taulukko 9. Luonnetestissä annettujen arvojen esiintyminen (yleisimmät lihavoitu)

Eri osioiden perusteella voidaan yhteenvetona todeta, että testattu koira on tyyppillisesti:

- toimintakyvyltään joko kohtuullinen (+1) tai pieni (-1)
- terävyydeltään joko pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (1) tai kohtalainen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (3)
- puolustushalultaan joko pieni (1) tai kohtuullinen, hillitty (3)
- taisteluhalultaan joko riittämätön (-2) tai pieni (-1)
- hermorakenteeltaan joko hieman rauhaton (1) tai suhteellisen rauhallinen (2)
- temperamenttiltaan kohtuullisen vilkas (2)
- kovuudeltaan hieman pehmeä (1)
- luoksepäästävydeltään hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (3)
- laukaisupelottomuudeltaan laukauskokematon (++) tai laukausvarma (+++)

Koska tiibetinmastiffilta ei edellytetä mitään luonnetestausta, on oletettavaa, että testiin tulee pääosin ”helpompia” koiria, mikä näkyy luoksepäästävyysnä ja rauhallisuutena. Toki se on myös rodulle tyyppilistä. Tiibetinmastiffin ei kuulu vartioida reviiressä ulkopuolella, eivätkä ne ole kiinnostuneita taistelu-leikeistä. Tämä näkyy tuloksissa selvästi.

MH-luonnekuvaus

	2014	2013	2012	2010	Yhteensä
suoritettu	5	6	5	6	22
ohj. kesk.		1		6	7
kuv. kesk.				1	1
					30

Taulukko 10. MH-luonnekuvauksessa käyneet tiibetinmastiffit

Keskeytykset ovat tapahtuneet seuraavissa kohdissa:

- yllätys (eli haalari), 5 kpl
- ääniherkkyys (eli räminä) 2 kpl
- alkuleikki 1 kpl

Yllätysosiossa ja ääniherkkydessä koirat eivät tulleet tutustumaan laitteeseen tai paineistuivat osiosta muuten niin, että kuvausta ei voitu suorittaa loppuun. Alkuleikissä keskeyttäneitä koiraa ei saatu kiinni annetun aikarajan (2 minuuttia) puitteissa.

MH-luonnekuvattujen koirien iät vaihtelivat 18 kk ja 8 vuoden välillä. Keskimäärin kuvatun koiran ikä oli 3,2 vuotta. Kuvatuissa koirissa on 16 urosta ja 14 narttua.

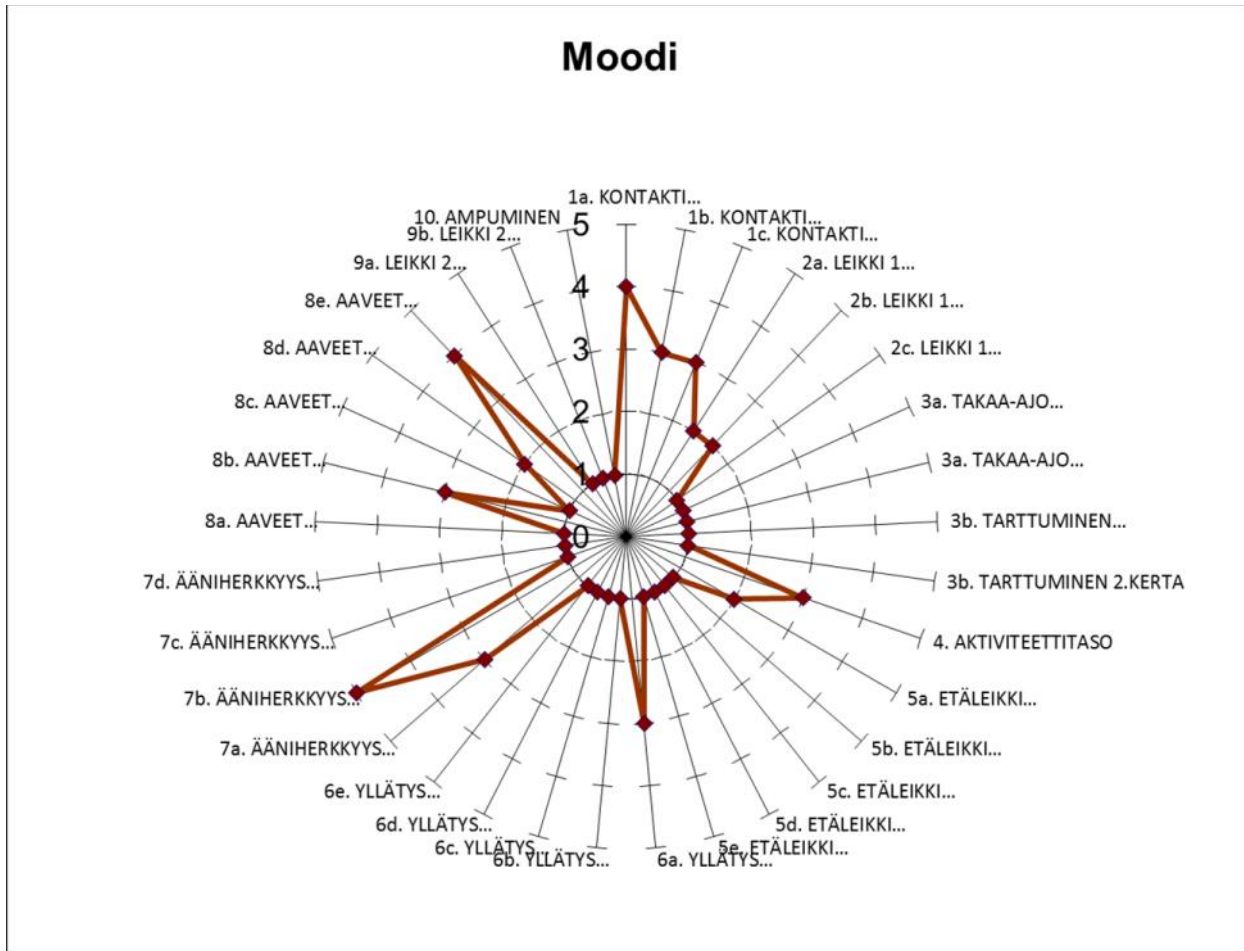
Tulos	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	0	4	7	19	0
1b. KONTAKTI Yhteistyö	0	1	26	3	0
1c. KONTAKTI Käsittely	2	2	23	3	0
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	12	13	5	0	0
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	10	17	3	0	0
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	27	1	1	0	0
3a. TAKAA-AJO 1. KERTA	14	6	4	5	0
3a. TAKAA-AJO 2. KERTA	14	4	6	5	0
3b. TARTTUMINEN 1. KERTA	21	6	0	2	0
3b. TARTTUMINEN 2.KERTA	18	8	3	0	0
4. AKTIVITEETTITASO	0	12	15	2	0
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	2	14	13	0	0
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	26	2	1	0	0
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	24	1	3	0	1
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	26	3	0	0	0
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	25	1	3	0	0
6a. YLLÄTYS Pelko	1	4	17	4	3
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	18	9	2	0	0
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	21	4	2	0	2
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	7	6	5	6	0
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	20	4	0	0	0
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	0	1	20	1	2
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	10	1	0	2	11
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	15	3	1	3	0
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	20	2	0	0	0
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	12	7	3	0	0
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	3	4	6	5	4
8c. AAVEET Pelko	6	3	4	6	3
8d. AAVEET Uteliaisuus	6	8	2	2	4
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	5	2	1	13	1
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	15	5	2	0	0
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	15	5	2	0	0
10. AMPUMINEN	9	4	5	2	2

Kuva 1. MH-luonnekuvauksen osioiden tulosten esiintyminen

Kuvattujen koirien perusteella voidaan taulukon mukaan tiibetinmastiffi tyypillisesti:

- hyväksyy kontaktin ja käsittelyn, mutta ei ole erityisen kiinnostunut TO:sta
- ei leiki tai korkeintaan nuuskii leikkiesinettä
- ei lähde takaa-ajoon
- on rauhallinen passiivisuuden aikana
- ei kiinnostu etäleikkijästä eikä lähde leikkiin
- pelästyy haalaria väistämällä kääntämättä katsetta. Vaikka pelkoreaktio on melko lievä, ei silti mene ajoissa katsomaan haalaria
- toimii vastaavalla tavalla räminällä kuin haalarilla
- aaveilla reaktiot ovat vaihtelevia, tyypillisesti koira kuitenkin ottaa itse kontaktin aaveeseen

- ei ole kuvauksen aikana lämmennyt leikkimään (edelleenkään)
- ampumisessa reaktiot ovat vaihtelevia

Kuva 2. MH-luonnekuvauksessa osioissa useimmiten saatu tulos eli moodi (mukana myös keskeytetyt)

Jalostustarkastus

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10v aikana keskimäärin joka toinen tai kolmas vuosi. Koiria per tarkastus on ollut 5-10, esim. vuonna 2011 tämä oli 9% syntyneistä. Tarkastuksiin on ollut vaikea saada sekä tarkastaja että koiria. Tarkastuksessa pyritään arvioimaan koiran käyttäytymistä ja suhtautumista käsittelyyn, sanallinen arvio kirjataan lomakkeeseen.

Positiivisia arvioita ovat olleet esim.

- omapäinen mutta hyvin käsiteltävissä
- hyvin rodunomainen, itsevarma
- hyvin tasapainoisesti esiintyvä

negatiivisia esim.

- väistää alta pois
- ei anna tunnustella

ja neutraaleita esim.

- aluksi väistelee, mutta käsittelyn kuluessa vapautuu

Lausunnoista noin 80% on ollut positiivisia vuosina 2004-2013. Jalostustarkastuksen voi suorittaa rotujärjestön nimeämä tuomari, yleensä rodun pääkouluttaja.

Näyttelyt

Näyttelyarvosteluista saatavat maininnat luonteesta eivät ole kovin syvältä luotaavia. Mikäli koira josta-
kuinkin seisoo paikallaan ja antaa tutkia itseään, lomakkeeseen voidaan kirjoittaa "miellyttävä luonne",
joka sinänsä ei kerro luonteesta paljoakaan. Jos jokin maininta luonteesta/käytöksestä on, se on yleensä
rodulla positiivinen.

Kennelliito on kirjannut ilmoituksia koiran viihäisestä käyttäytymisestä näyttelyissä yhteensä 8 kpl seitsemästä eri koirasta vuosina 2009-2014.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Muista maista ei ole tilastotietoa koirien luonteesta. Ruotsissa MH-luonnekuvattuja tiibetinmastiffeja on 12 kpl.

Sukupuolten väliset erot

Sukupuolten välistä eroa ei ole, erot ovat lähinnä koirakohtaisia. Nartut voivat haukkua enemmän. Seuraavassa taulukossa on analysoitu sitä, saavatko urokset erilaisia tuloksia MH-luonnekuvauksessa kuin nartut. Tulokset ovat muutoin tasaisia, paitsi urokset todellakaan eivät lähde vieheen perään.

Tulos (urokset – nartut)	1	2	3	4	5
1a. KONTAKTI Tervehtiminen	0	0	1	1	0
1b. KONTAKTI Yhteistyö	0	1	4	-3	0
1c. KONTAKTI Käsittele	0	-2	5	-1	0
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	-2	1	3	0	0
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	0	1	1	0	0
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	3	-1	1	0	0
3a. TAKAA-AJO 1. KERTA	6	0	-2	-1	0
3a. TAKAA-AJO 2. KERTA	10	-2	-4	-1	0
3b. TARTTUMINEN 1. KERTA	7	-4	0	0	0
3b. TARTTUMINEN 2.KERTA	8	-4	-1	0	0
4. AKTIVITEETTITASO	0	-2	3	2	0
5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	2	2	-1	0	0
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	4	0	-1	0	0
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	0	1	3	0	-1
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	2	1	0	0	0
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	1	1	1	0	0
6a. YLLÄTYS Pelko	1	-2	5	0	-1
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	4	-3	2	0	0
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	1	4	0	0	-2
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	3	2	-1	0	0
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	0	4	0	0	0
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	0	1	4	1	-2
7b. ÄÄNIHERKKYYS Uteliaisuus	2	1	0	0	1
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	1	1	-1	3	0
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	4	0	0	0	0
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	2	3	-1	0	0
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	1	0	4	-1	0
8c. AAVEET Pelko	2	-1	4	0	-1
8d. AAVEET Uteliaisuus	0	2	0	2	0
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	1	-2	-1	5	1
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	3	1	0	0	0
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	3	1	0	0	0
10. AMPUMINEN	-1	4	1	2	-2

Kuva 3. MH-luonnekuvauksen osioiden tulosten erot (urokset - nartut)

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan tiibetinmastiffi on ikivanha Himalajan paimentolaisten työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Himalajan vuoristoseudulla tiibetinmastiffeja on edelleen työkäytössä mm. jakkilojen vahtikoirina.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Tiibetinmastiffilla on synnynnäinen taipumus vahtia. Jalostuksessa ei ole syytä yhdistää tiukimpia vahteja, toisaalta ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä myöskään täysin vahtimattomaan seurakoiraan. Arkaa tai aggressiivista koira ei saa käyttää jalostukseen.

Laumanvartijalla ei kuulu olla liikaa taipumusta saalistukseen tai paimennukseen, se ei saa esimerkiksi yrittää leikkiä lampaiden kanssa tai jahdata niitä. Niinpä saalisvietin tai leikkihalun ylenmääräinen näkyminen ei ole toivottavaa luonnetestissä tai MH-luonnekuvauksessa, toisaalta elävä lammas ei ole sama asia kuin viehe. Eläintiloille tulevat koirat kannattaakin jo pentuna totuttaa vahdittaviin eläimiin.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaa on Tiibet ja rotumääritelmän vastuumaa FCI, yleisesti voidaan todeta että se on kotoisin Himalajan vuoristosta. Nepalissa nähdyistä työkoirista on havaittu seuraavat asiat:

- olot ovat karut ja ravintoa vähän ja se on huonolaatuista, joten koirien on pakko olla energiankäytöltään tehokkaita.
- koirat toimivat ryhmässä, esimerkiksi kylän koirat lähtevät yhdessä selvittämään kuulemaansa ääntä
- toimimattomia koiria ei pidetä tiloilla, toimiminen ei kuitenkaan tarkoita hallitsematonta aggressiivisuutta.

Tiibetissä (Kiinassa) olevien tiibetinmastiffien luonteista on hyvin vähän ensikäden tietoa, eräässä lehdistärtikkelissä luonnetta on kuvailtu näin: "Kun vieras ohittaa kahlitun Tsang Khyi'n tämä hyökkää ja ponnistelee, kaula kuristuu, silmät loistavat punaisina, hampaat narskuvat ja kuulemme vain käheän, huohottavan äänen. Kaikki tämä on osoitus koiran raivokkuudesta. (Lähde: Tiibetinmastiffin rotutyypin ja rakenne Tiibetissä, Luo Go 2010)"

Rotujärjestön kanta on että kuvatonlainen luonne/käyttäytyminen ei ole toivottavaa kotimaisessa kasvatustyössä.

Kokeet

Tiibetinmastiffit eivät osallistu kokeisiin luonnetestiä ja MH-luonnekuvausta lukuun ottamatta.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Tiibetinmastiffia ei mainittavissa määrin käytetä hyöty- eikä virkakäytössä. Työkäytössä Tiibetinmastiffit ovat vahtikoirina ja laumanvartijoina esim. lammastiloilla (rotujärjestön tiedossa 5-10 tilaa Suomessa).

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Tiibetinmastiffilla on synnynnäinen taipumus vahtia. Vahtimistaipumusta voi saada heikennettyä, mutta kokonaan sitä on käytännössä mahdotonta kitkeä. Useimmat tiibetinmastiffit elävät sellaisissa olosuhteissa, että vahtimistaipumusta ei kannata myöskään vahvistaa. Tiukimmat vaudit eivät sovi useimpien omistajien elämäntapaan, sillä melko harva koira on Suomessa työkäytössä. Eikä työkoiralle ole eduksi osoittaa liiallista aggressiota vieraita ihmisiä tai koiria kohtaan, vaan karkottaa. Vaikka jokamiehenoikeudella ei voida liikkua pihalla tai laitumella silloin, kun karja on laitumella, vartioivan koiran reviiiriksi käsittämällä alueella voi toisinaan käyskennellä vieraitakin ihmisiä. Pääasiallinen käyttö tiibetinmastiffille on perheen lemmikkinä ja seurakoirana oleminen.

Tiibetinmastiffi tarvitsee vahdittavakseen oman aidatun reviiirin. Vahdittavan eläinlauman puuttuessa vahdittavaksi soveltuu myös oma perhe ja oma reviiiri. Monessa paikassa on tiibetinmastiffien lisäksi myös muita kotieläimiä mm. lampaita.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Rotujärjestön tietoon on tullut joitakin tapauksia koirista, joilla on ollut eroahdistusta. Nämä tapaukset perustuvat omistajan kertomaan. Tiibetinmastiffi on hyvin päättäväinen ja vahva koira, joten koiran

halutessa sisältä ulos (tai ulkoa sisälle), se saa melkoisen tuhon aikaiseksi. Kaikissa näissä tapauksissa ei ole kyse eroahdistuksesta.

Joka tapauksessa koira kannattaa totuttaa myös yksinoloon. Monet tiibetinmastiffit elävät useamman koiran laumoissa, joten ne eivät luonnollisestikaan jää koskaan aivan yksin.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Avattu tarkemmin luvussa 4.3.4.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Tiibetinmastiffi tulee tyypillisesti hyvin toimeen laumaansa kuuluvien kanssa. Tiibetinmastiffeja pidetään (koiramäärästä riippuen) laumoissa, joissa on useampia uroksia ja narttuja, eikä eristämiseen narttujen kiima-aikoja lukuun ottamatta ole juurikaan tarvetta. Laumaan voi kuulua myös muun rotuisia koiria sekä muita eläimiä ja ihmisiä.

Oman perheensä ihmisiä kohtaan tiibetinmastiffi on mukava ja lempeä, tosin jästipäinen. Vieraita ihmisiä kohtaan koira on nuorempana jossain määrin leikkisä, vanhempana lähinnä välinpitämätön. Rotujärjestön tiedossa on yksilöitä, jotka eivät hyväksy vieraita ihmisiä omalla reviirillään lainkaan, mutta se ei ole toivottavaa käytöstä, jos omistaja on läsnä.

Tiibetinmastiffit ovat ennemminkin ronkeleita ruokansa suhteen kuin ahneita. Ruoka-aggressio ei ole mitenkään yleinen, mutta rotujärjestön tiedossa on muutamia yksilöitä. Tiibetinmastiffi voi vartioida parhaita herkkujaan, kuten luita, mutta se ei vielä tarkoita, että koira olisi ruoka-aggressiivinen.

Tiibetinmastiffi on oman reviirinsä ulkopuolella useimmiten välinpitämätön ympäristöstään. Tiibetinmastiffi voi ottaa reviirikseen paikan, jossa se oleskelee riittävän kauan. Täten esimerkiksi oma auto tai omistajan tavarat voivat olla koiran mielestä sen omaa reviiriä. Samaten kodin lähellä oleva lenkkipolku voi muuttua koiran omaksi. Jos koiralla on käytösongelmia (kuten toisten koirien ohitukset), kannattaa niitä alkaa työstää ensin alueella, joka varmuudella ei ole koiran omaa reviiriä eli käytännössä vieraassa paikassa. Tiibetinmastiffi myös hyväksyy helpommin reviirillään jo olevat kuin sinne tulevat vieraat. Niinpä tutustuminen vieraisiin reviirin ulkopuolella ja sen jälkeen reviirille siirtyminen järjestyksessä vieraat ensin, on hyvä tapa hoitaa tutustumiset.

Reviirin ulkopuolella varoittavia signaaleita näytetään pidempään ja konfliktia pyritään välttämään. Reagoitokyky on korkeampi kuin monella muulla laumanvartijarodulla. Usein oman reviirin ulkopuolella tapahtuvassa uhkaavassa tilanteessa alkaa ensin voimakas rauhoittelu, koira ei enää välttämättä tule luo kutsuttaessa ja se pyrkii kiertelemällä välttämään konfliktia. Se käyttää aggressiota vasta viimeisenä keinona, mutta käyttäessään seurauksena on suoranaista raivoa jolloin koiraan ei enää saada kontaktia. Normaalisti tällaisia tilanteita ei pitäisi päästä syntymään.

Tiibetinmastiffin omistajat sanovat koiriensa olevan leikkisiä, mutta kannattaa huomioida, että sen leikki on omanlaistaan. Harva tiibetinmastiffi innostuu leluista tai ihmisen kanssa leikkimisestä. Omistajan kanssa tiibetinmastiffi leikkii joskus, vieraiden kanssa vielä harvemmin. Etenkin nuorena tiibetinmastiffit painivat mieluusti toisten tiibetinmastiffien kanssa, joskus isonkin porukan kesken.

Tiibetinmastiffi on koulutettavissa ja oppii nopeasti, mutta ei kestä toistoja, eikä puutteellisesta miellyttämisenhalusta johtuen tarjoa käytöstä. Haasteellisinta on motivointi. Mikäli koira on ylipäänsä kiinnostunut ruuasta, on siitä apua koulutuksessa. Valitettavasti tiibetinmastiffi voi todeta parin-kolmen herkun jälkeen että vatsa on täynnä ja uutuudenviehätys makkarasta on kadonnut. Aggressio ei rodulla toimi motivaattorina edellä mainituista syistä, ja painostus/pakottaminen johtaa rauhoitteluun, jolloin koulutus vaikeutuu. Tiibetinmastiffin koulutus ei ole ihmiselle kovin palkitsevaa. Parasta onkin vääntää vitsa hyvin nuorena, kun tiibetinmastiffi on vastaanottavaisimmillaan.

Pelot ja ääniherkkyys

Rotujärjestön tiedossa on joitakin tapauksia, mutta pelot ja ääniherkkydet eivät nykytiedon mukaan ole rodussa yleisiä.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Tiibetinmastiffi usein laiskistuu ikääntyessään ja taipumus vahtimiseen laimenee, joka ilmenee lähinnä turhan vahtimisen jäädessä pois. Iän mukana tulevat fyysiset vaivat saattavat tehdä koirasta ärtyisän.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Liian raskas rakenne, mikäli siihen lisäksi liittyy rakenteellisia ongelmia, vaikeuttaa työkoirana toimimista. Huonot lonkat ja kyynärät voivat aiheuttaa kipua ja ennalta arvaamatonta käyttäytymistä. Mikä tahansa muukin hoitamaton sairaus voi aiheuttaa koiralle kipuja ja vaikuttaa käyttäytymiseen. Tiibetinmastiffi ei juurikaan näytä kipuaan, joten pieniinkin oireisiin kannattaa kiinnittää huomioita.

Erilaiset immunologiset sairaudet, kuten demodikoosi tai kilpirauhasen vajaatoiminta, tekevät koirasta apaattisen ja muuttavat käytöksen ei-rodunomaiseksi.

Osion 4.2.6 tietoja täydennetään kun Kennelliiton kotikäyttäytymiskysely ja sen tulokset ovat saatavilla.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Aggressiivista tai arkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Koiranetin kuolinsyytilaston mukaan tiibetinmastiffeja on lopetettu 5 kpl käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Nämä ovat tapahtuneet vuosina 2000-2012. Kuolinsyitä ilmoitetaan tiibetinmastiffeista vielä vähän (kuolinsyitä on ilmoitettu 132 kpl, kun tiibetinmastiffeja on 20 vuoden aikana rekisteröity noin 1700 kpl), joten kuolinsyiden kautta ilmoitettu määrä ei kerro koko totuutta.

Rotujärjestölle ilmoitetaan liiallisesta aggressiivisuudesta (kohdistuen sekä koiriin että ihmisiin), mutta näistä ei ole saatavilla tarkempia tilastoja. Ulkomailta tuonti on lisääntynyt. Kasvattajien tuontien lisäksi myös ns. kotikoiria haetaan Virossa. Näitä kotikoiria ei pääosin rekisteröidä tuontikoirina Suomeen, mutta yhdistys saa näistä yhteydenottoja vuosittain (määrä vaihtelee 3-8 yhteydenoton välillä). Erilaisista näissä yhteydenotoissa on se, että yhteydenottajien mukaan tiibetinmastiffi on alkanut käyttäytyä aggressiivisesti vieraita tai toisia koiria kohtaan jo pentuikässä, kun tyyppillisesti vaikein ikä on kahden vuoden tienoilla. Ulkomaisten koirien ongelmista yhteydenotot saa yhdistys, sillä koiran kasvattaja ei ole aina tavoitettavissa. Yhteydenottojen määrä on ollut hienoisessa kasvussa, sillä joitakin vuosia sitten niitä ei ollut.

Joissakin tapauksissa omistajien ilmoituksen mukaan koirilla on ollut kasvuhäiriöitä, ja muita sairauksia jotka ovat voineet vaikuttaa käytökseen.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Tiibetinmastiffi ei ole jokaisen ihmisen koira. Koira tarvitsee pihan vahdittavakseen ja olosuhteet, joissa se ei stressaannu liikaa. Omakotitalo, jossa ei ole naapureita aivan rajan takana on ideaalinen, mutta muissakin olosuhteissa koiran kanssa pärjää. Tiibetinmastiffia ei suositella kerrostaloon lainkaan. Kokeellekin tiibetinmastiffin omistajalle voi tulla vastaan yksilö, jonka kanssa ei pärjää normaaleilla järjestyksillä, vaan elämää koiran kanssa joutuu järjestelemään enemmän. Näitä tapauksia tulee rotujärjestön tietoon muutama vuodessa (rodun vuosittainen pentumäärä noin 80 – 100 kpl)

Avainasemassa ongelmien ehkäisyyn on kasvattajien vastuullinen toiminta. Jalostusvalintoja tehdessä on huomioitava koiran luonne, lisäksi kullekin pennulle on löydettävä sopiva koti. Koiran sosiaalistamisessa oleellista on myös pentuaika, jonka se viettää kasvattajan luona. Oleellista rodun kannalta on saada tilastotietoa populaatiosta, jotta voimme nähdä mihin suuntaan luonteet ovat menossa. Kumpikaan mainituista testeistä (LT ja MH) ei ole aivan omiaan laumanvartijalle, mutta antaa kuitenkin enemmän tietoa kuin koiranäyttelyissä käyttäytyminen tai puskaradio.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Tiibetinmastiffi liittyi PEVISA-ohjelmaan vuonna 2002.

Nykyinen PEVISA:

Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkka- ja kyynärkuvauslausunto ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Lonkka- ja kyynärkuvaushetkellä koiran tulee olla täyttänyt 18kk. Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24kk vanhempi. Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan. Ohjelma on voimassa 1.1.2010 - 31.12.2014.

Ulkomaisia uroksia koskeva koirarekisteriohjeen mukainen pysyvä poikkeuslupa:

Ulkomaisilta uroksilta ei vaadita rotukohtaisen PEVISA-ohjelman mukaisia tutkimustuloksia. Poikkeuslupa koskee ulkomaisessa omistuksessa olevan uroksen ulkomailla tapahtuvaa astutusta tai ulkomaisen uroksen sperman käyttöä.

PEVISA-ohjelma on voimassa Suomessa, se koskee vain Suomessa rekisteröitäviä pentueita eikä rajoita koirien tuontia Suomeen.

Rodun PEVISA-ohjelmaan tehdyt muutokset:

Voimaantulo-vuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Mahdolliset raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2002	Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD	Lonkkakuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja
2002	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto	Lausunto ei saa olla 24kk vanhempi.
2007	Perinnölliset silmäsairaudet	Silmätutkimuslausunto	ECVO lomake tullut käyttöön. Kennelliitto ei hyväksy viralliseksi sellaista lomaketta, johon on jätetty merkitsemättä jotakin silmäsairautta koskeva diagnoosi. Tietokannassa näkyvät myös avoimet/ epäilyttävät diagnoosit.
2009			PEVISA ohjelmaan kuuluvien tutkimustulosten tulee olla aina voimassa astutushetkellä
2010			Koiralle rekisteröityjen jälkeläisten määrä saa olla korkeintaan 30 pentua. Viimeinen rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.
2011	Kyynärnivelen kasvuhäiriö, ED	Kyynärkuvauslausunto väh. 18 kk ikäisenä	Ei raja-arvoja

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, HD

Kuvaus: Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määrittellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Arvosteluasteikko:

A ei muutoksia	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset. Lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna piirtyy terävänä ja on lievästi pyöristynyt. Nivelrako on tiivis ja tasainen. Norbergin asteikko vetoasennossa noin 105° (suosituksena).
B lähes normaali / rajatapaus	Reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat vähän epäyhdenmukaiset ja Norbergin asteikko vetoasennossa lähellä 105°, tai reisiluun pään keskus on mediaalisesti lonkkamaljakon dorsaalireunaan nähden ja reisiluun pää ja lonkkamaljakko ovat yhdenmukaiset.
C lievä	Reisiluun pää ja lonkkamalja eivät ole yhdenmukaiset, Norbergin asteikko on noin 100° ja/tai lonkkamaljakon kraniolateraalin reuna on vähän mataloitunut. Epätasaisuutta tai korkeintaan lieviä nivelrikkomuutoksia lonkkamaljan kraniaali-, kaudaali- tai dorsaalireunassa tai reisiluun päässä tai kaulassa.

D kohtalainen (keskivaikea)	Selvää epätasaisuutta reisiluun päässä ja lonkkamaljakossa, subluksaatio. Norbergin asteikko on suurempi kuin 90° (vain suosituksena). Lonkkamaljakon kranialateraaliareuna tasaantunut ja/tai nivelrikon merkkejä.
E vaikea	Selvästi dysplastinen lonkkanivel. Esim. luksaatio tai selvä subluksaatio, Nordbergin asteikko alle 90°, selvä lonkkamaljakon kraniaalireunan tasaantuminen, reisiluun pään epämuotoisuus (sienimäinen, tasaantunut) tai muut nivelrikkomuutokset.

Oireet ja vaikutus elämään: Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälínjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen. (Lähde: SKL ELL Anu Lappalainen, Lonkkanivelen kasvuhäiriö <http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>)

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetinmastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä.

Hoito: Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Periytyminen: Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä.

Geenitesti: ei ole.

Yhteenveto vuosilta 1998–2012:

15 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska koirat kuvataan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

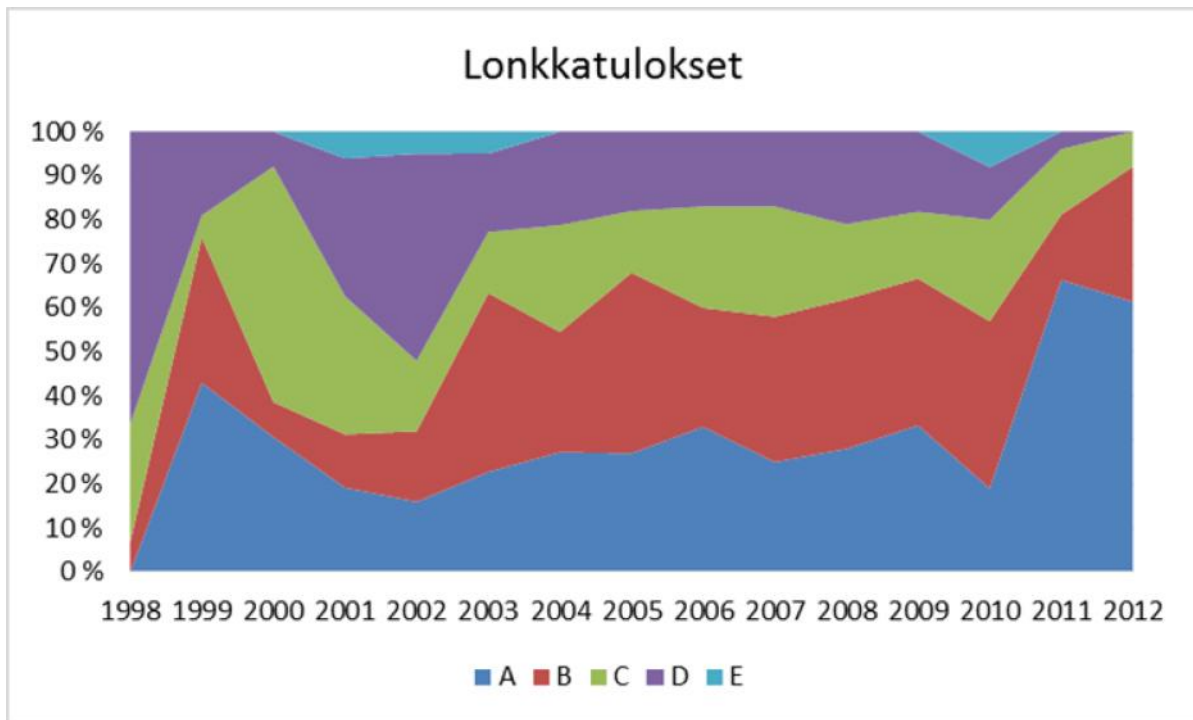
Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
1998	78	0	1	4	10	0	15
1999	73	9	7	1	4	0	21
2000	79	4	1	7	1	0	13
2001	62	3	2	5	5	1	16
2002	70	3	3	3	9	1	19
2003	65	5	9	3	4	1	22
2004	97	9	9	8	7	0	33
2005	65	6	9	3	4	0	22
2006	104	10	8	7	5	0	30
2007	104	6	8	6	4	0	24
2008	92	8	10	5	6	0	29
2009	71	11	11	5	6	0	33
2010	65	5	10	6	3	2	26
2011	90	18	4	4	1	0	27
2012	129	8	4	1	0	0	13
Yhteensä	1244	105	96	68	69	5	343

Taulukko 11. Lonkkakuvausten lukumäärät syntymävuoden mukaan

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
1998	19 %	0 %	7 %	27 %	67 %	0 %
1999	29 %	43 %	33 %	5 %	19 %	0 %
2000	16 %	31 %	8 %	54 %	8 %	0 %
2001	26 %	19 %	12 %	31 %	31 %	6 %
2002	27 %	16 %	16 %	16 %	47 %	5 %
2003	34 %	23 %	41 %	14 %	18 %	5 %
2004	34 %	27 %	27 %	24 %	21 %	0 %
2005	34 %	27 %	41 %	14 %	18 %	0 %
2006	29 %	33 %	27 %	23 %	17 %	0 %
2007	23 %	25 %	33 %	25 %	17 %	0 %
2008	32 %	28 %	34 %	17 %	21 %	0 %
2009	46 %	33 %	33 %	15 %	18 %	0 %
2010	40 %	19 %	38 %	23 %	12 %	8 %
2011	30 %	67 %	15 %	15 %	4 %	0 %
2012	10 %	62 %	31 %	8 %	0 %	0 %
Yhteensä	28 %	31 %	28 %	20 %	20 %	1 %

Taulukko 12. Lonkkakuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan

Lonkkakuvausten teko on ollut lievässä nousussa, mutta vuosittaisissa määrissä on vaihteluita. Määrä näyttäisi saavuttavan noin 40 % -50 % osuuden pitkällä tähtäyksellä.

Kuva 4. Graafi lonkkatulosten suhteellisesta kehittämisestä syntymävuoden mukaan (A on alimpana)

Lonkkatulokset ovat selvästi parantuneet. Aineistossa on toki vuosittaista vaihtelua, mutta tilastojen valossa yleisyyden osalta A ja D ovat vaihtaneet paikkaa. Aikaisemmin D oli varsin yleinen, nykyisin A:n ollessa yleisin lonkkatulokset.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an lonkkakuvauspakko tuli 2002, mikä sai aikaan kuvattujen koirien hienoisesta noususta (noin 10% -20%). 2009 alusta asti terveystutkimukset piti tehdä ennen astutusta, aikaisemmin oli mahdollista astuttaa ensin ja tehdä terveystutkimukset vasta, jos tiinehtyminen onnistui.

Vuosi	Pentueita	Molemmat A tai B	Toinen C	Toinen D	Jompikumpi kuvaamatta
2009	9	3	2	4	0
2010	9	4	3	2	0
2011	10	5	4	1	0
2012	14	4	4	3	3
2013	13	6	3	2	2

Taulukko 13. Jalostuksessa käytetyt yhdistelmät

Lonkat	Koiria	Suhteellinen osuus
A	31	28 %
B	40	36 %
C	21	19 %
D	12	11 %
E	0	0 %
kuvaamatta	6	5 %

Taulukko 14. Jalostuskoirien lonkat vuosina 2009–2013

Viimeisten viiden vuoden aikana:

- terveiden yhdistelmien (eli A+A, A+B, B+B) käyttö lisääntyy koko ajan. Toisaalta se on myös mahdollista, sillä tervelonkkaisia koiria on myös yhä enemmän saatavilla.
- myös silloin kun toinen koira on C tai D, on sen parina useimmiten tervelonkkainen. Viiden vuoden aineistossa on ainoastaan 2 kpl D+C yhdistelmää eikä yhtään D+D yhdistelmää.
- kuvaamattomat koirat ovat ulkomailla asuvia koiria, joiden tulos on ulkomailla kuvattu tai puuttuu.
- vuosien 2003–2012 tilastoissa (verrokkiryhmä vuosien 2009–2013 jalostuskoirille) kaikista koirista on lonkkakuvattu 29 %. Näiden tuloksista 65 % oli A tai B ja 35 % C tai huonompi. Oletuksena on, että jalostuskoirat valitaan terveystutkittujen koirien joukosta.
- jalostuskoirista 64 % on joko A- tai B-lonkkaisia ja 30 % koirista lonkat ovat C tai huonommat. Kuvaamatta oli 5 %. Jalostuskoirat eivät siis ole lonkiltaan rodun keskiarvoa parempia. Kun jalostuskoirissa tervelonkkaisia on 64%, ja rodun 10 vuoden verrokkiryhmässä 65%, jalostuskoirat ovat olleet lonkiltaan rodun keskimääräistä tasoa, eivät sen huonompia tai parempia. Rodun lonkissa yleisellä tasolla on kuitenkin tapahtunut selvää parantumista, johon lisääntyneellä tietoisuudella suurten rotujen kasvukauden ruokinnasta lienee ollut osuutensa.

Perinnölliset silmätaudit

Tiibetinmastiffin silmät:

Tiibetinmastiffilla silmäluomet ovat tiiviit ja vinot ja ne eivät useinkaan ole alttiita sairauksille. Koirilla joiden silmät oireilevat, esimerkiksi tuulisella säällä lentävästä pölystä ja roskista, voi olla liian avoimet silmäluomet. Liian kireät silmäluomet taas saattavat kääntyä sisäänpäin ja seurauksena on entropium, silmäluomen sisäänpäin kääntyminen, jossa ripset ärsyttävät itse silmää. Luomenkiertymillä on selvä perinnöllinen tausta. Mikäli silmätaudin aiheuttamia oireita ei hoideta asianmukaisesti se voi johtaa jopa koiran näön pysyvään vammautumiseen.

Sairaudet ja niiden kuvaus, oireet ja vaikutus elämään, hoito, periytyminen:

PRA, (Progressive Retinal Atrophy, etenevä verkkokalvon surkastuma) on monella koirarodulla todettu esiintyvä perinnöllinen silmänpohjan verkkokalvon surkastuminen. PRA johtaa lopulta sokeuteen eikä siihen ole olemassa hoitoa. Rotujärjestö suosittelee, ettei PRA-sairasta tai näiden vanhempia, käytettäisi jalostukseen.

Perinnöllinen harmaakaihi (HC)

Harmaakaihi sisältää useita näkökykyä haittaavia sairauksia linssissä. Harmaakaihissa linssin läpinäkyvyys häviää osittain tai kokonaan. Kaihi esiintyy yhdessä tai molemmissa silmissä. Harmaakaihi kehittyy usein aikuisiällä. Jos linssit sumentuvat täysin, johtaa se koiran sokeutumiseen. Kaihiin ei ole olemassa lääkkeellistä hoitoa, joka ennaltaehkäisisi, hidastaisi tai parantaisi sairauden. Kirurginen hoito, jossa linssikapselin ympäröivä linssin samentunut sisältö poistetaan ja tilalle asetetaan valoa taivuttava keinolinssi, on ainoa tapa saada sokeutuneen silmän näkökyky takaisin. *Lähde: www.apexvet.fi* Harmaakaihin periytymistapaa ei ole tarkasti määritelty.

PHTVL/PHPV, (sikiöaikaisen verisuonijäänteiden aiheuttama silmän kehityshäiriö)

Normaalisti sikiökautisen lasiaisen ja sikiökautista linssiä ruokkivan verisuonijärjestelmän tulisi hävitä syntymän aikoihin kokonaan, mutta joidenkin yksilöiden kohdalla näin ei käy. Tällöin sikiökautisista liikkakasvuisista rakenteista osa jää pysyväksi. Muutoksiin ei ole lääkkeellistä hoitoa. Lievät muutokset eivät etene, eivätkä haittaa koiraa. Vakavampien muutosten kirurginen hoito on hyvin riskialtista, joten kukin tapaus pitää tarkkaan harkita, jotta koiralle ei koidu leikkauksesta tarpeetonta kärsimystä. *Lähde: www.apexvet.fi* PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa että yksilöt joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen.

Membranan pupillaris persistens, PPM (synnynnäinen iiriksen kehityshäiriö)

liriksen eli värikalvon kehityshäiriö, jonka seurauksena normaalisti kasvun myötä surkastuvista verisuonista ja kalvorakenteista jää pysyviä rihmoja silmään. Muutokset ovat yleensä lieviä eikä niillä ole vaikutusta näkökykyyn. Joissakin tapauksissa rihmojen sijainti saattaa kuitenkin häiritä näköä. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Sairaus ei lievemmissä muodoissa haittaa yksilöä lainkaan. PPM muutokset eivät häviä koskaan, mutta eivät luonnollisesti lisäänykään. *Lähde: www.apexvet.fi*. Rotujärjestö suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti.

RD, Verkkokalvon synnynnäinen vajaakehitys

RD jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla havaitaan yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. Poimujen määrä saattaa vaihdella. MRD ei vaikuta koiran näkökykyyn. TRD:ssa silmän verkkokalvo on kokonaan irronnut, mikä aiheuttaa silmän täydellisen sokeutumisen. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä vanhemmiten. GRD:aan saattaa iän myötä liittyä paikallista verkkokalvon rappeutumista muutoksen alueella. Verkkokalvon synnynnäiseen vajaakehitykseen ei ole hoitoa. MRD yksilölle tulee käyttää tervettä parituskumppania.

Distichiasis, (ylimääräisiä silmäripsiä)

Distichiasis on silmänsairaus, jossa silmäluomessa kasvaa ylimääräisiä ulospäin kasvavia ripsiä. Ylimääräisiä ripsiä voi kasvaa sekä ylä- että alaluomessa. Distichiasis saattaa aiheuttaa sarveiskalvon ärsyntyntymistä, silmätulehduksia, kyynelnesteen lisääntyntä erityistä ja silmän siristystä ripsien hangatessa ja ärsyttäessä silmää. Lievässä muodossa ylimääräiset ripset eivät välttämättä vaivaa koiraa lainkaan. Distichiasista voidaan hoitaa nyppimällä ylimääräiset ripset pois, leikkaus- tai jäädytysoidolla tai polttamalla. Usein kuitenkin ripset kasvavat takaisin. Distichiasista tavataan useilla eri roduilla ja sairauden oletetaan olevan perinnöllinen. *Lähde: www.koirangeenit.fi*. Rotujärjestö suosittelee, että koiralle, jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani.

Entropium (silmluomen sisäänpäin kääntyminen)

Silmluomen sisäänpäinkääntyminen on silmluomen rakennevirhe. Todennäköisesti vika periytyy polygeenisesti, eli monen ihon sekä silmluomien rakenteisiin ja pään muotoon vaikuttavien geenien yhteisvaikutuksesta. Sisäänkiertyneen luomen luomikarvat aiheuttavat sarveiskalvon vaurioita. Vauriot saattavat lisääntyä nopeasti varsinkin koiran hangatessa silmiään. Sarveiskalvoon voi tulla haavaumia silmluomen karvojen hangatessa sitä jatkuvasti. Ellei sisään kääntyneen silmluomen asentoa korjata kirurgisesti, voi sarveiskalvo puhjeta. Joillain koirilla vaiva uusii leikkauksen jälkeen, toisilla se korjaantuu yhdellä leikkauksella. Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmaista koiraa. Leikattua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Ektropium (silmluomen ulospäin kääntyminen)

Luomen uloskiertymä (ektropion) ja liian suuri luomirako (makroblepharon) on melko tavallinen löydös erityisesti suurilla koiraroduilla. Pahimmillaan luomiraot ovat niin suuret, että ala- ja yläluomi ovat keskestä ulos- ja reunoilta sisäänkiertyvät. Tällöin luomien rakenne muistuttaa timanttia ja siitä käytetäänkin diamond eye-nimitystä.

Pään suuri koko, ”numeroa liian suuri iho”, isohko silmäkuoppa ja siihen suhteessa liian pieni silmämunna aiheuttavat epäsuhdan, jolloin silmluomen reunat eivät enää asetu sievästi silmää vasten, eivätkä siten toimi normaalisti.

Esiin pilkottavien luomien sisäpintojen ja silmämunnan sidekalvot ovat alttiita vedolle, pölylle ja UV säteilylle ja toistuvat sidekalvon tulehdukset ovat tyypillisiä. Kyynelen levittyminen voi olla puutteellista

ja siten sarveiskalvojen pinnat voivat ahavoitua ja tulehtua. Vanhemmiten ihon elastisuuden muuttuessa luomet alkavat roikkua usein entistä pahemmin. Tavallisimmin alaluomi on osin irti silmän pinnasta ja uloskiertävä (ektropion). Mutta myös yläluomi voi alkaa roikkua silmän päällä aiheuttaen ongelmia näkökyvyille.

Samoin kuin entropion / trichiasis -koiria, lieviä ektropion / makroblepharon -diagnoosin saaneita koiria voi käyttää jalostukseen, mutta puolisoiksi valittakoon em. vaivan suhteen mahdollisimman terve yksilö.

Lähde: www.apexvet.fi.

Rotujärjestö ja Kennelliitto suosittelee, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta luomiongelmaista koiraa. Leikattua koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Silmäsairauksien vaikutus käyttötarkoitukseen:

Silmäsairauksista johtuvat ongelmat, kuten sokeus, tulehdukset, kivut ja näköhaitat, vaikeuttavat työkoirana toimimista, tai tekevät sen mahdottomaksi. Seurakoirallakin oireileva sairaus vaikuttaa koiran jokapäiväiseen elämään, joten se tulee ottaa vakavasti jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa.

Yhteenveto vuosilta 1998–2012:

15 vuoden tilasto syntymävuoden mukaan on otettu valitulta ajalta, koska koirat tutkitaan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terveitä	Terveitä %
1998	78	13	17 %	12	92 %
1999	73	22	30 %	19	86 %
2000	79	12	15 %	12	100 %
2001	62	14	23 %	11	79 %
2002	70	18	26 %	16	89 %
2003	65	20	31 %	16	80 %
2004	97	30	31 %	24	80 %
2005	65	18	28 %	11	61 %
2006	104	24	23 %	17	71 %
2007	104	24	23 %	17	71 %
2008	92	30	33 %	23	77 %
2009	71	25	35 %	21	84 %
2010	65	29	45 %	21	72 %
2011	90	26	29 %	21	81 %
2012	129	12	9 %	10	83 %

Diagnoosi	Esiintymiä
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	249
Distichiasis, todettu	29
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, todettu	12
Määrittelemättömiä ylimääräisiä ripsiä/karvoja, todettu	6
Kortikaalinen katarakta, todettu	4
Makroblepharon, todettu	4
Posterior polaarinen katarakta, todettu	3
PPM, todettu	3

Silmäluomen ulospäin kiertyminen, todettu	3
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	2
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu	2
PHTVL/PHPV, diagnoosi avoin	2
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	2
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	2
PRA, todettu	2
Kaihin laajuus, lievä	1
Kortikaalinen katarakta, epäilyttävä	1
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1
Makroblepharon, epäilyttävä	1
PPM, diagnoosi avoin	1
PPM, iris-iris, todettu	1
Punktaatti katarakta, epäilyttävä	1
Punktaatti katarakta, todettu	1
RD, multifokaali, todettu	1
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, epiteliaalinen	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, epäilyttävä	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, operoitu	1
Silmäluomen ulospäin kiertyminen, epäilyttävä	1
Trichiasis, todettu	1
Vilkkuluomen rauhasen esiinluiskahdus, todettu	1

PRA

PRA on tavattu Suomessa kahdella koiralla. Molemmat ovat samoista vanhemmista, mutta eri pentueesta. Koirien isällä on pentueita yhteensä 8, pentuja yhteensä 41, prosenttiosuus kaikista vuosina 1988–2007 mennessä syntyneistä pennuista 3,85 %, seuraavassa polvessa jälkeläisiä 12 ja prosenttiosuus vuosina 1988–2007 syntyneistä jälkeläisistä on 1,03 %. Toisen polven jälkeläisten määrä ei ole lisääntynyt enää tämän jälkeen.

Koirien emällä on pentueita yhteensä 3, pentuja yhteensä 13, prosenttiosuus kaikista vuosina 1988–2007 syntyneistä pennuista 1,28 %, seuraavassa polvessa jälkeläisiä 3 ja prosenttiosuus vuosina 1988–2007 syntyneistä on 0,23 %. Sama yhdistelmä on Suomessa toistettu 3 kertaa. Pennuista yhtä ehdittiin käyttää jalostukseen, mutta sen pennuista ei ole enää käytetty yhtäkään.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an silmätarkastuspakko tuli 2002, mutta se ei näy tilastoissa tutkittujen koirien määrässä juurikaan. Silmätarkastusta lienee pidetty merkityksellisenä myös ennen tätä. Joukkotarkastuksessa tehtynä silmätutkimus myös on melko edullinen. Vuosittain syntyneistä tutkitaan 30–45%, tutkimusten määrän ollessa hienoisessa nousussa. EVCO-lomakkeen tultua käyttöön 2007 on mukaan tullut myös lieviä diagnooseja, jotka on aikaisemmin saatettu jättää merkitsemättä.

Vuosi	Pentueita	OK	Distichiasis lievä	Distichiasis	Luomen rakenne	Muu	PRA	Ei tutkitu
2009	9	13	1	1	2	1	0	0
2010	9	16	1	1	0	0	0	0
2011	10	12	1	3	3	1	0	0
2012	14	15	2	4	2	2	0	3
2013	13	16	3	1	3	0	0	3

Taulukko 15. Yhteenveto jalostuskoirien silmätutkimusten tuloksista

Aineistosta on tehtävissä myös seuraavia havaintoja:

- yhdistelmissä on 5 kpl sellaisia, joissa on yhdistetty kaksi silmäongelmaista koiraa. Näistä 1 yhdistelmä on sellainen, jossa molemmilla vanhemmilla on luomen rakenneongelma ja 3 yhdistelmää, joissa molemmilla vanhemmilla on distichiasis.
- vuosien 2003–2012 tilastoissa (verrokkiryhmä vuosien 2009–2013 jalostuskoirille) kaikista koirista on tutkittu 25 %. Tuloksista terveitä oli 79 %.
- yllä olevassa taulukossa pentueita on 55 kpl, joten jalostukseen käytettyjä koiria on 110 (sama koira voi tinki esiintyä useamman kerran). Näistä OK silmät oli 65 %, distichiasista (mukana myös lievät) oli 16 % ja luomen rakenneongelmia (entropium, makroplehabron) 9 %. Tässä valossa näyttää siltä, että jalostukseen käytettävät koirat ovat rodun keskitasoa huonompia.
- vuosien 2009–2013 ajalta 11 eniten käytetyllä (mukana jaettu 10. sija) uroksella jakauma on: ok silmiä 8 kpl, luomen rakenneongelmia 2 kpl ja distichiasis 1 kpl
- vuosien 2009–2013 ajalta 10 eniten käytetyllä nartulla jakauma on: ok silmiä 5 kpl, luomen rakenneongelmia 2 kpl ja distichiasis 3 kpl
- PRA-koiria oli 2 kpl. Kumpaakaan näistä ei ole käytetty jalostukseen. PRA-koirien sisaruksista yhtä ehdittiin käyttää jalostukseen, mutta näitä pentuja ei ole enää edelleen käytetty.
- silmätutkimus ei vaikuta (rodun keskiarvoon verrattuna) jalostusvalintoihin juuri lainkaan, luomen rakenneongelmien osalta tilanne on jopa hieman huonontunut.

Rodussa esiintyville silmänsairauksille ei ole olemassa geenitestiä.

Silmien ja silmäluomien sairaudet terveystutkimuksessa

Terveystutkimusvastauksissa entropium ja ektropium tapaukset ovat lisääntyneet, 18 koiran omistajaa ilmoitti koirallaan olevan joko entropium tai ektropium.

Kokonaisuudessaan terveystutkimuksiin vastattiin osiosta ”Silmät ja silmäluomet” seuraavasti:

• leikkausta vaativa luomien asentovirhe, entropium tai ektropium	18
• silmäluomen rauhasen esiinluiskahdus, ”kirsikkasilmä”, Cherry eye”	2
• oireita aiheuttavia ylimääräisiä tai virheellisesti suuntautuvia ripsiä	2
• alle 2 v ikäisenä toistuvia tai kroonisia sidekalvon tulehduksia	0
• pannus, pannus plasmooma, krooninen pinnallinen keratiitti	0
• kuivasilmäisyys	1
• sarveiskalvovaurioita tai sarveiskalvohaavoja useita kertoja	0
• perinnöllinen kaihi, HC	4
• linssiluksaatio	0
• silmänpainetauti, glaukooma	0
• PRA, RD tai muu perinnöllinen silmänsairaus: PRA	1
• muu silmien tai silmäluomien sairaus:	2
useita toistuvia silmätulehduksia	2
ylimääräinen tai ylimääräisiä ripsiä, distichiasis, ei oireita	11
lievä entropium, ei leikattu	1

lievä ektropium, ei leikattu	1
löysät alaluomet	1
sidekalvotulehdus	1
vilkkuluomen tulehduksia	1
rakkulainen sidekalvotulehdus	1
silmän synnyynäinen rakennevika	1
syyliä yläluomessa	1
heikkolaatuinen kynnelneste	1

Kynnärnivelen kasvuhäiriö

Lähteet: [1] ja koiranet.

Kuvaus: Kynnärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kynnärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kynnärpään uloke (processus anconaeus). Kynnärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kynnärnivelen kasvuhäiriöksi.

Arvosteluasteikko:

0	Ei muutoksia.
1 lievät muutokset	Lievät nivelrikkomuutokset (artroosi) yleensä ensiksi kynnärpään ulokkeen (processus anconaeus) yläpinnassa (2 mm vahvuuteen saakka).
2 kohtalaiset muutokset	Edellä mainittuja muutoksia 5 mm saakka ja/tai muutoksia värttinäluun nivelosassa, varislisäkkeessä (processus coronoideus) ja/tai lievää epämuotoisuutta.
3 voimakkaat muutokset	Edellisen ylittävät rappeutumismuutokset/voimakas epämuotoisuus. Kiinnittymätön processus anconaeus.

Oireet ja vaikutus elämään: Kaikissa kynnärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kynnärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kynnärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Vaikutus käyttötarkoitukseen: Ontuva ja kipuileva koira ei ole soveltuva työkoiraksi, vaikka tiibetinmastiffi hoitaakin tehtävänsä suurimmaksi osaksi tarkkailemalla ympäristöä. Tiibetinmastiffi on vieläpä etuosaltaan raskas koira.

Hoito: Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kynnärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kynnärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä.

Periytyminen: Kynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista, eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen että aiheuttajina ovat eri geenit. Kynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla, todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Geenitesti: ei ole.

Yhteenvedo vuosilta 1998–2012:

15 vuoden tilasto on otettu valitulta ajalta, koska koirat kuvataan pääosin 2-vuotiaina tai vanhempina.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
1998	78	5	1	0	0	6
1999	73	12	1	0	0	13
2000	79	0	0	0	0	0
2001	62	3	2	0	0	5
2002	70	6	0	0	0	6
2003	65	9	0	0	0	9
2004	97	16	0	0	0	16
2005	65	21	1	0	0	22
2006	104	21	2	0	0	23
2007	104	18	2	0	0	20
2008	92	23	3	0	0	26
2009	71	23	1	5	2	31
2010	65	22	3	1	0	26
2011	90	22	2	1	2	27
2012	129	13	0	0	0	13
Yhteensä	1244	214	18	7	4	243

Taulukko 16. Kynärkuvausten lukumäärät syntymävuoden mukaan

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
1998	8 %	83 %	17 %	0 %	0 %
1999	18 %	92 %	8 %	0 %	0 %
2000	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
2001	8 %	60 %	40 %	0 %	0 %
2002	9 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2003	14 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2004	16 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2005	34 %	95 %	5 %	0 %	0 %
2006	22 %	91 %	9 %	0 %	0 %
2007	19 %	90 %	10 %	0 %	0 %
2008	28 %	88 %	12 %	0 %	0 %
2009	44 %	74 %	3 %	16 %	6 %
2010	40 %	85 %	12 %	4 %	0 %
2011	30 %	81 %	7 %	4 %	7 %
2012	10 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	20 %	88 %	7 %	3 %	2 %

Taulukko 17. Kynnärkuvausten suhteelliset prosenttiosuudet syntymävuoden mukaan

Kynnärkuvausten teko on ollut jossain määrin satunnaista vuoteen 2004 asti ja vuosittain määrissä on suuria vaihteluita. Nyt, kun kynnärkuvaus on pakollinen, on mahdollista, että määrä saavuttaa noin 40 % osuuden. Ilmeisesti kynnärarvoa 1 ei ole pidetty kovin pahana, sillä sitä esiintyy vuosina 1998–2008 jonkin verran. Kynnärät 2 tai huonommat, tulevat tilastossa näkyviin vasta vuonna 2009, josta lienee pääteltävissä lähinnä kynnärkuvauspakon ilmestyminen kuin kynnärtulosten massiivinen huonontuminen.

Jalostuskäytössä huomioiminen:

PEVISA:an kynnärkuvauspakko tuli 2011, asia oli kasvattajien tiedossa jo aikaisemmin, joten se on saattanut nostaa kuvausmääriä jo hieman aikaisemmin. Vuonna 2011 sai vielä rekisteröityä vuoden 2010 puolella astutetut myös kuvaamattomista vanhemmista, joten niitä näkyy vielä vuoden 2011 tilastoissa. Vuoden 2013 kuvaamattomat ovat ulkomailla asuvia koiria (mahdolliset ulkomailla kuvatut tulokset eivät näyt tilastoissa).

Vuosi	Pentueita	Ainakin toinen kuvaamatta				Molemmat kuvattu		
		Molemmat kuvaamatta	Toinen kuvaamatta	Toinen 0	Toinen 1 tai 2	Molemmat 0	Toinen 1 tai 2	Molemmat 1 tai 2
2009	9	2	3	3		4		
2010	9	3	1	1		4	1	
2011	10		4	4		5	1	
2012	14		4	3	1	8	2	
2013	13	1	1	1		10		1
2014	12	1	2	2		6	3	

Aineistoa on vähän, joten johtopäätösten tekeminen jalostuskäytöstä on osaltaan arvailua:

- ennen kynnärkuvausten pakolliseksi tuloa, osa kasvattajista on jättänyt rutiininomaisesti kynnärät kuvaamatta
- ennen pakollisuutta jalostuskoirien huonoja tuloksia on todennäköisesti jäänyt myös lähettämättä Kennelliittoon
- vuosien 2003–2012 tilastoissa (verrokkiryhmä vuosien 2009–2014 jalostuskoirille) kaikista

- koirista on kyynärkuvattu 24 %. Tuloksista 88 % oli 0 ja 12 % 1 tai huonompi
- yllä olevassa taulukossa pentueita on 67 kpl, joten jalostukseen käytettyjä koiria on 134 (sama koira voi tuki esiintyä useamman kerran). Näistä kuvaamattomia oli 29, kyynärarvolla 0 oli 95 koira ja huonommilla, tai arvolla 1 oli 10 koira. Jalostuskoirissa terveet kyynärät on siis 71%, kuvaamatta on 22% ja sairaita on ollut 7%. Kuvaamattomissa ovat mukana ulkomaiset koirat.
- vuosien 2009–2013 ajalta 11 eniten käytetyllä (mukana jaettu 10. sija) uroksella jakauma on: nollan kyynäriä 7 kpl, kyynäriä 1 tai huonompia 2 kpl ja puuttuvia tuloksia 2 kpl
- vuosien 2009–2013 ajalta 10 eniten käytetyllä nartulla jakauma on: nollan kyynäriä 7 kpl, kyynäriä 1 tai huonompia 2 kpl ja puuttuvia tuloksia 1 kpl
- jälkeläisnäyttöä ei voi vielä arvioida, sillä koirien sukutauluissa on vielä niin paljon puuttuvia tuloksia. Kuvauspakko tuli voimaan vasta 2011.
- johtopäätöksenä voidaan siis todeta, että kuvauspakko on tuonut kyynärongelman näkyviin ja poistanut mahdolliset 3 kyynärät jalostuksesta (aikaisemmin nämä ovat saattaneet olla kuvaamattomina mukana).
- jalostusta kyynärät eivät ole ohjanneet (ainakaan vielä) tavalla, joka näkyisi tilastoissa. Koska terveitä kyynäriä on 88%, ei ole vaikeaa löytää terveitä kyynäriä, tutkimattomia on silti jalostuskoirissa 22% (mukana ulkomaiset koirat) ja sairaita 7%.

Sairauksien esiintyminen muissa maissa

Kaikkia yllämainittuja sairauksia esiintyy myös muissa maissa. Läheskään kaikissa maissa terveystutkimukset eivät ole pakollisia ja vertailukelpoisia tilastoja on huonosti saatavilla.

Ruotsin Kennelliitto listaa rodun sairauksiksi: lonkkaniveldysplasia, epilepsia, PRA ja sikaripunkki (lähde: <http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>). Svenska Tibetanska Mastiff Klubben:in listalla on edellä mainittujen lisäksi: kyynärniveldysplasia, kilpirauhasen vajaatoiminta ja entropium (lähde: <http://www.svtmk.se/>).

Saksan KTR (Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen) edellyttää jalostuskoirilta tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: www.tibethunde-ktr.de):

- lonkkaniveldysplasia
- polvilumpioluoksaatio
- silmätutkimus

Lisäksi suositellaan tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta.

Sveitsissä jalostuskoirilta edellytetään tutkimusta seuraavien perinnöllisten sairauksien osalta (lähde: Do-Khyi Club Schweiz <http://www.do-khyi-club.ch/>):

- lonkkaniveldysplasia
- kilpirauhasen vajaatoiminta
- tutkimus silmäsairauksien varalta (ECVO tasoinen, väh. 15kk iässä)

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Jalostustoimikunta järjesti terveystutkimuksen vuoden 2014 alussa kartoittaakseen tiibetinmastiffien tämänhetkistä terveydentilaa. Kennelliiton pohjan mukaan tehty uusi kysely tulee kestämään aikaa paremmin kuin aikaisemmat kyselyt. Vertailtavuutta aikaisempiin aineistoihin on haitannut sekä kyselyn muuttuminen että tulokinnanvaraisuus. Uuden kyselyn yhteydessä toivottiin, että jo aikaisempiin terveystutkimuksiin vastanneet täyttäsivät myös uuden kyselyn. Suurin osa vastanneista oli yhden tai kahden koiran omistajia. Osa kasvattajista ja omistajista jätti vastaamatta, mikä on harmillista ja vaikeuttaa rodussa esiintyvien sairauksien kartoittamisessa. Uusimpaan kyselyyn vastattiin 183 koiran osalta, yhteenveto ohjelman liitteenä. Tätä ennen terveystutkimus on tehty 3 kertaa.

Vuoden 2014 terveystarkastuksen vastauksista suurin osa ilmoitti koiransa olevan terve ja hyvinvoiva.

*koira on aina ollut terve ja hyvinvoiva	113
*koiralla ei ole ollut merkittävästi sairauksia	32
*koira on sairastanut enemmän kuin odotin	18
*koira on sairastanut jonkin verran, mutta sairaus ei ole haitannut sen arkielämää, hyvinvointia ja elämänlaatua	8
*koira on sairastanut paljon ja sairaudet ovat vaikuttaneet merkittävästi sen hyvinvointiin ja elämänlaatuun	10

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi)

Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi) johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Sairauden esiintyvyys on keskimäärin 0,2 – 0,4 % kaikista koirista, mutta joissakin roduissa esiintyminen on huomattavasti yleisempää.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio, lymfosytaarinen tyreoidiitti. Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmuunisairaus, jolla on geneettistä taustaa. Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Kilpirauhasen vajaatoimintaa poteva koira on tyyppillisesti kooltaan keskikokoinen tai suuri ja iältään keski-ikäinen (4-11 -vuotias). Kliiniset oireet kehittyvät, kun noin 75 % kilpirauhashormonista on tuhoutunut, joten sairaus on voinut olla olemassa kuukausia tai vuosia ennen oireiden puhkeamista. Riskirotujen yksilöt voivat sairastua muita nuorempina, mutta vajaatoiminta on harvinainen alle kahden vuoden ikäisillä koirilla.

Kilpirauhashormonia tarvitaan kaikkialla elimistössä aineenvaihdunnan ylläpitämiseen. Siksi vajaatoiminnan oireet ovat moninaiset. Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvät oireet, kuten uneliaisuus, lihavuus ja liikunnan siedon aleneminen, ovat yleisimmät. Lähes yhtä paljon esiintyy iho-oireita, kuten karvapeitteen ohenemista, kaljuutta ja huonokuntoisuutta sekä ihon tummumista, seborreaa ja pinnallisia ihotulehduksia. Edellä mainittuja harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämen toimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.

Kilpirauhasen toiminnan mittaamiseen on käytössä useita eri testejä, joista tavallisimmin käytetään T4 ja TSH määrittämiä. Jos tulos on ristiriitainen, uusintatutkimus suoritetaan 4-8 viikon kuluttua tai määritetään vapaa-T4 pitoisuus. Lymfosytääristä tyreoidiittia epäiltäessä voidaan mitata tyreoglobuliinivasta-aineiden määrä (TGA). Negatiivinen tulos ei kuitenkaan sulje pois autoimmuunityypin sairautta. Hoitona käytetään elinikäistä levotyrokseeni- ja l-T4-hoitoa. (Lähde: ELL Nina Menna, Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema kennelliitto.fi)

V. 2014 terveystarkastuksessa 18 koiran omistajaa ilmoitti koiransa sairastavan kilpirauhasen vajaatoimintaa.

Kilpirauhasen vajaatoiminnan geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin, mutta geenitestiä olisi vielä saatavilla. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa suositellaan/edellytetään tutkimusta kilpirauhasen vajaatoiminnan varalta.

Polven ristisidevaurio

Polven etummaisen ristisiteen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Sitä esiintyy erityisesti raskailla roduilla. Oire on ontuminen. Ristiside tavallisimmin peittää vähitellen viikkojen ja katkeaa lopulta aivan normaalin liikunnan seurauksena. Hoitona on tavallisesti leikkaus.

Polvinivelen keskellä sijaitsevat ristisiteet estävät sääriluun liikkumista eteen- ja taakse-suunnassa suhteessa reisiluuhun. Ristisiteitä on kaksi, etummainen ja takimmainen. Kun puhutaan

ristisidevammasta, tarkoitetaan yleensä etummaisen ristisiteen vauriota. Takimmaisen ristisiteen katkeaminen on hyvin harvinaista ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristisiteen peittäminen oire on ontuma. Kun ristiside on osittain poikki, ontuma on vaihtelevaa ja se voi tilapäisesti loppua kun raajaa rasitetaan vähemmän. Kun ristiside on kokonaan poikki, ontuma on yleensä jatkuvaa. Koiralla, jolla toisen polven ristiside on peittänyt, on melko suuri todennäköisyys (noin 30 %) saada sama vaiva toiseenkin polveen. Joidenkin tutkimusten mukaan tämä riski on tietyillä roduilla jopa 70 %.

Ristisiteen peittäminen eräs syy on nykykäsityksen mukaan ”huonot takaraajan kulmaukset” eli reisiluun ja sääriluun välinen kulma lähestyy oikokulmaa, 180 astetta. Tällöin sääriluun yläpään nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu sääriluuta eteenpäin työntävä voima joka kerta, kun reisiluun nivelpinta tukeutuu sääriluun yläpään nivelpintaan. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristisiteen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” tällaista voimaa ei synny. Myös koiran ylipaino ja reiden huono lihastasapaino altistavat ristisiteen repeämälle.

Kun eturistiside on poikki, sääriluu pääsee koiran askeltaessa lonksumaan eteen-taakse-suunnassa suhteessa reisiluuun. Tämä aiheuttaa kipua, ontumista sekä nivelrikkomuutosten kehittymistä ja usein myös vaurioittaa sisemmän nivelkierukan takahaaraa. Eläinlääkäri voi todeta eturistisiteen katkeamisen polvea tunnustelemalla, jos ristiside on kokonaan poikki ja jollei katkeamisesta ei ole kulunut kovin pitkää aikaa.

Yli 4–7 kg painoisilla koirilla ristisidevammaksi hoidoksi suositellaan leikkaushoitoa, ennen kuin nivelrikko ehtii kehittyä vaikeasteiseksi. Vuosien varrella on kehitetty lukuisia leikkaustekniikoita, joissa katkennut ristiside korvataan. (Lähde: Koiran polven ristisiteen repeämä: Esa Eskelinen, ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri, drmouse.fi)

Ristisidevaurioiden ensisijaiset syyt ovat perinnölliset rakennepuutteet. Geneettistä taustaa ei tunneta tarkemmin, eikä geenitestistä ole olemassa. Leikkausmenetelmien kehittymisestä huolimatta tiedossa on useita tapauksia joissa leikkauksesta huolimatta tiibetinmastiffi on jouduttu lopettamaan ristisidevaurion vuoksi.

Vuoden 2014 terveystarkastuksessa 15 koiran omistajaa ilmoitti koirallansa olevan polven ristisidevaurio. Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristisidevaurio on tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy kun yhdistetään Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä.

Rodun ristisidevaurioiden yleisyydestä ulkomailla ei ole tarkempaa tietoa.

Ristisideongelmaista tai ristisideleikkauksesta toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Demodikoosi (sikaripunkki)

Demodex canis eli sikaripunkki kuuluu koiran ihon normaalifaunaan (eläimistöön). Sen elinkierto tapahtuu isännän karvatupissa sekä talirauhasissa.

Paikallinen demodikoosi on yleisintä 3-6 kuukauden ikäisillä pennuilla. Punkkien paikallinen lisääntyminen kasvoissa tai eturaajoissa aiheuttaa ihomuutoksen, jossa voidaan nähdä karvattomuutta, punoitusta ja hilseilyä. Koira, jolla on normaali immuunipuolustus, paranee helposti. Demodexin lisääntymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi muut loiset, huono ravitsemus, immuunipuolustusta madaltava lääkitys sekä stressi. Sikaripunkin aiheuttamaan ihomuutokseen iskee myös helposti sekundäärinen bakteeritulehdus. Paikallinen demodikoosi voi myös kehittyä yleistyneeksi muodoksi.

Yleistynyt demodikoosi jaetaan nuoren (3-18 kuukautta) ja aikuisen koiran muotoihin. Pääoireet ovat samat kuin paikallisessa muodossa, mutta runsaammat. Lisäksi voidaan nähdä ihon ”jäkälöitymistä”,

tummumista, näppylöitä, ruvettumista sekä haavaumia. Sekundääriset bakteeri-infektiot voivat aiheuttaa hengenvaarallisen verenmyrkytyksen.

Aikuisen koiran yleistyneen demodikoosin taustalla on usein immuunipuolustuksen lasku, esimerkiksi lisämunuaisen liikatoiminta (Cushingin tauti), kilpirauhasen vajaatoiminta, diabetes, puolustusta laskevat lääkkeet (esim. kortisoni) sekä erilaiset kasvaimet. Lisäksi kiiman ja penikoinnin on todettu liittyvän demodikoosin puhkeamiseen.

Geneettisten ja/tai immunologisten vaikutusten epäillään liittyvän demodikoosin puhkeamiseen. Joillain yleistynyttä demodikoosia sairastavilla koirilla on todettu alhainen erään välittäjäaineen (interleukiini-2) tuotanto, mikä johtaa immuunipuolustuksen T-soluvasteen ja siis koko immuunipuolustuksen alenemiseen.

Pododemodikoosi (kuuluu demodikoosin yleistyneeseen muotoon)

Sikaripunkkia esiintyy myös paikallisesti tassuissa. Tassut turpoavat, punoittavat, tulehtuvat ja tulevat aroiksi. Tässä muodossa on huono hoitovaste. Sikaripunkki löytyy yleensä helposti iholta otetuista raapenäytteistä. Jos ihomuutokset ovat voimakkaita, erityisesti tassuissa, voidaan lisäksi tutkia ihokoepalat. Hyvin monet ihosairaudet näyttävät päällepäin samanlaisilta. Jos sikaripunkkeja ei raapenäytteessä löydy, etsitään muita mahdollisia syitä ihomuutoksien aiheuttajiksi. Usein ihossa on lisäksi sekundaarisia bakteeritulehduksia. Spontaanina paranemista ei ole koskaan raportoitu, ja vain hyvin harvoin koira paranee täysin. Hoito on usein kuukausia kestävä. Hoitoa jatketaan, kunnes on todettu 2 perättäisessä tutkimuksessa negatiiviset raapenäytteet. Senkin jälkeen raapenäytteitä tutkitaan 3 kuukauden välein vähintään vuoden ajan. Voi myös käydä niin, että hoidolla oireet lievittyvät, mutta uusivat pian hoidon lopettamisen jälkeen. Stressi, kuten nartun kiima, voi laukaista sairauden. Siksi suositellaan eläimen sterilointia. Tulehtunut iho vaatii lisäksi antibioottihoidon, joka myös kestää useita viikkoja. Kaikkia kortisonivalmisteita on vältettävä. Aikuisiällä puhjenneen demodikoosin taustasy tai sairaus on selvitettävä.

Tiibetinmastiffi kuuluu riskirotulistaan demodikoosista puhuttaessa. Ongelman yleisyys voi viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen. Erilaiset tulehdussairaudet ja hypotyreoosin lisääntyminen voivat viitata samaan.

Demodikoosiin sairastunutta, sitä sairastavaa, tai siitä toipunutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta demodikoosista toipunutta tai niiden lähisukulaista ei tulisi yhdistää.

Demodikoosi tapaukset näyttävät olevan vähenemään päin. Demodikoosin geneettistä taustaa ei tunneta riittävän hyvin että geenitestiä olisi vielä kyetty kehittämään. Sairauden esiintymisestä ulkomailla ei ole tarkkoja lukuja, mutta useiden maiden jalostussuosituksissa/rodun sairauksissa mainitaan sikaripunkki.

Vuoden 2014 terveystarkastuksessa

- 14 koiranomistajaa ilmoitti koiransa sairastuneen demodikoosiin
- 2 koiranomistajaa ilmoitti koiransa sairastuneen pododemodikoosiin (tassuissa)

Näiden lisäksi rotujärjestölle on tullut vuosien varrella ilmoituksia useista muista tapauksista.

Toistuvat tai krooniset ulkokorvan tulehdukset

Ulkokorvantulehduksen oireita ovat pään ravistelu, korvien raapiminen, käveleminen pää kallellaan, usein korvakäytävä on punoittava ja/tai turvonnut ja siinä on epänormaalia eritettä. Korvatulehduksen syntymekanismi on melko monimutkainen. Sen syyt jaetaan altistaviksi, primäärisiksi ja pahentaviksi.

Korvatulehdukselle altistavat syyt eivät itse aiheuta tulehdusta vaan tekevät sen alkamisen ja etenemisen helpommaksi. Näitä ovat esimerkiksi luppakorvat, korvakäytävissä kasvavat karva, pitkä ja/tai kapea korvakäytävä; myös korvakäytävän kasvaimet altistavat tulehduksille ahtauttamalla korvakäytävää ja vaikeuttamalla sen tuulettamista. Kroonisen tulehduksen seurauksena paksuuntunut korvakäytävän iho tekee uuden tulehduksen alkamisen helpommaksi. Uiminen ja lämmin ja kostea ilmasto myös altistavat korvatulehdukselle.

Primääriset syyt ovat varsinaisia tulehduksen aiheuttajia, jotka pystyvät aiheuttamaan tulehduksen terveeseen korvaan. Yleisimpiä niistä ovat korvapunkit (*Otodectes cynotis*), vierasesineet (usein ruohon siemenet, korvatulehdus on silloin toispuoleinen) ja allergiat (atopia, ruoka-aineallergia ja kontaktiallergia). Harvemmin korvatulehdusta aiheuttavat kapi ja sikaripunkit, kasvaimet, hormonaaliset sairaudet (kilpirauhasen vajaatoiminta ja Cushingin tauti), juveniili selluliitti (pentujen steriili ihotulehdus), *Pemphigus foliaceus* (harvinainen immuunivälitteinen sairaus), primääriset ihon keratinisaation (sarveistumisen) häiriöt.

Pahentavat tekijät eivät itse aiheuta korvatulehdusta vaan pahentavat jo olemassa olevaa tulehdusta ja ylläpitävät sitä vaikka sen primäärisyy olisikin jo poistettu. Näitä ovat ulkokorvan bakteeri- ja hiivatulehdukset, keskikorvantulehdus ja krooniset ihon liikakasvumuutokset. (Lähde: Ulkokorvan tulehdus, Aisti www.aisti.info)

Vuoden 2014 terveystutkimuksessa seitsemän koiran omistaja ilmoitti koiransa sairastuneen toistuviin tai kroonisiin ulkokorvan tulehduksiin. Lisäksi rotujärjestön tiedossa on muita tapauksia, mm. kuolinsyytilastoinnin kautta.

Tarkempia lukuja ei ole saatavilla ja ongelman laajuudesta ulkomailla ei ole tietoa. Toistuvien/kroonisten korvatulehdusten taustalla voi olla useita eri sairauksia, eikä periytymistapaan näin ollen voida ottaa kantaa. Rotujärjestö ei suosittele toistuvia tai kroonisia ulkokorvan tulehduksia sairastavaa koiraa käytettävän jalostukseen.

Epilepsia / kouristukset

Epilepsia on aivosähkötoiminnan purkauksellinen häiriö, joka ilmenee toistuvina kohtauksellisinä häiriöinä mm. tajunnan, motoriikan, aistimisen tai käyttäytymisen häiriöinä. Epilepsia voidaan jakaa kahteen tyyppiin: symptomaattiseen eli toissijaiseen epilepsiaan ja idiopaattiseen epilepsiaan.

Symptomaattisessa epilepsiaassa kouristusten syy on löydettävissä. Se voi olla esimerkiksi aivojen toimintaan vaikuttava aineenvaihduntasairaus, aivojen fyysinen vaurio tai aivojen tulehdussairaus. Idiopaattisessa epilepsiaassa taustasyitä ei ole olemassa ja kohtausten oletetaan liittyvän aivojen sähköisen toiminnan häiriöihin. Idiopaattinen epilepsia on perinnöllistä kaikilla roduilla, mutta geneettistä taustaa ei ole vielä useimmilta roduilta saatu selville.

Epilepsia puhkeaa yleensä ikävuosilla noin puolesta vuodesta viiteen vuoteen. Epilepsia-kohtauksia voi olla vain muutaman sekunnin kestävä poissaolokohtaus tai vaikeimmillaan tuntikausia kestävä tai lyhyin välein toistuva. Pahimmillaan kohtaus johtaa koiran kuolemaan.

Ulkomaisten tiibetinmastiffien omistajat ovat olleet yhteydessä jalostustoimikunnan jäseniin koiriensa sairastuttua epilepsiaan. Koska saman sukuisia sairastuneita koiria on myös Suomessa, voidaan olettaa kyseessä olevan idiopaattinen epilepsia.

Sveitsin Do Khyi järjestön sivuilla on kerrottu kolmen sairastuneen tiibetinmastiffin tarina, mukaan lukien kohtauksien tiheys, annettu lääkitys, sekä koirien sukutaulut (<http://www.do-khyi-club.ch/>). Saksassa Hannoverin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa on meneillään professori Ottmar Distl:n alaisena Projekt Epitest; tieteellinen tutkimus epilepsiasta tiibetinmastiffeilla. (<http://www.dokhyi-epilepsie.de/>)

Suomessa Koirien Geenitutkimusryhmän yhtenä tavoitteena on tunnistaa uusia epilepsiageenejä. Geenilöydöt mahdollistaisivat DNA-testit roduille epilepsian vastustamiseksi. 14.3.2014 näytteet oli kerätty 146 tiibetinmastiffilta. Rotujärjestö on tukenut tutkimustyötä rahallisesti ja järjestämällä näytteenottotilaisuuksia, sekä tiedottamalla tutkimuksesta. Samansuuntaista tutkimusta tekee myös Amerikkalainen Canine Epilepsy Research (Patterson & Johnson) joka kertoo tilannekatsauksessaan 31.10.2013 että sille on toimitettu näytteet 25:stä tiibetinmastiffista. Tutkimus pyrkii kehittämään DNA testin, jolla voidaan havaita ja erottaa epilepsiaa aiheuttavat alleelit.

Epilepsian diagnosoinnin kannalta on tärkeää, että sen tekee asian hallitseva eläinlääkäri ja muut kohtausseyyt suljetaan pois, jolloin jäljelle jää epilepsiadiagnosi, joka yleisesti katsotaan perinnölliseksi.

Epilepsian yleistymisen vastustamiseksi on suositeltavaa, ettei idiopaattiseen epilepsiaan sairastuneita koiria käytetä jalostukseen eikä uusita yhdistelmää, joka on tuottanut idiopaattista epilepsiaa. Idiopaattinen epilepsia puhkeaa yleisimmin 1-5 vuoden iässä, siihen sairastuneen koiran täyssisarusten ja vanhempien jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin. Rotujärjestö suosittelee, ettei linjoja, joissa ko. sairautta on esiintynyt yleisesti, yhdistettäisi. Epileptistä koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Vuoden 2014 terveyskyselyssä ilmoitettiin 5 epilepsia tapausta. Näiden lisäksi rotujärjestön tietoon on aiemmissa terveyskyselyissä ja omistajien ilmoitusten myötä tullut useita muita tapauksia.

Epilepsiaa tiedetään esiintyvän rodussa myös muissa maissa, eniten tutkimusta aiheesta on tehty Saksassa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko yleisimmästä kuolinsyistä on poimittu Koiranetistä 23.1.2015. Tällöin kuolleeksi merkittyjä koiria oli yhteensä 126 kappaletta. Violetilla merkitty rivi kertoo kyseiseen sairauteen kuuluvat kaikki tapaukset ja sen alapuolelle on eritelty tarkempi tieto.

Kuolinsyy, KoiraNet 23.1.2015	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	2 vuotta 10 kuukautta	2
Epilepsia	2 vuotta 10 kuukautta	2
Iho- ja korvasairaudet	3 vuotta 7 kuukautta	4
Iho- ja korvasairaudet	4 vuotta 3 kuukautta	1
Krooninen tai uusiutuva korvatulehdus	1 vuotta 6 kuukautta	1
Pyoderma, vakava tai toistuva märkivä ihotulehdus	4 vuotta 3 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	1
Muu immunologinen sairaus	6 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 4 kuukautta	15
Hermoston kasvain	5 vuotta 11 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	7 vuotta 1 kuukautta	6
Luun tai nivelten kasvain	3 vuotta 2 kuukautta	1
Lymfoma, imusolmuke-syöpä	7 vuotta 11 kuukautta	2
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	5 vuotta 8 kuukautta	2
Muu kasvainsairaus	11 vuotta 8 kuukautta	1
Utarekasvain, nisäkasvain	10 vuotta 1 kuukautta	2
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	3 vuotta 3 kuukautta	3
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	6 vuotta 4 kuukautta	8

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	3 vuotta 5 kuukautta	5
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	2 vuotta 1 kuukautta	1
Salakavaluus tai arvaamattomuus	3 vuotta 6 kuukautta	3
Vihaisuus	4 vuotta 5 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 1 kuukautta	14
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko	14 vuotta 0 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	7 vuotta 6 kuukautta	7
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	1 vuotta 5 kuukautta	1
Polven ristisidevaurio	6 vuotta 5 kuukautta	5
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	4 vuotta 9 kuukautta	3
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	4 vuotta 5 kuukautta	2
Muu maksan tai ruoansulatuskanavan sairaus	5 vuotta 5 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 4 kuukautta	10
Sydänsairaus	5 vuotta 7 kuukautta	4
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	10 vuotta 2 kuukautta	1
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	3 vuotta 7 kuukautta	2
Sydänsairaus	5 vuotta 1 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	2 vuotta 1 kuukautta	6
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 0 kuukautta	32
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	6 vuotta 9 kuukautta	2
Muu virtsatie- tai lisääntymiselinten sairaus	4 vuotta 6 kuukautta	1
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	9 vuotta 0 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	8 vuotta 1 kuukautta	32
Kaikki yhteensä	7 vuotta 7 kuukautta	141

Taulukko 18: kuolinsyyt, lähde: KoiraNet

Kaksi yleisintä kuolinsyytä taulukon mukaan olivat ”vanhuus (luonnollinen tai lopetus)”, yli 22 % vastanneista, sekä ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” yli 22 % vastanneista. Vanhuuteen kuolleiden/lopetettujen koirien keski-ikä kuollessa oli 12 vuotta. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriensa kuolinsyyt, jotta tilasto olisi todenmukaisempi sekä rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa.

Seuraavaksi yleisimmät kuolinsyyt olivat ”kasvainsairaudet, syöpä” yli 10 % vastanneista sekä luusto- ja nivelsairaudet, melkein 10 % vastanneista.

Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien kuolinsyiden osuus melkein 38 %:n. Tähän kategoriaan voidaan laskea ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu”, ”muu sairaus jota ei ole listalla”, ”kuollut ilman sairauden diagnosointia” sekä ”lopetus ilman sairauden diagnosointia”.

4.3.4 Lisääntyminen

Kasvattajat joilla on ollut pentuja yhdistyksen pentuvälityksessä, olivat vastanneet jalostustoimikunnan luomaan pentuseurantakyselyyn aikavälillä 30.11.2008 – 10.1.2014. 34 vastausta oli tullut jalostustoimikunnalle maaliskuuhun 2014 mennessä. Tällä aikavälillä syntyi Suomessa kaiken kaikkiaan 63 pentuetta, eli vastausprosentti oli melkein 54 %. Vastauksista on tehty yhteenveto jota käsitellään alla olevissa osioissa. Pentuseuranta on ollut sen verran vähän aikaa käytössä että ei vielä pystytä tekemään vertailua aiempiin vuosiin.

Keskimääräinen pentuekoko

Keskimääräisestä pentuekoosta esitetään alla kaksi taulukkoa, joista käy ilmi keskiarvo, mediaani sekä moodi. Pentukokoa ei voida analysoida pelkästään keskiarvon perusteella, siksi mukaan on otettu myös taulukko 20.

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Pennut (kotimaiset)	47	88	100	65	56	53	86	59	88	59
Pentueet	7	13	14	10	9	9	14	11	15	10
Pentuekoko (k.a.)	6,7	6,8	7,1	6,5	6,2	5,9	6,1	5,4	5,9	5,9
Kasvattajat	7	11	11	8	7	6	10	7	7	5

Taulukko 19: pentuekoot (k.a.) rekisteröinti vuoden perusteella

Taulukosta x käy ilmi, että pentuekoko on ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana melko tasainen.

Pentuekoot - rekisteröintivuoden mukaan										
	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
1	3	4	10	13	9	6	9	4	8	8
2	7	8	7	8	8	9	10	9	5	7
3	9	7	8	6	6	6	9	6	8	6
4	7	8	8	9	10	6	4	2	6	5
5	4	3	8	5	7	8	9	3	7	8
6	9	7	9	7	4	3	2	6	4	7
7	8	8	5	5	5	4	8	9	7	6
8		8	7	6	7	4	2	6	2	4
9		8	8	6		7	2	1	6	2
10		10	3				5	7	6	6
11		7	7				5	6	5	
12		7	10				6		4	
13		3	9				5		7	
14			1				10		6	
15									7	
mediaani	7	7	8	6	7	6	5,5	7	6	6
moodi	7	8	8	6	7	6	9	6	6	6

Pienin keskiarvo 5,9 ja suurin 7,1. Keskiarvo kymmenen vuoden keskiarvoille on 6,25.

Taulukko 20: pentuekoot eriteltyinä rekisteröinti vuoden perusteella

Taulukosta 20 voimme nähdä, että pentuekoon moodi on lähes poikkeuksetta suurempi kuin yllä esitetty keskiarvo. Moodi luku kuvastaa paremmin tiibetinmastiffin pentuekokoja kuin keskiarvo, koska keskiarvoon voi vaikuttaa yksikin erittäin suuri tai pieni pentue. Kuitenkin voidaan todeta, että yleisimmin esiintyvä moodi on 6, joka on hyvin lähellä keskiarvoa.

Astumisvaikeudet

Noin kaksi kolmasosaa raportoi, että astuttaminen oli sujunut pääosin ilman ulkopuolista apua. Kuusi vastannutta olivat antaneet hieman apua astutustilanteessa. Ja viisi koira oli keinosiemennetty.

astutus:	34
sujuu ilman apua	23
tarvittiin hieman apua	6
keinosiemennys	5

Taulukko 21: astutuksen sujuminen

Tiibetinmastiffiurokset ovat pääsääntöisesti hyviä astumaan. Nartut antavat astua kunhan aika on oikea. Avun tarpeessa urosta on voitu ohjata oikeaan suuntaan. Keinosiemennykseen on voitu turvautua tapauksissa, jossa uros tai narttu on ollut kokematon tai uroksen ja nartun kovasta yrittämisestä huolimatta astutus ei ole onnistunut. Myös pakastespermaa käyttäessä on luonnollisesti tehty keinosiemennys.

Kantoaika oli sujunut nartuilla pääosin hyvin. Ainoastaan yksi vastanneista kertoi, että nartulla oli kantoaikana erittäin suurta kutinaa ja karvanlähtöä, joka todennäköisesti johtui suuresta progesteronituotannosta.

Tiinehtymisvaikeudet

Tiinehtymisvaikeuksia ei ole toistaiseksi rodussa raportoitu. Usein tyhjäksi jäämisen syynä on ollut väärä astutusajankohta. Myös uroksen heikko sperman laatu on voinut jättää nartun tyhjäksi.

Synnytysongelmat

Yli 60 % vastanneista kertoi nartun synnyttäneen miltei itseksensä. Noin 10 % nartuista oli keisarinleikattu tai kasvattaja oli kokenut synnytyksen hieman ongelmallisena. 20 %:ssa emä oli tarvinnut hieman apua.

synnytys:	34
Emä hoiti kaiken miltei itseksensä	22
keisarinleikkaus	3
emä tarvitsi hieman apua	6
hieman ongelmallinen	3

Taulukko 22: synnytyksen sujuminen

Keisarinleikkaukseen oli jouduttu turvautumaan totaalisen polttoheikkouden takia, liian suuren pennun takia sekä polttojen loputtua kesken synnytyksen. Muutamalle nartulle oli jouduttu antamaan oksitosiinia sekä/tai kalkkia pistoksena polttojen loputtua. Virheasentoisia sekä liian suuria pentuja oli jouduttu auttamaan käsin ulos.

Seuraavalla sivulla taulukko useimmin esiintyvistä ongelmista, jotka ovat johtaneet avun antamiseen tai keisarinleikkaukseen.

synnytysongelmia:	13
kuollut pentu	2
liian suuri pentu	3
pennun virheasento	2
polttoheikkous	5
kalkkikramppi	1

Taulukko 23: synnytysongelmat

Synnytyksen kesto vaihtelee todella paljon tiibetinmastiffeilla. Lyhyimmät synnytykset kestivät kolme tuntia ja pisimmät 24 tuntia. Pentueen koolla ei ollut merkittävää yhteyttä synnytyksen keston. Synnytyksen keston ja sujumiseen vaikuttavia tekijöitä olivat nartun ikä, fyysinen kunto sekä millaisia poltot olivat olleet.

Kasvattajia pyydettiin myös ilmoittamaan pentujen syntymäpainot sekä painot luovutusikässä. Syntymä- sekä luovutusikä painoista kysyttiin pienimmän sekä suurimman pennun painoa. Kaiken kaikkiaan 34 vastaukseen sisältyi 262 pentua (syntymäpaino) ja 257 pentua (luovutuspaino). Pentujen syntymäpainoista oli raportoitu seuraavaa.

syntymäpainot:	
pienin	250 g
suurin	690 g
pienin (k.a.)	420 g
suurin (k.a.)	550 g

taulukko 24: pentujen syntymäpainot

Syntymäpainoissa oli suurta vaihtelua. Kaikista pennuista pienin oli syntymähetkellä 250 g ja suurin 690 g. Keskiarvoa laskettaessa vaihtelu tasoittuu, keskiarvosyntymäpainon ollessa pienimmillään 420 g ja suurimmillaan 550 g. Kaikki pennut olivat kehittyneet normaalisti pienestä syntymäpainosta huolimatta.

luovutuspainot:	
pienin	3,7 kg
suurin	11 kg
pienin (k.a.)	6,7 kg
suurin (k.a.)	8,3 kg

taulukko 25: pentujen luovutuspainot

Luovutusikä painoissa oli myös huomattavan suurta vaihtelua 3,7 kilon ja 11 kilon välillä. Keskiarvopainoissa painovaihtelu tasoittuu pienimmän keskiarvon ollessa 6,7 kiloa ja suurimman 8,3 kiloa. Luovutusikässä vähän painaneet pennut olivat kehittyneet normaalisti ja kirineet painossa myöhemmin.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Yleensä tiibetinmastiffinartut hoitavat pentujaan hyvin. 34 vastauksesta vain yksi kertoi, että narttu vaati paljon silmälläpitoa ja kaksi vastasi, että narttu tarvitsi vain hieman silmälläpitoa. Syitä emän tarkkailuun on ollut esim. se, että emä on maannut pennun kuoliaaksi tai kasvattaja on ollut sitä mieltä, että emä käsittelee pentuja liian kovakouraisesti. Moni on myös halunnut tarkkailla maidonsaantia.

Kasvattajilta kysyttiin myös nartun maidonerityksestä sekä pentujen kiinteästä ravinnosta, vastaukset alla olevissa taulukoissa.

nartun maidoneritys	34
runsasta	23
riittävä	11

Taulukko 26: nartun maidoneritys

Noin kaksi kolmasosaa kertoi nartun maidonerityksen olleen runsasta ja noin yksi kolmasosa kertoi sen olleen riittävää. Lisäruokintaan ei ollut tarvinnut turvautua.

pentujen kiinteä ravinto:	34
teollinen	27
teollinen + kotitekoinen	7

Taulukko 27: pentujen kiinteä ravinto

Pentujen lisäruokinta oli aloitettu yleensä 3-4 viikon iässä. Pääasiassa kaikille pennuille annettiin teollista kuivamuonaa, 80 % vastanneista. 20 % syötti teollisen kuivamuonan ja kotiruoan sekoitusta. Siirtymäongelmia emänmaidosta kuivamuonaan/kotiruokaan ei ollut ilmoitettu.

Pentukuolleisuus

Pentukuolleisuus ei onneksi ole tiibetinmastiffeilla suuri. 278 pennusta kuolleena syntyi 16 ja ensimmäisen elinviikon aikana kuoli viisi pentua. Eloojääneiden osuus oli yli 92 % ja kuolleiden yhteensä noin 8 %. Alla on esitetty arvioita kuolinsyistä. Kuolinsyyt on esitetty tapaus eli pentuekohtaisesti ei pentukohtaisesti.

arvioita kuolinsyistä, tapaukset:	
liian pitkään synnytyskanavassa	3
pentu lopetettu: laaja ien ja nenähalkio	1
synnynnäinen vika	1
tukehtuminen	1
elimellinen vika, kehityshäiriö	3
pentu syntyi ilman kalvoja	1
emällä tulehdus, josta syystä istukat vaurioituneet	1

taulukko 28: arvioita pentujen kuolinsyistä

Yksi pentu oli lopetettu laajan ien- ja nenähalkion takia, kehityshäiriöitä ja synnynnäisiä vikoja oli neljässä pentueessa. Tukehtumisesta ja liian pitkään synnytyskanavassa olosta raportoitiin neljän pentueen osalta, syy todennäköisesti polttoheikkous. Yhdessä tapauksessa emällä oli ollut tulehdus, joka johti istukoiden vaurioitumiseen. Tässä tapauksessa yli puolet pentueesta oli syntynyt kuolleena.

Synnynnäiset viat sekä virheet ja epämuodostumat

Alla olevassa taulukossa 29 esitetään kasvattajien ilmoittamat synnynnäiset viat ja virheet eloon jääneiltä pennuilta. Synnynnäisiä vikoja tai virheitä oli kerrottu olevan 34:llä pennulla, joka on noin 13 % kaikista eloon jääneistä pennuista.

synnynnäiset viat sekä virheet	
napatyryä	10
kivesvika	4
alapurenta	1
ylivalkoisuus	5
muu vika - toinen silmä sininen	1
muu vika - luomien löysyys	2
muu vika - entropium	2
muu vika - eturaajojen / takaraajojen virheasennot	6
muu vika - luovutushetkellä toinen alakulmahammas kääntyi sisäänpäin	1
muu vika - pieni koko	2
yhteensä:	34

taulukko 29: synnynnäiset viat ja virheet, myöhemmin korjaantuneet eivät ole mukana

Napatyryä esiintyi 12 pennulla, osa napatyristä oli kuitenkin sulkeutunut myöhemmin. Kivesvikaa oli yhteensä kuudella, näistä neljälle pennulle ei toista kivistä laskeutunut vuoden ikään mennessä. Ala – sekä yläpurentaa oli muutama tapaus sekä alakulmahampaan kääntymistä sisäänpäin yksi tapaus.

Värivirheitä oli yhteensä 10 tapausta joista yhdeksän kertoi pennuissa olleen liikaa valkoista ja yhdellä pennulla oli toinen silmä sininen. Silmäluomien liiallista löysyyttä sekä kiertymistä sisäänpäin oli neljällä pennulla luovutushetkellä.

Etu- ja takaraajojen virheasentoja oli yhteensä kuudella pennulla. Kaksi pentua olivat liian pieniä kasvattajien mielestä luovutusikäisinä.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Tiibetinmastiffia kuvataan rotumääritelmässä yleisvaikutelmaltaan hyvärakenteiseksi, vahvaksi, jykäksi ja kestäväksi. Koirien rakenteessa ei ole luonnollista lisääntymistä vaikeuttavia ongelmakohtia. Rotumääritelmä sisältää useita määritelmiä ja kieltoja kohdistuen anatomisiin piirteisiin jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai hyvinvointiongelmille.

Rotumääritelmä ohjaa:

Leuat/hampaat/purenta: Leuat ovat voimakkaita. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta.

Silmät: Silmäluomet ovat tiiviit.

Kaula: Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa.

Raajat: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet. Takaraajat ovat voimakkaita, lihaksikkaita, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

Kynnärpäät: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

Polvet: Hyvin kulmautuneet.

Liikkeet: Voimakkaita, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. ... Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

Karva: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. ... karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkkistä, kiharaa tai laineikasta.

Rotumääritelmä ottaa vahvimmin kantaa ulkomuodollisiin piirteisiin jotka altistavat sairauksille tai hyvinvointiongelmille kohdissa vakavat ja hylkäävät virheet. Näitä ovat:

- fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen
- kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka
- riippuvat huulet
- liioiteltu kaulanahka
- suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat
- vaaleat silmät tai tuijottava katse
- puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa
- tynnyrimäinen rintakehä
- tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä
- ylikulmutuneet tai suorat takaraajat
- raskaat, väkinäiset liikkeet
- ala- tai yläpurenta

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat rodussa aina hylkääviä virheitä.

Rotujärjestö julkaisee ulkomuotoarvioinnit, eli näyttely- ja jalostustarkastusarvostelut vuosikirjassaan. Taulukkoon 30 on kirjattu arvosteluissa tehdyt havainnot Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla luetelluista anatomisista ongelmista. Maininnat on laskettu parittomien vuosien vuosikirjoista suomen-, englannin- ja ruotsinkielisiä asiasanoja käyttäen, kattaen tällä hetkellä 9 vuoden ajanjakson. Laskennassa ei ole huomioitu lieviä ilmaisuja, kuten "hieman suorat polvikulmaukset".

Muutamia esimerkkejä poimituista ilmaisuista:

- "ontuu takajalkaa mistä palkinto eva"
- "Voimakkaat takakulmat, kinner ei oikene liikkeessäkään."
- "too much skin under neck."
- "Too open eye lids"
- "Silmäluomet eivät täysin normaalit, ne vuotavat ja ovat rähmäiset."
- "Silmät sijaitsevat syvällä, silmien vuoksi palkinto" (EVA)
- "alaleuka saisi olla voimakkaampi."

Näyttelyarvostelu-/jalostustarkastusmaininnat	2005		2007		2009		2011		2013	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
1. Epäterve rakenne										
• ontuminen	1	0,3	2	0,5	1	0,2	0	0,0	2	0,4
• jäykät välikämmenet	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
• liioitellusti kulmautuneet, jäykät kintereet	2	0,6	2	0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
• liian niukasti kulmautuneet, ylimenevät kintereet	2	0,6	1	0,2	0	0,0	3	0,9	2	0,4
• liian niukasti kulmautuneet polvet	6	1,7	6	1,5	9	2,2	15	4,4	23	4,8
• äärimmäisen hento luusto					ei esiinny rodussa					
2. Kondrodystrofia					ei esiinny rodussa					
3. Hengitysvaikeudet										
• selvästi äänekkäs/vaikeutunut hengitys on vakava virhe					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
4. Liioiteltu löysä nahka huomioitava										
• liioitellut poimut					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• yleisesti liian löysä nahka missä tahansa rungossa, raajoissa tai päässä	4	1,2	3	0,7	0	0,0	2	0,6	4	0,8
• runsas poimuttuminen rungossa					ei esiinny rodussa					
5. Iho-ongelmat										
• ärsyntynyt iho, esim. voim. värjäytymät raajoissa ja varpaissa					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• ärsyntyneet korvakäytävät ja korvalehdet, johtuen ahtaista korvakäytävistä, luonnottoman alaskiinnittyneistä tai liian raskaista korvista					ei esiinny rodussa					
6. Karvattomuus, puut. ohut karvapeite					ei esiinny rodussa					
7. Silmät										
• selvästi ulkonevat silmät (mulkosilmät)					ei esiinny rodussa					
• riippuvat selvästi avoimet silmäluomet	5	1,4	2	0,5	3	0,7	1	0,3	6	1,2
• sisäänpäin kiertyneet luomet (entropium)	0	0,0	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0
• ulospäin kiertyneet luomet (ektropium)					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• voimakkaasti vuotavat silmät	0	0,0	1	0,2	0	0,0	0	0,0	0	0,0
• liian pienet, luonnottoman syvällä olevat silmät	0	0,0	1	0,2	4	1,0	1	0,3	0	0,0
8. Purenta										
• liian kapeat alaleuat	5	1,4	4	1,0	2	0,5	2	0,6	3	0,6
• ikeneen painuneet kulmahampaat					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• vinoleuka					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• yli puolen prem. puuttuminen/väh. kuin 5 etuhammasta					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• äärimmäisen pienet hampaat					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• roikkuva, halvaantunut kieli					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
• epäterveet ikenet					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
9. Täydellinen pigmentin puutos					ei esiinny rodussa					
10. Häntämutka normaalisti pitkähäntäisillä koirilla					ei esiinny ao. vuosien arvosteluissa					
11. Selvästi havaittava kallon aukile					ei esiinny rodussa				55	
Näyttely- ja jalostustarkastuskäyntejä yhteensä		345		409		412		340		482

Taulukko 30. Havainnot SKL epäterveiden piirteiden listalla luetelluista anatomisista ongelmista

Taulukosta voidaan havaita nousevia trendejä (liian niukasti kulmautuneet polvet) ja laskevia trendejä (liioitellusti kulmautuneet, jäykät kintereet), sekä tasaisena pysyviä lukemia, kuten ontuvien koirien määrä. Epäterveiden piirteiden listalla mastiffirodut mainitaan esimerkkinä kohdassa 1. Epäterve rakenne, alakohdat "ontuminen" ja "liian niukasti kulmautuneet takaraajat".

Epäterveiden piirteiden listan ulkopuolelle jääviä muita arvosteluissa usein mainittuja rakenneongelmia:

	2005		2007		2009		2011		2013	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Heikot/epävakaat kintereet	4	1,16	9	2,2	3	0,73	7	2,06	4	0,83
Pehmeät/voimakkaasti taipuvat ranteet	13	3,77	10	2,44	24	5,83	5	1,47	27	5,6

Nykyisen rotumääritelmän mukainen rakenne ei altista tiibetinmastiffia sairauksille, lisääntymis- tai hyvinvointiongelmiin. Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristosidevaurioille. Erityisesti liian niukkojen takakulmausten lisääntyminen on huolestuttava trendi, tutkimusten mukaan ristositeiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat "suorat". Aiemmin uskottiin, että ristositeiden repeämien syynä oli trauma. Nykyisin ristosideongelmaa pidetään rappeutumasairautena. Rappeutuminen alkaa jo koiran ollessa nuori. Liian suorien polvinivelkulmausten ja heikon takajalkojen lihaksiston epäillään kuormittavan rappeutuneita ristositeitä ja altistavat ne myöhemmin repeämille (Lähde: Schmerbach K (2006) Untersuchungen zur Kniegelenkwinkelung des Hundes im Hinblick auf die Ruptur des vorderen Kreuzbandes unter besonderer Berücksichtigung des Tibiaplateaus). Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristosidevaurio on tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy kun yhdistetään Koiranetin ja yhdistyksen tieto kuolinsyistä. Johtopäätös on, että liian niukat takakulmaukset altistavat yksilöt sairaudelle, joka voi johtaa kuolemaan.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Rodussa esiintyy edelleen liian paljon lonkka- ja kyynärniveldysplasiaa, vaikka lonkkien osalta tilanne on jo parantunut huomattavasti. Kyynärnivelten osalta seuranta on vasta alkanut (kuvaus tuli pakolliseksi jalostuskoirille 2012). Silmätutkimuksessa yleisimmät löydökset ovat olleet distichiasis ja erilaiset luomenkiertymät. Luomenkiertymä joudutaan usein korjaamaan kirurgisesti. PEVISA:n ulkopuolisista sairauksista merkittävimmät ovat kilpirauhasen vajaatoiminta (hoidettavissa lääkityksellä), polven ristosidevauriot (joudutaan korjaamaan kirurgisesti, ennuste keskimäärin huono), demodikoosi (yleensä hoidettavissa lääkityksellä), epilepsia (osalla kohtaukset pysyvät kurissa lääkityksellä, osalla ei), ja toistuvat/krooniset korvatulehdukset (hoidettavissa mutta hankala vaiva).

Rodun keskimääräinen elinikä on 7,5 vuotta, joka on hälyttävän alhainen.

Rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristosidevaurioille. Erityisesti liian niukkojen takakulmausten lisääntyminen on huolestuttava trendi, tutkimusten mukaan ristositeiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat "suorat".

Ongelmien mahdollisia syitä

Jalostuskoirat ovat keskiarvoltaan muiden koirien tasolla kyynärien tai lonkkien osalta. Silmätutkimus ei vaikuta (rodun keskiarvoon verrattuna) jalostusvalintoihin juuri lainkaan, luomen rakenneongelmien osalta tilanne on jopa hieman huonontunut. Sairas-sairas yhdistelmien teko tulee lopettaa. Yleisin kuolinsyy taulukon mukaan on ”kuolinsyytä ei ole ilmoitettu” yli 24 % vastanneista. Toivottavaa olisi, että koirien omistajat ilmoittaisivat koiriensa kuolinsyyyn, jotta tilasto olisi todenmukaisempi ja rodun terveystilanteesta saataisiin enemmän tietoa. Jos koko vertailuaineistosta otetaan mukaan ne kuolinsyyt joista ei ole tietoa tai sitä ei ole ilmoitettu, nousee tuntemattomien syiden osuus jo yli 40 %:n.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

TIIBETINMASTIFFI (DO-KHYI) Alkuperämaa: Tiibet Vastuu: FCI

KÄYTTÖTARKOITUS: Seura-, vahti- ja vartiokoira.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 2 pinseri- ja snautserityyppiset, molossityyppiset sekä sveitsinpaimenkoirat, alaryhmä 2.2 vuoristotyyppiset molossirodut; käyttökoetulosta ei vaadita.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Tiibetinmastiffi (do khyi) on Himalajan paimentolaisten ikivanha työkoira ja Tiibetin luostareiden perinteinen vahti. Antiikin ajoista lähtien rotu on ollut voimakkaasti myyttien ympäröimä. Aristoteleen (384 – 322 e.Kr.) maininnasta Aasiaan vuonna 1271 matkanneen Marco Polon kuuluisiin kirjoituksiin saakka kaikki historialliset selonteot ylistävät tiibetinmastiffin niin fyysistä kuin psyykkistäkin luontaista vahvuutta ja vaikuttavuutta. Jopa sen haukkua on kuvattu ainutlaatuiseksi ja rodun tarkkaan vaalituksi erityispiirteeksi. Menneiden aikojen johtavat eurooppalaiset kynologit kuten Martin ja Youatt, Megnin, Beckmann ja Siber sekä Strebel ja Bylandt ovat tarkasti kuvailleet tiibetinmastiffirotua, sillä heitä on kiehtonut sen alkuperä ja osuus tiibetiläisessä kulttuurissa. Rotua on jopa pidetty kaikkien kookkaiden vuoristokoira- ja mastiffirotujen esi-isänä. Yksi ensimmäisistä tunnetuista länteen saapuneista tiibetinmastiffeista oli uros, jonka lordi Hardinge (Intian silloinen varakuningas) lähetti Länsi-Intiasta kuningatar Victorialle vuonna 1847. Myöhemmin, 1870-luvulla, Edward VII (silloinen Walesin prinssi) toi kaksi koira mukanaan Englantiin. Varhaisessa vaiheessa kirjattiin tiibetinmastiffipentue, joka syntyi Berliinin eläintarhassa vuonna 1898.

YLEISVAIKUTELMA: Voimakas, raskastekoinen, hyvärakenteinen ja vankkaluustoinen. Olemus on vaikuttava, arvokas ja totinen. Koirassa yhdistyy majesteettinen vahvuus, jyrkkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Etäisyys niskakyhmystä otsapenkereeseen on sama kuin otsapenkereestä kirsun kärkeen, joskin kuono voi olla hieman lyhyempi. Runko on hieman säkäkorkeutta pitempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Itsenäinen ja suojeleva, kunnioitusta herättävä. Erittäin uskollinen perheelleen ja reviirilleen.

PÄÄ: Leveä, raskas ja voimakas. Aikuisella koiralla on päässä poimu, joka voi ulottua silmien yläpuolelta suupieleen.

KALLO-OSA: Leveä, vain hieman kaareva. Niskakyhmy on voimakkaasti korostunut.

OTSAPENGER: Selvästi erottuva.

KIRSU: Leveä ja karvapeitteen väristä riippuen mahdollisimman tumma. Sieraimet ovat avoimet.

KUONO-OSA: Melko leveä, täyteläinen ja syvä. Kuonon kärki on neliömäinen.

HUULET: Hyvin kehittyneet ja alaleuan peittävät.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Leuat ovat voimakkaat. Täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta ts. yläleuan hampaat asettuvat tiiviisti alaleuan hampaiden eteen; hampaat ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden. Tasapurenta hyväksytään. Hampaat asettuvat tiiviisti.

SILMÄT: Keskipokoiset, kaukana toisistaan, soikeat ja hieman viistot. Silmät ovat väriltään mitä tahansa ruskean, karvapeitteen väriin sointuvaa sävyä, mitä tummemmat sen parempi. Silmäluomet ovat tiiviit. Ilme on omanarvontuntoinen.

KORVAT: Keskikokoiset, kolmiomaiset ja riippuvat, kallon ja silmän väliselle tasolle kiinnittyneet, eteenpäin taittuneet ja suuntautuneet, tiiviisti päänmyötäiset; tarkkaavaisen koiran korvat suuntautuvat eteenpäin. Korvalehdet ovat pehmeän ja lyhyen karvan peittämät.

KAULA: Vahva, lihaksikas ja kaareva. Löysää kaulanahkaa ei saa olla liikaa. Kaulassa on paksu, pystykarvainen kaulus, joka on nartuilla uroksia vähemmän korostunut.

RUNKO: Vahva.

SELKÄ: Suora ja lihaksikas.

LANTIO: Leveä ja melko tasainen.

RINTAKEHÄ: Melko syvä, kohtalaisen leveä ja kyynärpäiden alapuolelle ulottuva. Rintakehä on kaarevien kylkiluiden johdosta sydämenmuotoinen.

HÄNTÄ: Keskipitkä ja runsaskarvainen, ylös selkälinjan tasolle kiinnittynyt, korkea-asentoinen ja löysästi selälle kaartuva koiran ollessa tarkkaavainen tai liikkeessä.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat, hyvin kulmautuneet ja kauttaaltaan vahvan karvan peitossa.

LAVAT: Viistot ja lihaksikkaat.

KYYNÄRPÄÄT: Eivät sisään- eivätkä ulospäin kääntyneet.

KYYNÄRVARRET: Suorat ja vahvaluustoiset.

VÄLIKÄMMENET: Vahvat ja hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Melko suuret, vahvat, pyöreät ja tiiviit. Selvästi kaareutuneiden varpaiden välit on hyvin karvoittuneet.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat voimakkaat, lihaksikkaat, hyvin kulmautuneet ja takaa katsottuna yhdensuuntaiset.

REIDET: Melko pitkät, vahvat; lihaksisto on voimakas ja kova, mutta ei ulkoneva.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

KINTEREET: Vahvat ja matalat. Takaraajoissa voi olla kannukset.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Voimakkaat, aina keveät ja joustavat; pitkä ja tehokas askel. Nopeuden lisääntyessä koiralla on taipumus yksijälkisyyteen. Käynnissä liikkeet vaikuttavat hyvin verkkaisilta. Koira kykenee toimimaan vaihtelevassa maastossa kestävästi ja notkeasti.

KARVAPEITE

KARVA: Karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Karva on karheaa ja tiheää; peitinkarva ei saa olla liian pitkää. Kylmänä aikana aluskarva on tiheää ja melko villavaa, lämpiminä kuukausina melko niukkaa. Urosten karvapeite on huomattavasti runsaampi kuin narttujen. Karva on hienolaatuista, kuitenkin karheaa, suoraa ja pystyä, ei koskaan silkkistä, kiharaa tai laineikasta. Kaulassa ja lavoissa karvapeite on tuuhea ja muodostaa kauluksen. Häntä on tuuhea ja runsaskarvainen, reisien takaosassa on selvät housut.

VÄRI: Syvänmusta, jossa voi olla punaruskeat merkit; sininen, jossa voi olla punaruskeat merkit sekä kullaväri täyteläisestä kellanruskeasta syvän punaiseen. Kaikkien värien tulee olla niin puhtaat kuin mahdollista. Punaruskea väri vaihtelee syvän kastanjanruskeasta vaaleampaan. Valkea tähti rinnassa on sallittu ja hyvin pienet valkoiset merkit käpälissä hyväksytään. Punaruskeat merkit voivat olla silmien yläpuolella, raajojen alaosassa ja hännän alapuolella. Kuonossa voi olla punaruskeat merkit, ja silmien ympärillä suvaitaan silmälasikuvio.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset vähintään 66 cm, nartut vähintään 61 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

VAKAVAT VIRHEET: Fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen; kevyt pää tai voimakkaasti poimuinen päänahka; riippuvat huulet; liioiteltu kaulanahka; suuret ja/tai alas kiinnittyneet korvat; vaaleat silmät tai tuijottava katse; puutteellinen pigmentti erityisesti kirsussa; tynnyrimäinen rintakehä; tiukasti lantion päälle kiertynyt häntä; ylikulmautuneet tai suorat takaraajat; raskaat, väkinäiset liikkeet; säkäkorkeuden alitus, sallittu poikkeama 2 cm.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Aggressiivisuus tai voimakas arkuus; ala- tai yläpurenta; kaikki muut kuin edellä mainitut värit esim. valkoinen, kerma, harmaa, maksanuskea, liila, juovikas (brindle) sekä monivärisuus. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Rotumääritelmä ei sisällä vaatimuksia, jotka altistavat koirat hyvinvointiongelmille, mutta siitä puuttuu Euroopan neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. Rodun koko on ollut kasvussa 2000-luvulta lähtien.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	61% (323 kpl)	29% (155 kpl)	7% (36 kpl)	1% (6 kpl)	1% (4 kpl)	1% (4 kpl)	528 kpl
Nuorten luokka	60% (228 kpl)	27% (103 kpl)	9% (35 kpl)	1% (3 kpl)	1% (3 kpl)	1% (5 kpl)	377 kpl
Avoim luokka	56% (319 kpl)	33% (188 kpl)	8% (46 kpl)	2%(10kpl)	1% (4 kpl)	1% (3 kpl)	570 kpl
Käyttöluokka	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0 kpl
Valioluokka	87% (298 kpl)	11% (37 kpl)	1% (5 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (1 kpl)	341 kpl
Veteraaniluokka	86% (133 kpl)	13% (20 kpl)	1% (2 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	0% (0 kpl)	155 kpl
Yhteensä	66%(1301kpl)	26%(503kpl)	6%(124kpl)	1%(19kpl)	1%(11kpl)	1%(13kpl)	1971 kpl

Taulukko 31: laatumaininnat näyttelyluokittain vuosina 2009–2013 (tiedot poimittu koiranet 22.9.14)

Vuosina 2009–2013 syntyi 389 koiraa ja näyttelykäyntejä näinä vuosina syntyneillä koirilla oli 1437.

Synt. vuosi	syntyneitä	näyttelyssä käyneet	% syntyneistä
2009	62	31	50,00 %
2010	57	30	52,63 %
2011	78	33	42,31 %
2012	121	46	38,02 %
2013	71	13	18,31 %

Taulukko 32: kuinka suuri osuus kunakin vuona syntyneistä on käynyt näyttelyissä vähintään kerran

Oletettavissa on että nuorimmissa ikäluokissa näyttelyssä käyneiden osuus syntyneistä kasvaa vielä. Pitkällä aikavälillä voidaan sanoa että keskimäärin puolet Suomessa syntyneistä koirista käy ainakin kerran näyttelyssä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

Jalostustarkastuksia on viime vuosina järjestetty harvakseltaan, 10v aikana keskimäärin joka toinen tai kolmas vuosi. Koiria per tarkastus on ollut 5-10, esim. vuonna 2011 tämä oli 9% syntyneistä. Tarkastuksiin on ollut vaikea saada sekä tarkastaja että koiria. Jalostustarkastus arvioi seuraavia asioita: yleisvaikutelma, mittasuhteet, pää, kaula, purenta, pigmentti, silmät, korvat, eturaajat, takaraajat, kápälät, runko, luusto, häntä, karvapeite, väri, liikkeet, käyttäytyminen ja koko. Jalostustarkastus antaa enemmän informaatiota kuin näyttelyarvostelu mutta se ei yksinään riitä jalostuskelpoisuuden mittariksi, lisäksi tarvitaan tietoa mm. terveydestä ja luonteesta.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Rodun käyttötarkoituksen kannalta välttämättömimmät rakenne ja ulkomuoto ominaisuudet ovat rotumääritelmän mukaan "majesteettinen vahvuus, jyrkyys ja kestävyys; se kykenee työskentelemään kaikenlaisissa ilmasto-olosuhteissa. Rotu on hitaasti kehittyvä, nartut ovat täysin kehittyneitä vasta 2 – 3-vuotiaina ja urokset aikaisintaan 4-vuotiaina."

Vahvuus, jyrkyys ja kestävyys yhdessä ovat hankalia ominaisuuksia; kestävyysjuoksijan ja kuulantytönnäjäjän rakenteet ovat erilaiset. Näiden yhdistäminen tarkoittaa kompromisseja, koira ei saa olla liian raskas jolloin kestävyys kärsii, eikä liian kevyt jolloin vahvuus ja vankkuus katoavat. Rotumääritelmä korostaa rodun funktiota, se vaatii että koiran tulee kyetä työskentelemään kaikissa ilmasto-olosuhteissa: kovassa pakkasessa, tuulella ja helteessä. Tiibetinmastiffilla karvanlaatu on tärkeämpi kuin määrä, ns. showturkkien (pehmeä karvanlaatu, pitkä peitinkarva) lisääntyminen on huolestuttava trendi. Tiibetinmastiffi vaihtaa karvansa kerran vuodessa ja kerralla, näin ollen sen turkki on normaalisti kesäisin hyvin niukka. Liitteenä 5 havainnollistava kuvasarja samasta koirasta eri vuodenaikoina ja eri ikäkausina.

Vakavissa virheissä mainitaan mm. fyysisen kunnon ja kiinteyden puuttuminen ja väkijäiset liikkeet. Karvapeitteestä kerrotaan että karvan laatu on tärkeämpi kuin määrä. Ulkomuotoarvostelussa ja jalostuksessa tulisi huomioida rotumääritelmän mainostama työskentelyyn kykenevä koira ja sen hidas kehitys. Äärityyppejä ei tule suosia. Mikäli rotu muuttuu alati vain raskaammaksi ja jyrkemmäksi, se väistämättä tarkoittaa että rakenteen kestävyys menetetään. Kestävyyden menettämällä on myös terveydellisiä vaikutuksia. Rodussa esiintyy tällä hetkellä suurta vaihtelua ulkomuodon suhteen. Osalla nykyinen rakenne mahdollistaa kaikki rotumääritelmän mainitsevat käyttötarkoitukset johon rotu on jalostettu, ja osalla ei.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohtat

Rodun keskeisimpiä ulkomuoto- ja rakenneongelmia on kohdan 4.4. lisäksi analysoitu kohdassa 4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet. Osista löytyvään taulukkoon on kerätty tietoa ulkomuotoarvosteluista. Tällä hetkellä lisääntyviä ongelmia ovat liian niukasti kulmautuneet polvet ja pehmeät/voimakkaasti taipuvat ranteet. Vähentyviä ongelmia ovat liioitellusti kulmautuneet, jäykät kintereet ja liian kapeat alaleuat. Tasaisesti mainintoja kerääviä ongelmia ovat ontuminen, heikot/epävakaat kintereet, liian löysä nahka ja liian avoimet silmäluomet. Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla mastiffirodut mainitaan esimerkkinä kohdassa 1. Epäterve rakenne, alakohdat "ontuminen" ja "liian niukasti kulmautuneet takaraajat". Erityisesti liian niukkojen takakulmausten lisääntyminen on rodussa huolestuttava trendi, tutkimusten mukaan ristisiteiden repeämiä esiintyy enemmän koirilla, joilla polvikulmaukset ovat "suorat". Luusto- ja nivelsairauksien kategoriassa polven ristisidevaurio on tiibetinmastiffin yleisin kuolinsyy kun yhdistetään Koiranetin ja rotujärjestön tieto kuolinsyistä.

Roduilla joilla on runsaasti löysää nahkaa, ongelmat liittyvät silmäluomien kokoon ja muotoon sekä ihon löysyyteen, raskaisiin korviin ja huuliin. Nämä piirteet voivat liioiteltuina vetää silmänympäryskudoksia alaspäin ja aiheuttaa löysät tai kiertyneet silmäluomet (ektropium ja/tai entropium ja/tai makroblepharon eli liian suuri luomirako), yläluomen riippumisen silmän päällä ja sarveiskalvoon hankaavat silmäripset. Rypyt luomien reunassa vaikeuttavat silmän räpyttämistä.

Silmäkuopan muoto ja syvyys vaikuttaa silmämunan asentoon: se voi johtaa joko syvällä sijaitseviin tai ulkoneuviin silmiin. Jos silmä sijaitsee hyvin syvällä, silmäluomi voi kiertyä sisäänpäin (entropium). Leveä kallo lisää entropiumin riskiä silmän ulkokulmassa. Paksut, raskaat poimut kasvoissa tai niiden ympärillä ja/tai raskaat luomet ja korvat voivat myös vääristää luomiaukon muotoa.

Näiden piirteiden asteesta riippuen karvat tai silmäripset voivat hangata sarveiskalvoa ja aiheuttaa ärsytystä tai vaurioita silmän pintaan. Silmäluomi voi eri osiltaan kiertyä sisäänpäin – entropium. Alaluomi voi myös kiertyä ulospäin paljastaen sidekalvon – ektropium. Erityistapaus ovat timantin muotoiset silmät, missä silmäaukko on vinoneliön muotoinen ja saattaa aiheuttaa yhdistelmän entropiumia ja ektropiumia.

Löysää nahkaa ei siis koskaan saa olla liikaa, se aiheuttaa iho-, silmä- ja/tai huuliongelmiä. Päässä se voi muodostaa silmien ympärille poimut, ja/tai liian löysät silmäluomet jotka saattavat kiertyä sisään- tai ulospäin; myös epäterveet voimakkaat huulipoimut aiheuttavat koiralle epämukavuutta ja tulehduksia. (Lähde: Suomen Kennelliitto, RKO)

On suosittava koiria, joilla on rotumääritelmän mukainen määrä tervettä nahkaa, oikeanlaiset roikkumattomat huulet ja kirkkaat, terveet silmät ja korvat.

On tieteellisesti hyvin tunnettu fakta että suurten koirien elinikä on lyhyempi kuin pienten. Iso-/jättitiroituiset koirat ovat alttiimpia suuremmasta ruumiin koosta ja nopeammasta kasvutahdista johtuville ongelmille. Nopeampi kasvutahti vaatii myös nopeampaa luuston kasvua, jonka on todettu altistavan metabolisille luusairauksille kuten osteokondroosi (OC, OCD). Suuri elopaino lisää nivelten kuormitusta, altistaen dysplasialle ja rappeumasairauksille, joista yleisimmät ovat lonkka-, sekä kyynärniveldysplasia ja ristisiteen repeämät. Koko siis korreloi voimakkaasti paitsi eliniän, myös ortopedisten ongelmien kanssa. Suurten koirien lyhyempään elinikään löytyy olemassaolevien tutkimusten perusteella monia syitä. Ne ovat alttiimpia mm. tietyille syöville, vatsalaukun kiertymiselle, ja sydänlihassrappemalle (DCM). (Lähde: www.dogbreedhealth.com)

Kaikkia näitä on todettu tiibetinmastiffeilla viimeisten 10 vuoden aikana. Tilastollisen analyysin perusteella paino on määräävin tekijä elinikää ennustettaessa. Rodussa tulee huomioida ulkomuodon osalta koon merkitys terveydelle. (Lähde: www.sciencedirect.com)

Ongelmien mahdollisia syitä

Tiibetinmastiffi on ikivanha rotu, satoja vuosia koiria valittiin jalostukseen käyttöominaisuuksia suosivasti, vaikkei jalostuksesta tai genetiikasta tiedettykään yhtään mitään. Näin kuitenkin saatiin luotua rotu ja sen ominaisuudet. Nykyinen käyttö seurakoirana, yleinen hyvinvointi ja eläinlääkäripalvelut tarkoittavat että jalostuksesta eivät enää automaattisesti karsiudu heikosti rakentuneet, sairaat ja työskentelyyn kykenemättömät yksilöt. Kiertyvät silmäluomet voidaan korjata, ristisiteet leikata ja ihotulehdukset hoitaa lääkkein. Rotumääritelmän mukainen rakenne ei lähtökohtaisesti altista tiibetinmastiffia ulkomuoto- ja rakenneongelmille. Sen sijaan rotumääritelmän vastainen liian löysä nahka, löysät silmäluomet ja liian niukat takaraajojen kulmaukset altistavat tiibetinmastiffin mm. ihotulehduksille, luomen rakennevioille ja polven ristisidevaurioille. Loppukädessä on kasvattajien vastuulla on varmistua siitä, että jalostukseen käytettävät koirat ovat luonteen, terveyden, rakenteen ja populaation näkökulmasta tarkoitukseen sopivia.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut voimassa 1.1.2009 – 31.12.2014. Ensimmäinen rodun tavoiteohjelma hyväksyttiin Suomen Tiibetiläiset Ry:n vuosikokouksessa 24.3.2001 ja se vahvistettiin Kennelliitossa samana vuonna. Ensimmäisessä ohjelmassa tavoitteet oli esitetty aika väljästi. Jalostuksen tavoitteeksi asetettiin tuolloin "henkisesti ja fyysisesti terverakenteinen -ja luonteinen, rotumääritelmän mukainen tiibetinmastiffi".

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

Kymmenen käytetyintä urosta sekä narttua (syntymävuoden mukaan 2004–2013) ja niiden jälkeläisten Pevisa-tutkimustulokset. Lonkkien, kyynärien ja silmien osalta on esitetty T=tutkittujen määrä, S=sairaitten määrä tutkituista, T%=tutkittujen osuus prosentteina sekä S%=sairaiden osuus tutkituista prosentteina.

Uros	Synt. vuosi	Pennut		Lonkat				Kyynärnivelet				Silmät				
		Pentueet sekä pennut		Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosentteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosentteissa ilmaistuna.				Tutkittujen jälkeläisten ja sairaaksi todettujen määrä, kappaleina sekä prosentteissa ilmaistuna.				
				T	S	T%	S%	T	S	T%	S%	T	S	T%	S%	
1	LAFAHHS LHA GYALO LA YIN JALO	2004	7	41	12	2	29 %	17 %	12	1	29 %	8 %	7	1	17 %	14 %
2	CHUBA TEJAKES NAMAHU DU DOMAINE DE TOUNDRA	2007	5	37	10	3	27 %	30 %	10	0	27 %	0 %	13	6	35 %	46 %
3	OF ZLAZANO LA-GOR	2004	6	30	8	3	27 %	38 %	7	2	23 %	29 %	10	1	33 %	10 %
4	QUAERE STRAZCE Z TIBETU	2005	3	25	7	5	28 %	71 %	7	1	28 %	14 %	5	1	20 %	20 %
5	OF ZLAZANO MAHR-PO	2004	6	25	6	3	24 %	50 %	4	0	16 %	0 %	7	2	28 %	29 %
6	TSEEPO DOM-DONG	2008	3	17	6	1	35 %	17 %	6	0	35 %	0 %	6	0	35 %	0 %
7	DOUBLE EYE CAESAR DZOGCHEN	2010	2	17	2	0	12 %	0 %	2	0	12 %	0 %	1	0	6 %	*
8	DOUBLE EYE ASLAKKI	2007	2	17	11	2	65 %	18 %	11	3	65 %	27 %	10	1	59 %	10 %
9	SHERPA GAUN KO CHHORO	2010	2	17	4	1	24 %	25 %	4	1	24 %	25 %	4	1	24 %	25 %
10	CZAMLONG SUNDARI	2005	2	16	3	3	19 %	100 %	3	0	19 %	0 %	3	1	19 %	33 %
11	OF ZLAZANO GYELPO	2008	2	14	1	0	7 %	*	1	0	7 %	*	1	0	7 %	*
12	HANUMILA'S WAMCHASS	2007	2	14	3	2	21 %	67 %	2	0	14 %	0 %	1	0	7 %	*
13	OF ZLAZANO LA-BUCHE	2004	2	13	3	2	23 %	67 %	3	0	23 %	0 %	3	0	23 %	0 %
14	DAR SHING TARA NATHA	2006	2	13	1	0	8 %	*	1	0	8 %	*	1	0	8 %	*
15	V'TSEWANG DU TEMPLE D'OPIUM	2004	2	12	3	0	25 %	0 %	2	0	17 %	0 %	2	0	17 %	0 %
16	FOO SUNDARI	2006	4	11	4	1	36 %	25 %	4	0	36 %	0 %	6	1	55 %	17 %
17	MEI DAN PICASSO	2006	2	10	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %	1	1	10 %	100 %
18	OF ZLAZANO LAN-BU	2004	1	10	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	1	1	10 %	100 %
19	BHOJA DEL DHAR-MAPURI	2011	1	10	1	1	10 %	100 %	1	0	10 %	0 %	2	0	20 %	0 %
20	RISHIWA FEI-LIAN	2008	1	10	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*

Taulukko 33: Urosten jälkeläistilasto, lähde: koiranet 19.9.2014

Selkeästi eniten tutkittuja jälkeläisiä lonkkien ja kyynärien suhteen on uroksilla Lafahhs Lha Gyalo La Yin Jalo, Double Eye Aslakki sekä Chuba Tejakes Namahu Du Domaine De Toundra, kaikilla yli 10 kuvattua jälkeläistä. Alle kymmenen kuvattua jälkeläistä on neljällä uroksella ja alle viisi kuvattua jälkeläistä on 11 uroksella. Kahdella uroksella ei ole lainkaan tutkittuja jälkeläisiä.

Silmien osalta kolmella uroksella Chuba Tejakes Namahu Du Domaine De Toundra, Double Eye Aslakki sekä Of Zlazano La-Gor on eniten tutkittuja jälkeläisiä kymmenen tai enemmän. Viidellä uroksella on

alle kymmenen tutkittua jälkeläistä ja 11 uroksella alle viisi tutkittua jälkeläistä. Yhdellä uroksella ei ole lainkaan tutkittuja jälkeläisiä.

Urosten osalta lonkkien, kyynärien ja silmien osalta tutkimustuloksia on tällä hetkellä niin vähän, ettei niistä voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

	Narttu	Synt.	Pennut		Lonkat				Kyynärnivelet				Silmät			
			Pentueet sekä pennut		T	S	T %	S %	T	S	T %	S %	T	S	T %	S %
1	CHENPOREWA ISHA IMANDAR TO DOUBLE EYE	2009	3	26	7	2	27 %	29 %	7	1	27 %	14 %	9	1	35 %	11 %
2	CHENPOREWA HUM HARITI OF DOUBLE EYE	2008	3	23	5	0	22 %	0 %	5	1	22 %	20 %	5	1	22 %	20 %
3	DAR SHING DARLA	2009	3	21	9	1	43 %	11 %	9	1	43 %	11 %	8	0	38 %	0 %
4	TEJAKES DESMORE	2005	2	19	4	1	21 %	25 %	4	0	21 %	0 %	6	2	32 %	33 %
5	DOUBLE EYE CHIKHAI	2010	2	18	4	1	22 %	25 %	4	0	22 %	0 %	8	1	44 %	12 %
6	TEJAKES DAMILLY	2005	3	17	3	2	18 %	67 %	2	0	12 %	0 %	1	0	6 %	*
7	BUMO SONGCÄN GAMPO	2006	2	17	10	1	59 %	10 %	9	3	53 %	33 %	10	0	59 %	0 %
8	NAMAHU'S ANG-KI CHII	2009	2	16	4	1	25 %	25 %	4	0	25 %	0 %	4	3	25 %	75 %
9	HANUMILA'S YAN-PO	2006	2	15	7	4	47 %	57 %	6	0	40 %	0 %	7	1	47 %	14 %
10	TEJAKES METTE-MARIT	2007	2	14	1	0	7 %	*	1	0	7 %	*	1	1	7 %	*
11	OF ZLAZANO GYA GYA	2006	2	13	2	0	15 %	0 %	2	0	15 %	0 %	2	0	15 %	0 %
12	TEJAKES DAKINI NAMAHU	2005	2	13	4	3	31 %	75 %	4	0	31 %	0 %	4	1	31 %	25 %
13	OF ZLAZANO YUMBAN	2006	2	12	7	3	58 %	43 %	7	0	58 %	0 %	7	3	58 %	43 %
14	YAN-MA'S VIANNE	2004	1	10	4	4	40 %	100 %	4	1	40 %	25 %	3	0	30 %	0 %
15	DREAM CHASER'S CAYA CELINDA	2004	2	10	4	2	40 %	50 %	3	0	30 %	0 %	5	3	50 %	60 %
16	OF ZLAZANO LINGKA	2010	1	10	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %	1	0	10 %	0 %
17	TIGIDAS I-MSE VIMSE	2010	1	10	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*
18	LOCHAN SILVER	2007	2	9	1	1	11 %	100 %	1	0	11 %	0 %	1	1	11 %	100 %
19	ZERIIDA'S LUNA	2008	1	9	3	1	33 %	33 %	3	0	33 %	0 %	3	1	33 %	33 %
20	TEJAKES PRADA	2006	1	9	2	0	22 %	0 %	2	1	22 %	50 %	2	0	22 %	0 %

Taulukko 34: Narttujen jälkeläistilasto, lähde: koiranet 19.9.2014

Eniten tutkittuja jälkeläisiä lonkkien ja kyynärien suhteen on nartuilla Bumo Songcän Gampo ja Dar Shing Darla. Ensin mainitulla on 10 jälkeläisellä kuvattu lonkat ja yhdeksällä kyynärät. Toisen nartun jälkeläisistä on yhdeksällä kuvattu sekä lonkat että kyynärät. kaikilla yli 10 kuvattua jälkeläistä. Alle yhdeksän kuvattua jälkeläistä on neljällä nartulla ja alle viisi kuvattua jälkeläistä on 13 nartulla. Yhdellä nartulla ei ole lainkaan tutkittuja jälkeläisiä.

Silmien osalta neljällä nartulla Bumo Songcän Gampo, Chenporewa Isha Imandar To Double Eye, Dar Shing Darla ja Double Eye Chikhai on eniten tutkittuja jälkeläisiä 8 - 10 koiraa. Viidellä nartulla on alle kahdeksan tutkittua jälkeläistä ja 10 nartulla alle viisi tutkittua jälkeläistä. Yhdellä nartulla ei ole lainkaan tutkittuja jälkeläisiä.

Narttujen jälkeläisten tutkimustilanne on vielä heikompi kuin urosten. Lonkkien, kyynärien ja silmien osalta tutkimustuloksia on tällä hetkellä niin vähän, ettei niistä voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Koska taulukko sisältää kaikki koirien tämän hetken jälkeläiset, myös ne jotka eivät ole vielä kuvaus- tai tutkimuskäisiä, vääristää tämä seikka tilastoa.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Rotu liittyi PEVISA:an ensimmäisen tavoiteohjelman aikana (vuonna 2002 silmien ja lonkkien osalta) jonka voidaan katsoa lisänneen tietoa tiibetinmastiffeilla esiintyvistä lonkkanivelen kehityshäiriöstä, sekä sen vastustamisesta. Vuodesta 2002 lonkkanivelten kuvausmäärät ovat lisääntyneet ja tulokset parantuneet.

Ensimmäinen rodun terveystarkastus järjestettiin vuonna 2005. Valitettavasti kasvattajien, harrastajien ja rotujärjestön yhteistyön kangerteleminen on vaikeuttanut terveystilastojen kirjaamista menneinäkin vuosina. Ensimmäisen terveystarkastuksen jälkeen lisääntyi pelko "alkukantaisen ja terveen rodun" maineen pilaamisesta.

Rotujärjestö on jatkanut tehostettua jäsenhankintaa ja tiedotustaan tarjoamalla kasvattajille mahdollisuuden liittää uusi pennunostaja (hänen suostumuksellaan) rotuyhdistyksen jäseneksi alennettuun hintaan. Jäsenmäärä on noussut tasaisesti. Vuosittain on järjestetty rodun erikoisnäyttely ja MH-luonnekuvaus. Rotujärjestö ylläpitää uros- ja pentulistaa. Rekisteröintimäärä on pysynyt tasaisena, tuontikoirien määrä on hieman laskenut, muutamia alkuperäisalueelta tuotuja koiria on käytetty jalostukseen.

	Toivotut tavoitteet	Toimenpide	Tulos
Jalostuspohja	<ul style="list-style-type: none"> - Jalostukseen käytetyt koirat mahd. terveitä. - Geenipooli leventyy jalostusmateriaalin laajasta käytöstä. - Tuontikoirat uusista linjoista. - Kaksoisastutus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pentulistalla olevien pentueiden vanhemmista pitää ilmoittaa myös virallisten tutkimusten ulkopuoliset löydökset/tulokset - Kehotettu tuomaan koiria uusista linjoista, ja tutustumaan kaksoisastutuksen mahdollisuuksiin - Suositeltu sukusiitosraja-arvoa 6,5 kuudella sukupolvella laskettuna - Jalostusuroslistaa ylläpidetty, listan vaatimukset pidetty helposti saavutettavina tutkituille "kotikoirille" 	<ul style="list-style-type: none"> - Jalostukseen käytettävät koirat ovat Pevisa-tutkittuja, ja vapaaehtoisia tutkimuksia tehdään - Pentulistan vanhemmista on kerrottu myös virallisten tutkimusten ulkopuolisia terveystuloksia - Tervelonkkaisten yhdistelmien (eli A+A, A+B, B+B) määrä on lisääntynyt - Tehollinen populaatio on kasvanut - Kaksoisastutuksia tehty useita
Suosio	<ul style="list-style-type: none"> - Suosio vakaa, kaikki pennut saavat hyvän kodin. - Tarjonta = kysyntä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rodun tunnettavuutta lisätty esim. info-piste voittaja näyttelyissä - Yhdistyksen kotisivuja uudistettu ja kehitetty, yhdistyksellä FB sivu - Järjestetty epävirallisia tapahtumia, mätsäreitä ja värierikoisnäyttely 	<ul style="list-style-type: none"> - Tietoisuus rodusta on lisääntynyt - Pennuista on ollut joinakin vuosina ylitarjontaa. - Halpatuonnit vaikka kotimaisiakin pentuja olisi saatavilla.

Kasvattajat	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvattajat koulutautuvat joko itse tai rotujärjestön kautta; ymmärretään perinnöllisyys ja terveysasiat. - Kasvattajien välit avoimet keskenään. - Kasvattajat saavat pennunostajat ymmärtämään mikä tiibetinmastiffi on. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jaettu tietoa kasvatusta/ jalostusaiheisista koulutuspäivistä - Yhdistyksen kasvattajalistalla olevien kasvattajien vastattava terveyskyselyihin ja pentuiseurantaan - Rotujärjestö luo pentuoppaan, jota kasvattajat voivat jakaa uusille pennunostajille. 	<ul style="list-style-type: none"> - Järjestetty kasvattajapäivät ja tarjottu mahdollisuutta osallistua muiden rotujen yhteisille kasvattajapäiville. - Kesäpäivät järjestetty vuosittain. - Pentuopas julkaistu. - Vähemmän rekisteröimättömiä pentuja.
Luonne	<ul style="list-style-type: none"> - Luonteet ovat rotumääritelmän mukaisia. Ei aggressiivisia ja arkoja koiria. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan - Järjestetty lähes vuosittain rodulle oma MH-luonnekuvaus - Yhdistys on tukenut toimihenkilöidensä koulutusta mm. MH-koulutuksen osalta 	<ul style="list-style-type: none"> - Enemmän MH ja LTE tuloksia - Rotujärjestöllä oma MH-kuvauskalusto ja toimihenkilöt - Joitakin koiria on edelleen hylätty näyttelyssä aggressiivisen tai liian araan käyttäytymisen vuoksi
Ulkomuoto	<ul style="list-style-type: none"> - Kauniita, tervrakenteisia koiria, joiden liikkeet ovat hyvät. Ei liioittelua eikä pieniä koiria. 	<ul style="list-style-type: none"> -Rodussa ei ole tapahtunut selvää kahtiajakoa -Järjestetty ulkomuototuomarikoulutusta, koulutukseen pyritty tuomaan laajasti erilaisia koiria -Kehotettu välttämään liioiteltuja piirteitä jalostuksessa -Anottu erikoisnäyttely vuosittain 	<ul style="list-style-type: none"> -Näyttelyt ovat ohjanneet koon ja koiran ulkomuodon kehittymistä massiivisemmiksi -Rodun ulkomuodollinen monimuotoisuus on säilynyt, ja väriin perusteella arvostelu vähentynyt -Rodun erikoisnäyttely on järjestetty vuosittain -Uusia ulkomuototuomareita valmistunut rodulle
Terveys	<ul style="list-style-type: none"> - Vakavat sairaudet selvästi vähentyneet. - Demodikoosi vähenee, mutta hitaasti. Yleinen terveydentila suurimmalla osalla hyvä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Yhdistys tukenut PEVISA-tutkimusten teettämistä joukkotutkimuksin ja rahallisesti - PRA koirien ja näiden lähisukulaisten silmätutkimuksia tuettu tavallista suuremmalla summalla - Suositeltu ettei kilpirauhasen vajaatoimintaa/demodikoosia sairastavia koiria käytetä jalostukseen - Terveyskysely järjestetty kahdesti ohjelman voimassaoloaikana 	<ul style="list-style-type: none"> -Demodikoosia esiintyy edelleen -PRA-koirien lähisukulaisia tutkittu (ei uusia tapauksia) -v. 2014 terveystutkimukseen tuli paljon vastauksia -Terveystutkimus on jatkuvasti avoinna ja täytettävissä netissä -Uusia vakavia perinnöllisiä sairauksia ei ole tullut esiin
PEVISA	<ul style="list-style-type: none"> - Rotu pysyy PEVISA:ssa, lisätty joitakin raja-arvoja tai sairauksia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aloitettu uuden JTO:n laadinta, jotta PEVISA-ohjelma pysyy voimassa katkeamattomana. - Jälkeläisrajoitetta ja kynnärtutkimusta toivottiin PEVISA:an. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusi JTO laadittu. - Pevisa-ohjelmaan lisättiin koirakohtainen sekä jälkeläismäärärajoite että kynnärtutkimuspakko.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuskäytön ulkopuolelle ovat ohjelman aikana jääneet ne koirat joilla on jälkeläismäärä tullut täyteen. Eli 2014 loppuun mennessä 3 urosta. Yksi pentue rekisteröity EJ-rekisteriin PEVISA:n vuoksi. Lisäksi Kennelliiton yleinen jalostusstrategia ja koirarekisteriohje estävät E-lonkkaisten (3% tutkituista) ja 3-kynnärtuloksen saaneiden (3% tutkituista) koirien jälkeläisten FI/ER rekisteröinnin. Jalostussuositusten

vuoksi jalostuksen ulkopuolelle jääneistä tutkituista/testatuista koirista ei ole tarkkaa tietoa koska näistä päätöksistä ei yleensä ilmoiteta rotujärjestölle.

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

PEVISA:an voitaisiin lisätä lonkka- kyynärnivelten osalta raja-arvot, tämä on ollut myös SKL jalostustieteellisen toimikunnan toive. PEVISA:an voisi lisätä sisäsiitos raja-arvon esim. 6,25% laskettuna 6:llä sukupolvella. Kennelliiton yleinen jalostusstrategia suosittelee yhdistelmiä, joissa yksittäinen koira ei ensimmäisen kolmen polven sukutaulussa esiinny useammin kuin kerran, jolloin sukukatkerroin on 1.0 (100 % sukutaulusta eri koiria), ja joissa neljän polven sukukatkerroin on yli 0.90 (90 % sukutaulusta eri koiria).

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Alla olevassa taulukossa esitetään seuraavan viiden vuoden tavoitteet jalostuspohjalle, luonteelle, käyttöominaisuuksille, terveydelle, lisääntymiselle ja ulkomuodolle. Tavoitteet on asetettu kohtien 4.1.4, 4.2.7, 4.3.6 ja 4.4.4 perusteella. Tavoitteiden toteutumisen tilaa voidaan seurata seuraavan JTO-päivityksen yhteydessä.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
<ul style="list-style-type: none"> - Jalostuspohja on laaja. Erisukuisia uroksia ja narttuja on paljon käytettävissä jalostukseen. - Yksittäisen koiran jälkeläismäärä on maksimissaan 30 pentua. - Jalostukseen käytetyt koirat eivät ole sukua keskenään. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eri sukuisten jalostuskoirien määrää ja käyttöä lisätään. Tuontikoiria on tuotava eri linjoista kuin mitä Suomessa jo on. - Pevisa-tutkittuja uroksia saatava lisää yhdistyksen uroslistalle, tällä hetkellä listalla on 13 koiraa. - Kasvattajia tulee valistaa lisää jalostuspohjan laajuudesta ja sen merkityksestä monimuotoisuuteen. - PEVISA-ohjelma rajoittaa yksittäisten koirien liiallista käyttöä. - Lähisukulaisparituksia ei tehdä. - Sisäsiitos saa olla maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea) esim. rotujärjestön pentulistalla olevissa yhdistelmissä. - Kiinnitetään huomiota yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään, joka on usealla koiralla voimakkaassa nousussa, ja johtaa lopulta sukusiitosasteen nousuun. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eri sukuisia jalostuskoiria on riittävästi saatavilla. Urosten ja narttujen jälkeläistilastossa keskinäiset sukulaisuussuhteet ovat vähentyneet. - Pevisa-tutkittuja kotikoiria saadaan enemmän uroslistalle, tavoitteena on, että listalla olisi 30 koiraa viiden vuoden päästä. - Kasvattajilla on enemmän tietoa jalostuksesta, monimuotoisuudesta ja sukusiitoksesta sekä näiden merkityksestä koirien hyvinvoinnille - Yksittäisille koirille rekisteröidään maksimissaan 30 jälkeläistä. - Yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärä on saatu tasaantumaan, maksimissaan 35 jälkeläistä 10 vuoden aikavälillä.

<ul style="list-style-type: none"> - Luonnetestattujen ja MH-kuvattujen koirien osuus kasvaa huomattavasti. - Jokainen jalostuskoira kuvataan tai testataan ennen toista pentuetta. - Luonteen osalta tavoitteena ovat pennut joilta löytyy vielä työominaisuuksia sekä taipumusta vahtimiseen. Kuitenkin koirien tulee soveltua nyky-yhteiskuntaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedotettu luonteen tärkeydestä jalostuksessa, kannustettu testauttamiseen ja kuvauttamiseen. - Rotujärjestö järjestää omia luonnekuvauksia. - Kasvattajat innostavat uusia tiibetinmastiffien omistajia osallistumaan sekä vievät omia koiriaan enemmän kuvauksiin/testeihin. - Suositus, että kaikki jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan. - Kasvattajia valaistetaan lisää luonteen tärkeydestä nyky-yhteiskunnassa. - Pyritään samalla vaalimaan rodunomaisia ominaisuuksia (laumanvartija) käyttämällä jalostukseen koiria joilla näitä vielä on. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rotujärjestö järjestää joka vuosi oman MH-luonnekuvauksen. - Suurin osa (90%) jalostukseen käytettävistä koirista on testattu/kuvattu. (aikavälillä 10v.) - Kasvattajat pitävät kuvausta/testiä tärkeänä jalostuksen työkaluna. - Luonteista halutaan lisää tietoa testien/kuvausten avulla. - Aggressiivisia tai liian arkoja koiria ei käytetä jalostukseen. - Maatiloille saadaan lisää hyviä työkoiria -> tiibetinmastiffin käyttö työkoirana yleistyy.
<ul style="list-style-type: none"> - PEVISA:lla vastustettavien sairauksien tutkimusprosentti nousee. - D ja E-lonkkaisten määrä vähenee. - Kyynärtulokset ovat maksimissaan 1/1, mieluiten 0/0. - PRA-tapauksia ei tule lisää esiin. - Entropium, HC ja muut vakavat silmänsairaudet vähenevät. - Distichiasis pysyy lievä asteisena. - Autoimmuunisairaudet vähenevät. - Kilpirauhasen vajaatoiminnasta rodussa saadaan enemmän tietoa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Omistajia kehoitetaan tutkimaan enemmän koiria, porkkanana yhdistyksen maksama tuki. - Järjestetään lisää joukkokuvauksia. - Asetetaan rajoituksia/suosituksia jalostukseen käytettäville yhdistelmille. - Järjestetään joukkotutkimuksia esim. kilpirauhasen vajaatoiminnan osalta. - Terveyskysely järjestetään joka toinen vuosi ja tietoja voi täydentää 	<ul style="list-style-type: none"> - Joukkokuvauksia sekä -tutkimuksia järjestetään väh. kerran vuodessa. - PEVISA:an on asetettu raja-arvo lonkkien ja kyynärien osalta. - Silmänsairaita koiria ei yhdistetä keskenään, vakavia silmänsairauksia sairastavia koiria ei käytetä lainkaan jalostukseen. - Autoimmuunisairaita koiria ei käytetä jalostukseen. - Mahdollisimman moni omistaja täyttää terveystarkastuksen ja vastauksia saadaan vähintään 30% sukupolven rekisteröintimäärästä.
<ul style="list-style-type: none"> - Ulkokuodon perustana on terve rakenne. Koirien koko ei jatka kasvamistaan. - Liian runsaat ja huonosti säätävät turkit vähentyvät. - Koirien rakenteet ja varsinkin takapäät paranevat huomattavasti. Ristiside ongelmat vähenevät. - Mastiffeja muistuttavat molossimaiset koirat vähenevät jalostuksessa. - Koirat omaavat oikean sivukuvan, josta rodun voi heti tunnistaa. - Oikean itämaisän ilmeen säilyminen rodussa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ulkokuodon osalta liioiteltuja piirteitä tulee välttää, kuten ylimääräinen löysä nahka, liian runsas turkki ja liian suuri koko. Rotumääritelmään tulee saada Euroopan neuvoston lemmikki-eläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. - Muistutetaan ulkomuoto-omaisuuksia ja kasvattajia, että rotu kuuluu rotumääritelmän mukaan alaryhmään vuoristotyyppi, ei mastiffityyppi. - Rakenteen osalta kiinnitettävä huomiota nykyistä enemmän koirien takapäihin ja liikkeisiin. - Käytetään enemmän jalostukseen koiria joilla on hyvät ja terveet liikkeet, sekä lisäksi oikein kulmautunut takaosa jossa vahva leveä reisi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rotumääritelmään on asetettu Euroopan neuvoston lemmikki-eläinten jalostusta koskevan päätöslauselman mukainen enimmäiskoko. - Ylimääräisen nahan ja turkin määrä ei ole kasvanut. - Turkit ovat säänkestäviä. - Takaosat ja rakenteet ovat parantuneet. - Ristisideongelmat vähentyneet 50% - Liioitellut piirteet eivät yleisty rodussa. - Rotu on pysynyt elastisesti liikkuvana ja ryhdikkään silhuetin omaavana. - Koirilla hyvät itämaisät ilmeet.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Tällä hetkellä tiibetinmastiffien PEVISA-ohjelma kattaa lonkat, kynärät ja silmät. Minimi lonkka- ja kynärkuvausikä on 18 kk. Yli vuoden ikäiselle koiralle silmätutkimuslausunto on voimassa 24 kk. Tällä hetkellä PEVISA:an ei ole asetettu raja-arvoja tutkimustulosten suhteen. Rotujärjestö on asettanut PEVISA:an jälkeläismäärälle ylärajan (30 pentua 1.1.2010 alkaen).

Rotuyhdistyksen antamia suosituksia jalostukseen käytettäville koirille:

- Lonkat: D-lonkkaiset tulisi mahdollisuuksien mukaan karsia jalostuksesta. Mikäli D-lonkkaista koiraa käytetään, tulee jalostuskumppaniksi valita A- tai B-lonkkainen koira. E-lonkkaisia koiria ei saa käyttää jalostukseen, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.
- Kynärät: Rotuyhdistys suosittelee että, tuloksen 1/1 tai 1/0 saaneille koirille valitaan kumppaniksi koira jonka tulos on 0/0. Tuloksen 2 saaneita koiria ei suositella jalostukseen. 3-tuloksen koiria tule käyttää ollenkaan, tulos estää pentujen rekisteröinnin FI-rekisteriin.
- Muut yleisesti esiintyvät luustosairaudet: Ristisideongelmaisia tai ristisideleikattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet:

- PRA:han sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.
- HC:n sairastunutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- PHTVL/PHPV muutokset jaetaan asteikolla 1-6. On suositeltavaa että yksilöt joilla muutokset ovat asteikolla 2 tai yli ei käytettäisi jalostukseen. 1 asteen muutokset omaava koira voidaan parittaa terveen kanssa.
- Membranan pupillaris persistens, PPM (synnyynnäinen iiriksen kehityshäiriö). On suositeltavaa, ettei jalostuksessa yhdistettäisi kahta sairasta koiraa, tai linjoja joissa sitä esiintyy yleisesti.
- RD: GRD ja TRD diagnosoituja koiria ei tule käyttää jalostukseen. MRD yksilölle tulee käyttää tervettä parituskumppania.
- Distichiasis, (ylimääräisiä silmäripsiä). Rotujärjestö suosittelee että koiralle jolla on ylimääräisiä ripsiä, valittaisiin terve kumppani.
- Entropium/ektropium, lieväasteinen josta ei ole haittaa koiran jokapäiväistä elämää, voidaan parittaa terveen kanssa, vakavampia muotoja ei tule käyttää jalostukseen. Operoitua koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
- Makrolebharon-lausunnon saanut koira on suositeltavaa yhdistää terveysilmäisen koiran kanssa.
- Kirsikkasilmäiselle yksilölle suositellaan tervettä parituskumppania.

Autoimmuunisairaudet:

- Demodikoosikoiria (sikaripunkki) ei saa käyttää jalostukseen. Myös paikallista demodikoosia sairastaneet tai siitä toipuneet koirat tulee jättää pois jalostuksesta. Lisäksi kahta demodikooista toipunutta tai niiden lähisukulaista ei tulisi yhdistää.
- Kilpirauhasen vajaatoimintaan sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen.

Epilepsia:

- Sairaita koiria ei saa käyttää jalostukseen. Rotujärjestö suosittelee, ettei yhdistettäisi koiria joiden suvussa sairautta on esiintynyt.

Allergia/atopia:

- Allergiasta tai atopiasta kärsivää koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Luonne

- Arkaa tai aggressiivista koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Suositellaan että jalostuskoirat luonnetestataan tai MH-kuvataan.

Ulkomuoto

- Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla hyvin kulmautuneita, eikä niillä saa olla Kennelliiton epäterveiden piirteiden listalla lueteltuja anatomisia ongelmia.
- Suositellaan näyttelykäyntiä tai jalostustarkastusta.

Lisäksi jalostuksessa tulee suosia terveitä, pitkäikäisistä suvuista polveutuvia koiria. Kirurgisesti korjattuja koiria ei tule käyttää jalostukseen. Sukusiitoskertoimeksi rotujärjestö suosittelee maksimissaan 6,25 % (6 sukupolvea).

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestön tavoite on säilyttää rotu mahdollisimman terveenä ja geenipooliltaan riittävän laajana. Kasvattajia on kannustettava uusien ja monimuotoisempien yhdistelmien tekoon.

Rodulla esiintyy autoimmuunisairauksia, joka ilmenee mm. demodikoosina sekä kilpirauhasen vajaatoimintana. Autoimmuunisairaudet voivat viitata koirien yleisen vastustuskyvyn laskuun ja immuunijärjestelmän heikkouteen, joka on liitetty sisäsiitosdepressioon. Näitä pidetään usein rodun vitaliteetin laskua osoittavana oireena.

Tässäkin suhteessa rodun geneettisen monimuotoisuuden ylläpitäminen nousee ensiarvoisen tärkeäksi. Uusien tuontikoirien tuonti suvuista, joita Suomesta ei löydy, on ensiarvoisen tärkeää.

Rodulle olisi hyvä asettaa esimerkiksi sisäsiitos raja-arvo, jonka ylittäviä pentueita ei rekisteröitäisi. Tämä on mahdollista toteuttaa PEVISA:ssa. Myös toisen polven jälkeläismääriin tulee tulevaisuudessa kiinnittää suurempaa huomiota.

Terveyskyselyjä järjestetään noin joka toinen vuosi. Edellinen on tehty 2014. Vastauksia tuli 183 tiibetinmastiffista. Joukkokuvauksia ja -tutkimuksia olisi hyvä järjestää kerran vuodessa, jotta esim. kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavia koiria ja sukuja saataisiin enemmän selville.

Rotujärjestö tukee kasvattajien tiedon hankintaa ja kouluttautumista jalostuksen saralla, mm. informoi kennelliiton järjestämistä koulutuksista ja osallistumalla kurssimaksuihin.

Rotujärjestö järjestää vuosittain MH-luonnekuvauksen johon toivotaan mahdollisimman monen tiibetinmastiffin osallistuvan. Kasvattajia on myös innostettava tuomaan kasvattejaan enemmän MH-luonnekuvauksiin sekä luonnetesteihin. Luonteista tulee saada enemmän tietoa kuin tällä hetkellä.

Jalostusuroslistalle täytyy saada lisää koiria. Listalle pääsyn vaatimukset on siksi hyvä pitää helposti saavutettavina, etteivät kovat vaatimukset karkottaisi terveiden kotikoirien omistajia pois.

Ulkomuototuomareita koulutetaan tarpeen mukaan. Tarvittaessa järjestetään myös täydennyskoulutusta.

Rotujärjestön tulee korostaa kasvattajille vastuutaan myymistään pennuista, terveysriskit pitää mainita koiran ostajalle ja luonteesta tulee keskustella mahdollisimman realistisesti. Pitää saada ostaja ymmärtämään mikä tiibetinmastiffi on. Rotujärjestö on tehnyt oman pentuoppaan jossa on myös hyödyllistä tietoa uusille pennunostajille.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> * Terveys; rotu on melko terve, vähän tilastoituja vakavia perinnöllisiä sairauksia * Ulkomuoto; koira on kaunis ja runsaskin turkki on oikeanlaatuisena helpohoitoinen * Luonne; koirat pääsääntöisesti hyvähermoisia ja lapsiperheeseen sopivia * Käyttö; joka sään koira, kestää hyvin Suomen kylmää ilmastoa 	<ul style="list-style-type: none"> * Geenipohja liian kapea. Samoja sukulinjoja käytetään jalostukseen liikaa * Rotu ei sovellu kaikkiin olosuhteisiin, esim. kovaääninen vahtiminen saattaa aiheuttaa ongelmia * Rotu kuuluu vaikeasti koulutettaviin * Rodun alkukantaisuus saattaa aiheuttaa yllätyksiä mikäli rotuun ei ole perehdytty etukäteen.
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> * Lisääntynyt kiinnostus laumanvartijoiden käytöstä petotorjunnassa * Pentujen hinnat ovat pysyneet kohtuullisena * Kontaktit ulkomaille lisääntyneet ja helpottuneet (facebook, internet jne.) * Lisääntyvä maallemuutto. Halutaan turvaa hyvän vahtikoiran muodossa * Rotujärjestön aktivoituminen MH-kuvauksen suhteen 	<ul style="list-style-type: none"> * Kasvattajat myyvät koiria väärin olosuhteisiin * Luonteiden muuttuminen liian aggressiiviksi tai aroiksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyypillisempää toisenlaisille laumanvartijoille lisääntyy * Geenipoolin kaventuminen johtaa resessiivisesti periytyvien vikojen sairauksien lisääntymiseen * Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien, harrastajien välillä. Yhteistyö vaikeutuu. * Sairauksien/luonnevikojen salailu * Näyttelymenestys ohjaa liikaa jalostusta

Taulukko 35. Uhat ja mahdollisuudet

Varautuminen ongelmiin

Ongelma; Jalostuspohjan kaventuminen ja siitä johtuvat lisääntyneet terveysongelmat

Synnä liian kapea geenipooli ja siitä johtuva korkea sukusiitosaste. Rotujärjestö on asettanut PEVISA rajoituksia yksittäisen koiran jalostuskäytölle (30 pentua 1.1.2010 alkaen). Jatkossa myös yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärään tullaan kiinnittämään huomiota. Rotujärjestön pentulistalle hyväksyttävillä yhdistelmillä määritellään maksimi sisäsiitoskerroin.

Suomeen on saatava lisää tuontikoiria mahdollisimman monista eri linjoista. Rotujärjestö valistaa kasvattajia asian tärkeydestä.

Rotujärjestö tuo jatkossakin esille terveystarkastusten tärkeyden ja aktivoi jäseniään teettämään myös ns. kotikoirille viralliset lonkka- ja kyynärkuvaukset sekä silmätarkastuksen.

Joukkokuvausmahdollisuuksia tiibetinmastiffeille järjestetään useita vuosittain ja yhdistys tukee omistajia osallistumalla kustannuksiin.

Rotujärjestö järjestää myös jalostustarkastuksia ja erikoisnäyttelyitä joihin pyritään saamaan mahdollisimman monipuolinen osallistujajakaarti.

Rotujärjestö ylläpitää kontakteja muitten maitten rotujärjestöihin pyrkien vaihtamaan näiden kanssa mahdollisimman paljon tietoa mm. terveydestä ja sopivista tuontikoirista. Rotujärjestöllä on valittu 2007 alkaen oma kansainvälinen yhteyshenkilö jonka tehtävä tämä on.

Toteutuessaan ongelma merkitsee sitä, että sairaudet tulevat rodussa voimakkaammin esille, jalostus vaikeutuu ja pentukysyntä vähenee.

Ongelma; Luonteiden muuttuminen liian aggressiiviseksi tai liian aroiksi, liiallinen terävyys ja kovuus, joka on tyypillisempää toisenlaisille laumanvartijoille lisääntyy

Syyt: koirien luonteisiin ei kiinnitetä riittävästi huomiota. Koira joka on vaarallinen ympäristölleen eikä ole omistajan hallittavissa ei ole sovelias jalostukseen. Kasvattajien tulee muistaa jalostuskoiria valitessaan, että vaikka tiibetinmastiffin alkuperäinen käyttötarkoitus on vahtiminen, on vahtimisominaisuuksien sovelluttava tämän päivän yhteiskuntaan. Myös liian arkojen koirien käyttö jalostukseen ei ole hyväksyttävää. Usein tällainen koira voi olla hyvin sulkeutunut ja antaa ulospäin hyvinkin huomaamattomia signaaleja pelosta. Toisin sanoen salakavala ja hyökätä täysin varoittamatta.

Rotujärjestö järjestää vuosittain MH-luonnekuvauksen joka on yksi luonteen mittari. Tiibetinmastiffeilla on etusija osallistua kuvaukseen. Olisi toivottavaa että jokainen jalostukseen käytetty koira joko MH-luonnekuvattaisiin tai luonnetestattaisiin. Luonteisiin tulee myös kiinnittää enemmän huomiota esim. näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa. Tiibetinmastiffin tulee olla oman reviirin ulkopuolella välinpitämättömän ja käsiteltävissä.

Luonteiden seurannan lisäksi olisi hyvä järjestää tiibetinmastiffeille suunnattu kotikäyttäytymiskysely vuoden 2015 aikana.

Toteutuessaan ongelma tulee olemaan todella suuri. Tälläkään hetkellä tiibetinmastiffin pennuille ei ole helppoa löytää oikeita omistajia ja sopivia elinympäristöjä. Jos koirien luonteet muuttuvat todella aggressiiviseksi tai aroiksi, ne eivät enää sovi Suomen elinoloihin.

Ongelma; Kasvattajat myyvät koiria vääränlaisiin elinympäristöihin

Syyt; Pentuja ei aina helppo saada kaupaksi jolloin kriteerejä alennetaan.

Yleinen suhtautuminen koiriin on muuttunut negatiivisemmaksi ja ihmisten yleinen häiriönsietokyky on alentunut – koiran omistajineen on sopeuduttava tähän vallitsevaan tilaan.

Rodun alkukantaisuus ja ulkonäkö viehättävät monia ja pentua saatetaan alkaa hankkimaan ajattelematta ollenkaan onko oma elinympäristö laumanvartijalle sovelias. Esimerkiksi vahtiominaisuus, jota tältä rodulta on mahdoton kouluttaa kokonaan pois, voimistuu öisin ja saattaa aiheuttaa ylitsepääsemättömiä ongelmia liian tiheästi asutussa ympäristössä.

Matala koulutettavuustaso ja laumanvartijoille ominainen herkkyyden /itsenäisyys vaativat omistajalta paitsi pitkää mieltä, myös määrätietoisuutta – täysin kouluttamatta jätetty koira on aina mahdollinen uhka ympäristölleen.

Kasvattajien tulee antaa kaikille rodusta kiinnostuneille rehellistä tietoa rodusta ja sen vaatimuksista. Kasvattajalla on aina myös oikeus kieltäytyä myymästä pentua mikäli esim. olosuhteissa on jotain epäselvää. Väärille ihmisille tai väärin olosuhteisiin myydyt koirat yleensä päätyvät kiertoon, tai ne lopetetaan ”pitovaikeuksien” takia. Näiden koirien määrä on suorassa suhteessa rodun maineeseen.

Rotujärjestön tehtävänä on korostaa kasvattajille rodun vaatimuksia.

Ongelma; Ristiriidat rotuyhdistyksen, kasvattajien ja harrastajien välillä.

Syyt tähän ongelmaan ovat moninaiset lähtien siitä tosiasista, että rakkaus tähän rotuun on tuonut yhteen hyvin erilaisia ihmisiä omine mielipiteineen. Ihmisiä, jotka välttämättä eivät oikeasti tunne toisiaan, vaan kokoontuvat yhteen hetkeksi muutaman kerran vuodessa, tai ovat yhteydessä vain sähköpostin välityksellä.

Ihmisten välisten ristiriitojen vähentämiseen tai peräti poistamiseen ei ole olemassa mitään yhtä ja toimivaa ratkaisua. Mitä rotuyhdistys voi kuitenkin tehdä, on kohdella kaikkia jäseniään tasa-arvoisesti ja pitää yllä ilmapiiriä, jossa jokaisella on yhtäläinen oikeus sanoa mielipiteensä ja tulla myös kuulluksi. Tehdyt päätökset ja linjaukset ovat kuitenkin kompromisseja jolloin mielipahaa ei aina voida välttää.

6.5 Tavoiteohjelman toimintasuunnitelma ja seuranta

Toimenpiteet;

Jalostus:

- PEVISA tutkittuja uroksia lisää yhdistyksen uroslistalle -> tavoitteena, että listalla vähintään 30 koiraa seuraavan viiden vuoden sisällä
- Määritellään sisäsiitoskerroin rotujärjestön pentulistalle hyväksyttävälle yhdistelmille -> sisäsiitoskerroin saa olla maksimissaan 6,25% (6 sukupolvea)
- Yksittäisten koirien toisen polven jälkeläismäärää aletaan seurata -> jälkeläismäärä tavoite maksimissaan 35 jälkeläistä 10 vuoden aikavälillä
- Tuontikoiria suositellaan tuotavaksi uusista linjoista

Luonne:

- Rotuyhdistys järjestää omia luonnekuvauksia kerran vuodessa
- Suositellaan kaikille jalostuskoirille luonnetestausta tai MH-kuvausta -> tavoitteena, että suurin osa (90%) jalostukseen käytettävistä koirista on testattu/kuvattu (aikavälillä 10v)

Terveys:

- Järjestetään joukkotarkastustapahtumia lonkka/kyynär/silmät -> rotujärjestö tukee tarkastuksia rahallisesti
- Järjestetään joukkotutkimuksia esim. kilpirauhasen vajaatoiminnan osalta -> saadaan lisätietoa rodussa ilmenevistä sairauksista
- Järjestetään terveyskysely joka toinen vuosi

Ulkomuoto:

- Ulkomuototuomarikoulutus pidetään vuosittain, vähintään joka toinen vuosi.

Lisäksi rotujärjestö kannustaa kasvattajia kouluttautumaan ja kertomaan tuleville pennunomistajille mahdollisimman paljon faktatietoa rodusta. JTO:n oleellisimmista osista tehdään tiivistelmä josta tiedotetaan laajasti netissä ja muissa rotujärjestön julkaisuissa.

Seuranta;

Tavoiteohjelman toteutumisen seuranta kuuluu jalostustoimikunnalle. Toimikunta raportoi hallitukselle joka lopullisesti valvoo tavoiteohjelman noudattamista. Jalostustoimikunnan tulee raportoida rotujärjestöä ja yhteistyötahoja ohjelman toteutumisesta mm. 4 kertaa ilmestyvän jäsenlehden kautta, vuosikirjassa, sekä yhdistyksen omilla kotisivuilla.

Raportoinnista tulisi ilmetä mm. sukusiitosprosentin kehittyminen, tehollinen populaatio, koirien terveystietojen listaus ja yhteenveto niistä sekä listaus järjestetyistä tapahtumista (joukkotutkimukset /luonnekuvaukset). Hallitus seuraa strategisten toimenpiteiden toteutumista jalostustoimikunnan hallitukselle antamien raporttien kautta. Jäsenistö seuraa toimenpiteiden toteutumista vuosikertomusten kautta yhdistyksen kokouksissa.

Strategiset toimenpiteet ovat onnistuneet kun;

- Terveyskysely on suoritettu joka toinen vuosi
- Jälkeläistilastossa keskinäiset sukulaisuussuhteet ovat vähentyneet
- Yhdistyksen uroslistalla on uutta materiaalia
- Kasvattajat pitävät MH- kuvausta/luonnetestiä tärkeänä jalostuksen työkaluna
- Joukkokuvauksia- ja tutkimuksia järjestetty vähintään kerran vuodessa

Tavoiteohjelman päämäärä on saavutettu kun;

- Rodun sisäsiittoisuus % on pienentynyt
- Jalostusmateriaalia on tarjolla avoimesti ja enemmän
- Terveystilanne parantunut
- Ymmärrys terveystarkastuksia ja luonnekuvaus/testausta kohtaan on lisääntynyt ja asenne positiivinen

7. LÄHTEET

Suomen Tiibetiläiset ry.
Tiibetinmastiffin historia.

Suomen Tiibetiläiset ry.
Yhteenveto terveystieteistä 02.12.2005.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Terveystieteiden yhteenvetot vuosilta 2008 ja 2010.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Terveystieteen 2014 yhteenveto. Tiibetinmastiffi-lehti 3/2014.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Vuosikirjat 2005, 2007, 2009, 2011 ja 2013.

Suomen Tiibetinmastiffit ry.
Pentue seurantalomakkeet ajalta 30.11.2008 – 10.1.2014.

Suomen Kennelliitto 2007. Rotumääritelmät.
http://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/rotumaaritelmat/fci_2/tiibetinmastiffi.pdf

Suomen Kennelliitto.
SKL ELL Anu Lappalainen. Lonkkanivelen kasvuhäiriö.
<http://www.kennelliitto.fi/lonkkanivelen-kasvuhairio>

Suomen Kennelliitto.
ELL Anu Lappalainen. Koiran kyynärnivelen kasvuhäiriö.
<http://www.kennelliitto.fi/kyynarnivelen-kasvuhairiot>

Suomen Kennelliitto. KoiraNet jalostustietojärjestelmä.
<http://jalostus.kennelliitto.fi>

Suomen Kennelliitto.
www.kennelliitto.fi/FI/Jalostus/Artikkelit/

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja.
<http://www.kennelliitto.fi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja>

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Sukusiitos.
<http://www.kennelliitto.fi/sukusiitos>

Suomen Kennelliitto.
MMT Katariina Mäki. Tehollinen populaatiokoko.
<http://www.kennelliitto.fi/tehollinen-populaatiokoko>

Suomen Kennelliitto.
Rotukohtaiset ohjeet liioiteltujen piirteiden huomioimisesta ulkomuotoarvostelussa (RKO), luonnos 28.5.14

Ruotsin kennelliitto - Svenska kennelklubben.
<http://www.skk.se/sv/hundraser/tibetansk-mastiff/>

Svenska Tibetanska Mastiff Klubben.
<http://www.svtmk.se/>

Eest Kenneliit. EKL koirarekisteri.
register.kenneliit.ee

Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen e.V.
www.tibethunde-ktr.de

Do-Khyi Club Schweiz.
<http://www.do-khyi-club.ch>

Do-Khyi Club Schweiz. Projekt epitest.
<http://www.dokhyi-epilepsie.de>

VDH - Verband für das Deutsche Hundewesen.
<http://www.vdh.de/presse/welpenstatistik/>

Apex Malmin eläinklinikka.
ELL Sari Jalomäki. Perinnölliset silmäsairaudet, niiden oireet, diagnostiikka, merkitys yksilön ja jalostuksen kannalta.
http://www.apexvet.fi/webclinic/perinnolliset_silmasairaudet.html

Pärnänen Juha. Silmätarkastus. Mitä? Miksi? Milloin?
<http://www.nic.fi/~tollerit/html/laaketiedetta/silmasairaudet.htm>

Eläinsairaala Aisti. Ulkokorvan tulehdus.
http://www.aisti.info/fin/yleispraktiikka/ulkokorvan_tulehdus.html

Esa Eskelinen. ELL Pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri. Koiran polven ristositeen repeämä.
<http://www.drmouse.fi/koirat/tietoa-terveysongelmista/liikuntaelimet/art339-Koiran-polven-ristositeen-repeama.html>

Suomen Kennelliitto.
ELL Nina Menna. Vetcare Oy ja Mäntsälän eläinlääkäriasema. Kilpirauhasen vajaatoiminta.
<http://www.kennelliitto.fi/kilpirauhasen-vajaatoiminta>

Helsingin yliopisto.
www.koirangeenit.fi

Koira-kissaklinikka.
ELL Elisa Välimäki. Sikaripunkki.
http://www.koirakissaklinikka.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=60:sikaripunkki-demodikoosi&catid=14:koira-artikkelit&Itemid=127

N. Patterson DVM, G. Johnson, DVM, PhD. Canine Epilepsy Research.
<http://www.canine-epilepsy.net/cerc.html>

Luo Go 2010. Tiibetinmastiffin rotutyypin ja rakenne Tiibetissä.
<http://www.kolumbus.fi/s.ojala/TM1110LuoGoarticle.htm>

Collins et al, Royal Veterinary College 2009. A Preliminary Investigation into Inherited Defects in Pedigree Dogs.
<http://www.dogbreedhealth.com/conformation-related-welfare-problems/>

Greer KA, Canterbury SC, Murphy KE. Res Vet Sci. 2007 Apr;82(2):208-14. Epub 2006 Aug 21. Statistical analysis regarding the effects of height and weight on life span of the domestic dog.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0034528806001226>